yeryüzüne sürgünlerin dergisi

kaçak yayın

ISSN 1304-1037-0-6

haziran 2005 sayı: 26 2.50 YTL 2.500.000 TL kdv dahil

TÜRK EDEBİYATININ TASFİYE MEMURLARI

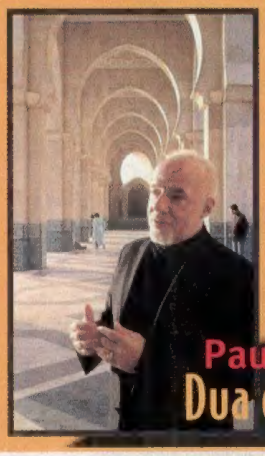

Metin Kaçan An'lar

Paulo Coelho
Dua etmenin yolları

Tanja Dückers
8 Mayıs 1945 ve Genç Kuşak

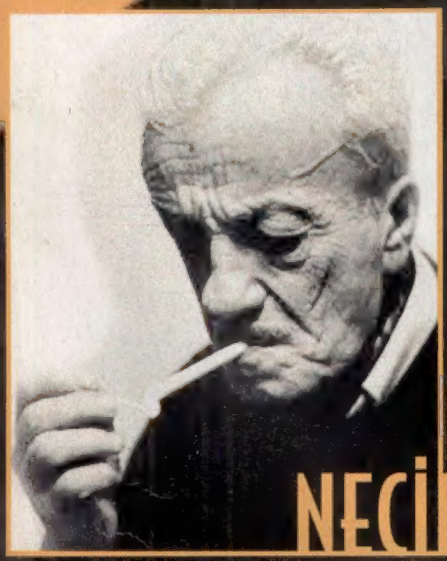

İDRÂK VE İBRET ŞAİRİ OLARAK NECİP FAZIL

Oktay Taftalı:

Özlem Kumrular

Büyük muhabbetçi GABO anlatıyor:

Benim hüzünlü orospularım

Deutschland 3.40 EUR - Osterreich 3.50 EUR - Schweiz 6.50 CHF Nederland 3.50 EUR - Belgique 3.50 EUR - France 3.50 EUR - GB 2.70 GBP - KKTC 2.750.000 tl

Kaçırdığınız sayıları üstelik çok ucuza almanız için fırsat

Kaçıranlar ve arşivciler için 5'li setler

Harman Ciltler

Gazete Bayiilerinde

KAÇAK
Sayı | 26
Haziran 2005

AYLIK YEREL SÜRELİ YAYINDIR

Sahibi
LM Basın Yayın Ltd. Şti. adına Tuncay Akgün

Yayın Yönetmeni
Tuncay Akgün

Yayın Danışmanı
Adnan Özer

Editör
Aslan Özdemir
aslanozdemir@leman.com.tr

Sorumlu Yazışleri Müdürü
Ayhan Erdoğan

Grafik Tasarım
Tanzer Ercanpolat

Fotoğraflar
Sinan Göksel

Dizgi
Nurgül Sedef Kıran

Düzelti
Hüseyin Kıran

Müessese Müdürü
Ali Yavuz

Satış Müdürü
Cengiz Kocalı

Baskı Sorumlusu
Ali Polat

Abone-Reklam
Sevinç Selvi
0212 - 292 94 50/119

E-Mail
kacak@leman.com.tr

Telefon
0212 - 292 94 50
292 94 51 (4 Hat)

Fax
0212 - 292 44 91

Adres
Firuzağa Mahallesi
Defterdar Yokuşu No: 47
Beyoğlu / İstanbul

Baskı
LeMan Matbaası

Telefon
0212 - 858 00 93 (Pbx)

Dağıtım
BBD Merkez

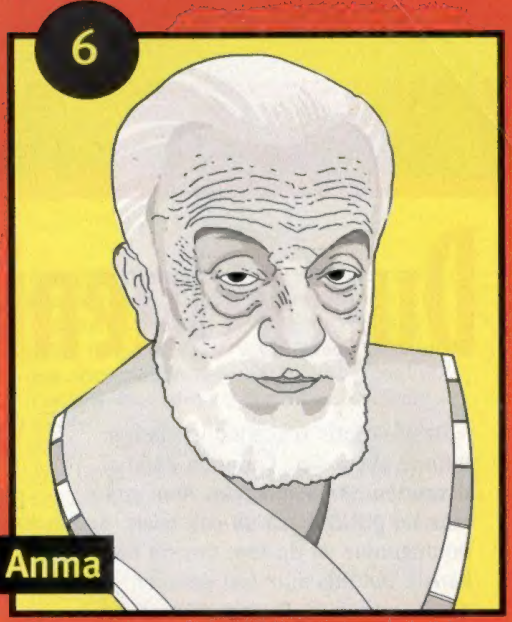

6
İdrâk ve İbret Şairi olarak
Necip Fazıl

4
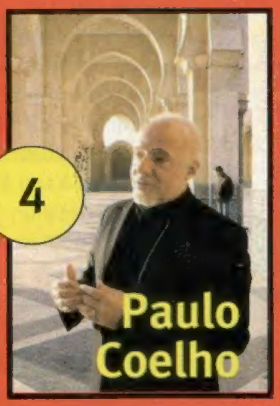
Paulo Coelho
Dua Etmenin Yolları

Oktay Taftalı
Kaçak Anma

9
Alper Çeker
TÜRK EDEBİYATININ TASFİYE MEMURLARI

12
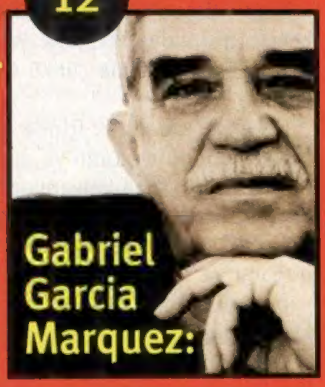
Gabriel Garcia Marquez:
Benim hüzünlü orospularım
Adnan Özer

22

Kaçak Söyleşi
Setenay Özbek

Kaçak Fantastik
42
Yavuz ile Sibel
Serdar Paktin

26

Tanja Dückers

FOTO-ROMAN "Ben Her Bahar Gelirim"
50

8 Mayıs 1945 ve Genç Kuşak

62

An'lar
Metin Kaçan

Özlem Kumrular
23 Nisan Katalonya
32 Çıkartması

Elif Türker
30
İz Bırakanlar Unutulmaz...

KAÇAK ANLATI

Paulo Coelho

Dua etmenin yolları

Başpiskopos Makarios yazılarının birinde şöyle der: Cennetin kapıları dua eden herkese açıktır. Ama çoğumuz bu güçlü araca ya çok basit bulduğumuz ya da tam tersine fazla karışık bulduğumuz için gereken önemi vermeyiz. Duanın gücünü anlatan bir örnek olarak İncil'den bir bölümü hatırlamakta yarar var.

İsaiah (İşaya) peygamber Kral Hezekiah (Hezekiya)'ya geldi ve şöyle dedi: "Evini düzenle çünkü öleceksin..."

Hezekiah çaresizlik içinde yüzünü duvara döndü ve Tanrı'ya dua etti: "Ulu Tanrım, sana yalvarıyorum, senin huzurunda her zaman doğru yolda yürüdüğümü, kalbimin temiz olduğunu ve senin gözünde iyi olanı yaptığımı lütfen unutma." Ve Hezekiah ağladı.

Ve İsaiah kralın kalesinden çıkarken Tanrı'nın sözleri ona geldi: "Geri dön ve Hezekiah'a şunu söyle kulum: Duanı duydum, gözyaşlarını gördüm. Gör ki seni iyileştireceğim... Sayılı günlerine on beş yıl ekleyeceğim."

İşte dua etmenin önemi üzerine birkaç hikâye daha...

Tanrı'ya nasıl yaklaşılır

Bir adam El - Hüseyin'e sordu:

"Tanrı'ya yaklaşmak için ne yapmalıyım?"

"Ona bir sırrını anlat" dedi Hüseyin, "Ve hiç kimsenin ona ne anlattığını bilmesine izin verme; böylece yüce Tanrı'yla bir güven bağı kurarsın."

"Hepsi bu mu?"

El Hüseyin cevap verdi:

"Ruhsal yolculuğunun hemen başında sağlam bir ilişki kurmalısın. Bu yüzden dua et."

"Bunu herkes yapıyor" dedi adam "Tanrı'yla iletişim kurmam için başka yol yok mu?"

"Sana nasıl yapacağını çoktan söyledim" dedi El - Hüseyin "ama sen daha yürümeye başlamadan yolun sonuna varmak istiyorsun, ve bu kesinlikle mümkün değil."

Tanrı'ya nasıl hizmet edilir

Rahip Chu Lai bir dere kenarında dinleniyordu ki genç bir adam yanına yaklaştı.

"Tanrı'ya hizmet etmenin en iyi yolunu bilmek istiyorum" dedi.

"Dua et" dedi rahip.

"Peki en kötü yolu nedir?"

"Karşındaki insana kusur etmek"

"Ben Tanrı'ya karşı kusur etmek olacağını sanmıştım."

"Hayır pek sayılmaz" dedi Chu Lai. "Tanrı her yerdedir, bu yüzden yaptığından pişman olup tövbe etmek istediğinde onu her zaman bulabilirsin. Ama kusur ettiğin bir insan çok uzaklara gidebilir ve ondan af dileme şansın asla olmayabilir."

Sürülerin duası

Yahudi geleneğinde bir çoban hakkında anlatılan bir hikâye vardır:

Çoban sürekli Tanrı'ya şöyle dua ediyordu: "Evrenin Tanrısı, eğer senin bir koyun sürün olsaydı sana olan aşkımla sürüne seve seve göz-kulak olurdum."

Bir gün bir bilge oradan geçerken çobanın duasını duydu. Çobanın Tanrı'ya karşı kusur işlediğini düşünerek çobanın yanına geldi ve ona bildiği duaları öğretti.

Ama bilge oradan gider gitmez çoban öğrendiği tüm duaları unuttu, eski duasıyla gözetmek için Tanrı'dan bir koyun sürüsü istiyormuş

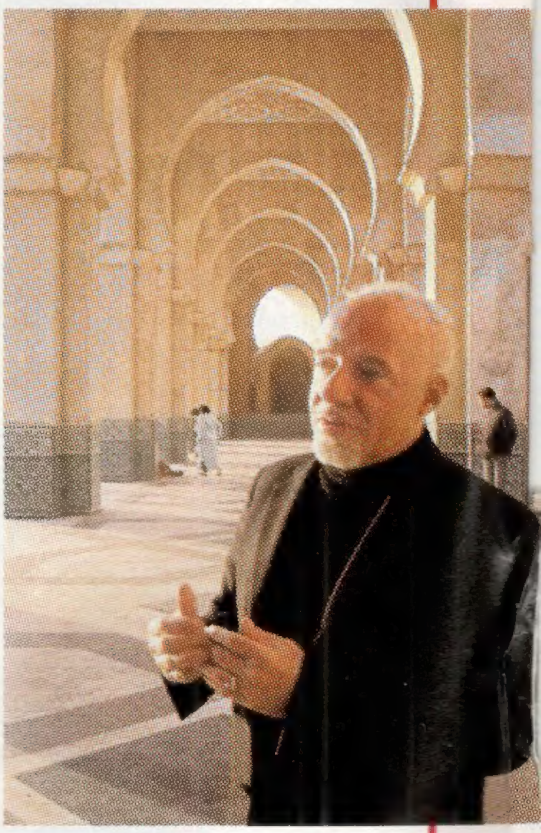

gibi göründüğünü düşünüp kusur işlediğinden korktuğu için de dua etmekten tamamiyle vazgeçti.

Aynı gece bilge adam bir rüya gördü:

Bir melek gelip ona "Şimdi Tanrı'nın sürülerine kim göz kulak olacak" diyor soruyordu; "O çoban kalbiyle dua ediyordu ama sen ona dudaklarıyla dua etmeyi öğrettin."

Ertesi gün bilge adam kırlara geri döndü ve çobandan kendini affetmesini istedi; Sürülerin Duası'nı da kendi dualarının arasına ekledi.

Çeviren | Mine Akverdi

Türk Kültür Hayatının Kaymakamları!

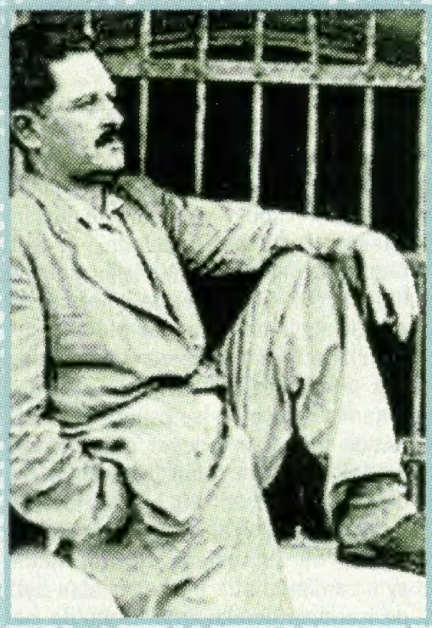

Çok değil, birkaç ay önce Orhan Pamuk'un kitapları için, adını bile unuttuğumuz bir kaymakam tarafından toplanması emri çıkmıştı. (İlçenin adını yazmıyoruz, ilçelerin, hakların suçu ne...) Kamuoyunda büyük bir tepki gören çirkin olay örtbas edildi. Kaymakam yaptığı şovla kaldı.

Kaçak Yayın'ı baskıya hazırladığımız sırada başka bir kaymakamın, başka bir hadisenin haberi geldi; Lise öğrencisi Ç.C. Muğla'nın Milas ilçesi kaymakamı Hulusi Doğan'ın talimatıyla gözaltına alınmıştı. Gerekçe; okulda düzenlenen şiir gününde Nâzım Hikmet'in "Vatan Haini" şiirini okumasıymış.

Avukatların çabalarıyla Liseli Ç.C. bir süre sonra serbest bırakıldı.

Vatan hainliği ne? Şiir okumak mı? Şiir yazmak mı? Uygulamakla yükümlü olduğu yasalar haricinde önüne geleni gözaltına almak mı?

Kendinde yargılama gücü bulan herkes bu işleri rahatlıkla yapacaksa, yasalar ne ola ki? Bu ülkede, Nâzım Hikmet okunamaz diye bir kaide mi var? Yoksa Nâzım Hikmet okumak hâlâ yasak da biz mi bilmiyoruz. Böyle bir yasa varsa ne diye Nâzım Hikmet'in mezarı Türkiye'ye getirilmek isteniyor, şairin rahatını bozmak, huzurunu kaçırmak için mi?

Büyük ozanı aramızdan ayrılışının yıldönümünde (3 Haziran 1963) böyle mi anacaktık? VATAN HAİNİ şiirini bir kez daha okuyoruz, yayımlıyoruz.

Nur içinde yatsın.

Başka ne diyelim; "Kaymakam bey, sizi de tebrik ederiz"mi diyeceğiz?

VATAN HAİNİ

"Nâzım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hâlâ.
Amerikan emperyalizminin yarı sömürgesiyiz dedi Hikmet.
Nâzım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hâlâ."
Bir Ankara gazetesinde çıktı bunlar, üç sütun üstüne,
kapkara haykıran puntolarla,
bir Ankara gazetesinde, fotoğrafı yanında Amiral Vilyamson'un
66 santimetre karede gülüyor, ağzı kulaklarında, Amerikan amirali
Amerika, bütçemize 120 milyon lira hibe etti, 120 milyon lira.
"Amerikan emperyalizminin yarı sömürgesiyiz dedi Hikmet.
Nâzım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hâlâ."
Evet, vatan hainiyim, siz vatanperverseniz, siz yurtseverseniz,
ben yurt hainiyim, ben vatan hainiyim.
Vatan çiftliklerinizse,
kasalarınızın ve çek defterlerinizin içindekilerse vatan,
vatan, şose boylarında gebermekse açlıktan,
vatan, soğukta it gibi titremek ve sıtmadan kıvranmaksa yazın,
fabrikalarınızda al kanımızı içmekse vatan,
vatan tırnaklarıysa ağalarınızın,
vatan, mızraklı ilmühalse, vatan, polis copuysa,
ödeneklerinizse, maaşlarınızsa vatan,
vatan, Amerikan üsleri, Amerikan bombası,
Amerikan donanması, topuysa,
vatan, kurtulmamaksa kokmuş karanlığımızdan,
ben vatan hainiyim.
Yazın üç sütun üstüne kapkara haykıran puntolarla:
Nâzım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hâlâ.

(28.7.962)

Nazım

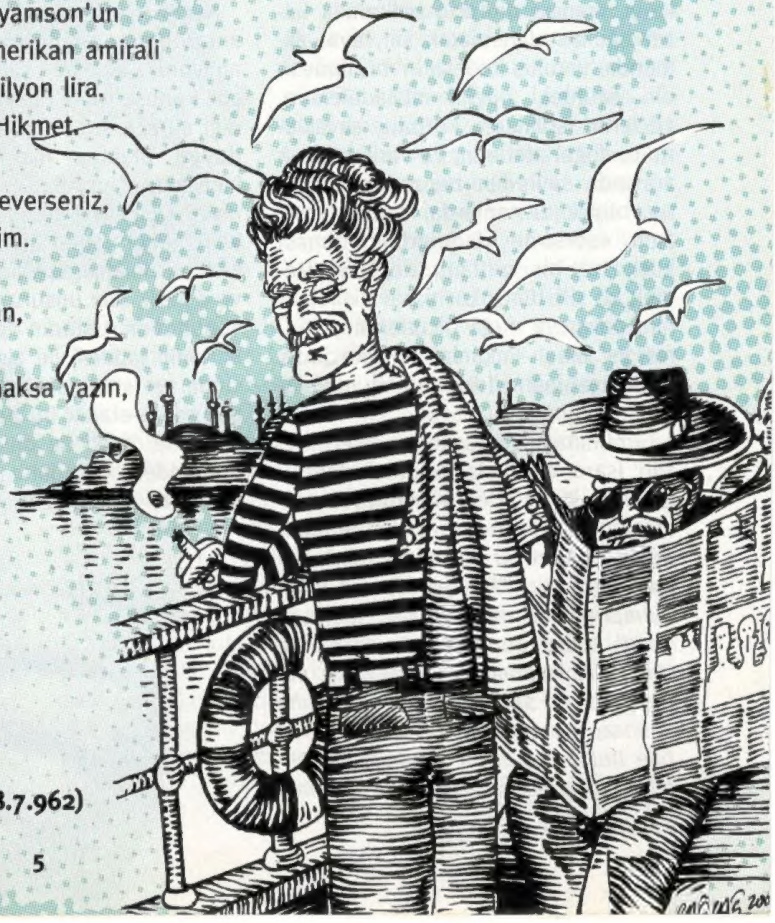

KAÇAK ANMA

Oktay Taftalı
otaftali@hotmail.com

İDRÂK VE İBRET ŞAİRİ

Batı medeniyetinin, modern yüzyıllar kapsamında sanata ve şiire atfettiği **biçim,** modernizmi insanlık tarihinin olmazsa olmaz koşulu olarak gören zihniyetlerce, tek evrensel biçim olarak kabul görmektedir.

Hoş bu eğilimi, sanat dışındaki bütün yaşam alanlarında da izlemek mümkündür. Ancak sanatın ve şiirin, toplumsal hayatın manevi yönüne doğrudan etki eden bir insan eylemi olması, ulusal kimlik ve kişiliğin oluşumu açısından da meselenin önemine işaret ediyor.

Tarihte kimi toplumların ekonomik veya siyasal olarak, başka toplumlara karşı zayıf düştüğü dönemler olabilir. Hayatın maddi alanlarında baş gösteren zayıflıkların, toplumun 'varoluş iradesine' olumsuz etkiler yapması da kaçınılmazdır. Fakat toplumsal maddi alanlarda ortaya çıkan zaaf ve kayıpları bir eziklik, kalıcı bir yenilgi olarak algılayıp algılamamanın, o toplumun manevi gücü ve yapısıyla doğrudan ilgili olduğunu söyleyebiliriz.

Bu anlamda, her türlü olumsuz maddi koşulun tarihi tahakkümüne karşı, manevi direncin belirginlik kazandığı bir alan olarak şiir, aynı zamanda 'varoluş iradesinin' bir ifadesidir. Tarihteki büyük mücadelelerin, göçlerin, istilaların, kurtuluş savaşlarının, doğal afetlerin, ve varlık-yokluk arasında seyreden benzeri durumların, büyük destanlarda, anıtsal manzum eserlerde ifadelerini bulması kuşkusuz bir rastlantı değildir? Demek ki, şiir tüm okur yazar ilişkilerinin, pazar ve meta ölçütlerinin, söhret ve ikbal imkanlarının ötesinde, toplumsal-manevi bir sorumluluk alanını oluşturuyor.

Günümüzde ve kuşkusuz gelecekte, şiiri, işaret ettiğimiz sorumluk doğrultusunda **idrâk** eden ve etmeyen şair arasındaki ayırım ise, bizi doğrudan Necip Fazıl'ın bu konudaki tahayyüllerine götürür. *"Heyhat ki, ulvî idrâk memuriyetinin mazharı şair, memuriyetini bizzat şuurlaştıramayınca, üstün idrâk kıvamına erişemeyince, sadece kör ve sığ duygu plânına mıhlı kalınca, insan postu içinde hayvanda bile bulunmayan bir bönlük, bir yersizlik arzeder. Böyleleri de ehramın kaidesiyle zirvesi arasındaki mesafe farkına eş, şair kalabalığının yüzde doksan dokuzudur."* Üstâdın yıllar önce şair kimliği ve kişiliğine ilişkin dile getirdiği bu ifadelerin, geçerli olup olmadığını anlamak için, medyatikliğin, şiiri bir şöhret ve ikbal kapısı olarak algılamanın moda olduğu günümüzde, yalnızca çevremize bakmamız yeterli değil midir?

Kadim Yunan felsefesinde ve Platon'da estetik bir değer olan 'güzel' ile etik bir değer olan 'iyi' **kalokagatia** adı altında tek bir kavram olarak tasarlanıyordu. Yani estetik bir eserin 'güzel' olması yeterli değildi, onun aynı zamanda etik bir değer olan 'iyi' de içermesi gerekiyordu. Doğu'da ise zaten 'edebi olan'ın 'edeb'den ayrı düşünülmesi mümkün değildi/dir.

Gelgelelim, bu sözle ifade edilmesi kolay ve anlaşılır ilke, idrâk bakımından alabildiğine zor ve seyrek rastlanan bir hakikati sergiler. Öyleyse denilebilir ki: Şairi öteki ölümlülerden ayıran sır, bu idrâk üzre katettiği yolda gizlidir.

Necip Fazıl'ın yukarıda aktardığımız ifadesinden anlıyoruz ki, şiir sanatı, söz konusu idrâk'ı içermediği sürece sığ ve kör bir duygu planına mahkum kalacaktır. Oysa Batı medeniyeti şemsiyesi altında, şiir hakkındaki genel kanı, bu sanatın bir duygu, esinlenme ve estetik haz unsuru olduğu yönündedir. Üstadın değindiği, ehramın kaidesi ile zirvesi arasında yer alan şair kalabalığının da, genel olarak bu tavrı benimsediğine, belki de onun yaşadığı dönemden, çok daha belirgin bir biçimde, günümüzde tanık olmuyor muyuz?

Yüzyılımızda, Kapitalist Batı medeniyeti'nin dayattığı tüketim kültür ve alışkanlıklarının, birçok yaşam alanında yol açtığı tahribattan, şiir ve şair de nasibini almaktadır. Bu tahribattan şairi kurtaracak olan ise, üstadın sözünü ettiği 'ulvi bir idrâk' olsa gerektir. Eğer *"şair ne yaptığının yanısıra, niçin ve nasıl yaptığının ilmine muhtaç ve üstün marifetinin sırrına müştak, bir tılsım ustasıdır"* ise gerek maddi ve gerekse manevi **tüketimin** tahribatı karşısında, başta kendisi olmak üzere içinde yaşadığı kültür ve medeniyet çevresini söz konusu tahribata karşı 'şuurlandırmak' zorunda değil midir? Kuşku yok ki, kasetlere okunan, pazar yerinde alınıp satılarak

OLARAK NECİP FAZIL

günübirlik tüketilen ve bir meta muamelesi gören şiir ile bu tür bir "edebi" tavrı onaylayan şair, yukardaki tanım ve açıklamalar kapsamında bize hiç bir anlam ifade edemez. Çünkü bu basit ve kaba ilgilerin çok ötesinde: *"Bizce şiir, mutlak hakikati arama işidir. Eşya ve hâdiselerin, bütün mantık yasaklarına rağmen en mahrem, en mahçup, en nazik ve en hassas nahiyesini tutarak ve nisbetlerini bularak mutlak hakikati arama işi..."*

Necip Fazıl'ın şiire atfettiği anlam ve önem, aslında Doğu medeniyetinin ve yerel kültürümüzün 'poetik' bakış açısını dile getiriyor. Bu bakış açısı bizimdir. Ve bize ait olması gereken edebi tavır budur. Bu bağlamda denilebilir ki: Necip Fazıl'ın, şiirde mutlak hakikati aramaya yönelmesi, içinden geldiği medeniyetin bir tezahürüdür. Çünkü insanoğlunun içinden geldiği kültür ve medeniyet, aynı zamanda onun ahlaka ve sanata bakışını da belirler. Öyleyse değindiğimiz bu tezahür, nasıl bir medeniyetten geliyor? Sorusuna ise, esasa ilişkin mukayeseli bir tespit olarak, sadece şu ifadeyi önerebiliriz: ucu bucağı belirsiz bir evrenin ücrasında, milyarlarca yıldır varolan bir gezegeni, sayısı parmak hesabıyla sınırlı insan ömrünün azcine bakmaksızın, kendi tapulu mülkü sanan, bir 'kibir' medeniyetinden **gelmiyor**...

'Kapitalist Batı medeniyeti'nin maddi ve manevi her türlü varlığı, sonuçta bir meta'ya, bir mülk'e, bir mübadele unsuruna indirgeyen tavrı, ne yazık ki kendi egemenlik alanıyla sınırlı kalmıyor. Bu meta'laştıran zihniyet, kendisini herkes için geçerli evrensel bir zorunluluk olarak dayatmak cüret ve kibrini de sergiliyor. Ve bu tavır karşısında, ne yazık ki, şiiri ve onun amacını idrâk kapsamında ele almak giderek daha da zorlaşmaktadır.

Varoluş sırrı karşısında, **sorumlu ve ölümlü** olmanın ibret aynası şiir, meta'laştıran zihniyet tarafından, basit bir tüketim unsuruna, olağan bir haz vesilesine indirgenme tehdidi altındadır. Ancak kendisini meta zihniyetinin iğvasına kaptırmış edebiyatçı da, idrâktan yoksun olmak koşuluyla, kuşkusuz vebal altındadır. Sanatı ve şiiri hakiki 'gaye'sinin dışında değerlendiren ve bunu bir doğal durum olarak yansıtan vebal altındaki sanatçı örneği, ne yazık ki günümüzde çoğunluğu oluşturmaktadır. *"Ana gayesi, mutlak hakikati usûllerin en ince ve en girift tiyle aramak olan şiir... İşte şiir ve gayesi!... Evet, şiirin bu en gizli ve en mücerret gaye etrafında müşahhas ve soydaş gayeleri güzellik, heyecan, âhenk, eda gibi işporta malı ölçütlerden evvel ve sonra, remzîlik ve sirrîliktir."* Necip Fazıl'ın öngördüğü idrâk kapsamında, şiirin amacına yönelik bu tanımlama, bize batılı ölçütlerin üzerinde iki **yerel** ve **özgün** estetik ölçüt sunuyor: remzîlik ve sırrîlik.

Tuhaftır ki, bir sanat eserinin, bir şiirin eleştirmenlerimiz tarafından bu iki ölçüt de dikkate alınarak değerlendirildiği çalışmalara nedense hemen hiç rastgelmiyoruz. Bir şiirinin güzelliğinden, uyandırdığı heyecan ve estetik haz'dan, ahenkli ve ritmik dokusundan, vb. söz eden onlarca değerlendirme ve eleştiri yazısı sayabiliriz. Çünkü bu ölçütler somut (müşahhas) birer veri olarak eleştirinin ve değerlendirmenin kolayına kaçma imkanını sunuyorlar. Oysa alabildiğine soyut (mücerret) birer değer olarak, sanat yapıtını remzîlik ve sırrîlik kapsamında ele almak, nedense modern eleştiri anlayışları açısından bir tercih oluşturmamaktadır.

Şiiri, hikaye, roman gibi öteki edebiyat türlerinden ayıran da, başlıca bu iki özelliğidir. Anlamı, imâ ve çağrışımlara, tasavvur ve sezgilere yükleyerek ifade edebilmenin, bu suretle bir 'sihir' oluşturmanın imkanı, şiire remzîlik kapısından bakabilmekle mümkündür. Yine şiirin, kendisini yalın ve çıplak bir söz yığını olarak hemen ele vermemesi, onu okuyan insanı manevi bir alana taşıyabilmesi için, şairin, eserine sırrîliği bir değer olarak işlemesi, bu niteliği kazandırması gerekmiyor mu?

Fakat şurası çok açık ki, endüstri toplumu, tüketim toplumu, bilgi toplumu, vb. batılı sıfatlarla tanımlanan toplumsal yaşamleri biçimi açısından, remzî ve sırrî olmak bir dışlanma bahanesi olarak kabul edilecektir. Bu manevi ve soyut içerikli değerleri algılayacak idrâk'ın, gerek şair, gerekse şiir okuru tarafından sözü edilen toplum biçimleri içerisinde kazanılabilmesi hayli tartışmalıdır. **Hız** ve **hırs** egemenliği altında, yoğun bir birktirme ve hızla tüketme alışkanlığı sayesinde ayakta durabilen meta sistemi içinde, remzî ve sırrî değerleri idrâk etmenin imkanı yoktur.

Necip Fazıl insan tabiatına aykırı bu gidişatın farkındadır ve o nedenle şiirini, bu işaret ettiği değerler kapsamında bina etmiştir. Dolayısıyla onun şiiri ve sanat anlayışı aynı zamanda bir **ibret** vesilesidir.

*** Alıntılar: Necip Fazıl Kısakürek, Çile, İstanbul 1991**

Beklenen

Ne hasta bekler sabahı,
Ne taze ölüyü mezar,
Ne de şeytan, bir günahı,
Seni beklediğim kadar.

Geçti, istemem gelmeni,
Yokluğunda buldum seni;
Bırak vehmimde gölgeni,
Gelme, artık neye yarar?

(1937)

Kaldırımlar

NECİP FAZIL KISAKÜREK

Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında;
Yürüyorum, arkama bakmadan yürüyorum.
Yolumun karanlığa saplanan noktasında,
Sanki beni bekleyen bir hayâl görüyorum.

Kara gökler kül rengi bulutlarla kapanık;
Evlerin bacasını kolluyor yıldırımlar..
İn cin uykuda, yalnız iki yoldaş uyanık;
Biri benim, biri de serseri kaldırımlar.

İçimde damla damla bir korku birikiyor;
Sanıyorum, her sokak başını kesmiş devler...
Üstüme camlarını, hep simsiyah, dikiyor;
Gözüne mil çekmiş bir âmâ gibi evler.

Kaldırımlar, çilekeş yalnızların annesi;
Kaldırımlar, içimde yaşamış bir insandır.
Kaldırımlar, duyulur, ses kesilince sesi;
Kaldırımlar, içimde kıvrılan bir lisandır..

Bana düşmez can vermek, yumuşak bir kucakta;
Ben bu kaldırımların emzirdiği çocuğum!
Aman, sabah olmasın, bu karanlık sokakta;
Bu karanlık sokakta bitmesin yolculuğum!

Ben gideyim, yol gitsin, ben gideyim, yol gitsin;
İki yanımdan aksın, bir sel gibi fenerler.
Tak, tak, ayak sesimi aç köpekler işitsin;
Yolumun zafer tâkı, gölgeden taş kemerler.

Ne sabahı göreyim, ne sabah görüneyim;
Gündüzler size kalsın, verin karanlıkları!
Islak bir yorgan gibi, sımsıkı bürüneyim;
Örtün, üstüme örtün, serin karanlıkları.

Uzanıverse gövdem, taşlara boydan boya;
Alsa buz gibi taşlar alnımdan bu ateşi.
Dalıp, sokaklar kadar esrarlı bir uykuya,
Ölse, kaldırımların kara sevdalı eşi...

(1927)

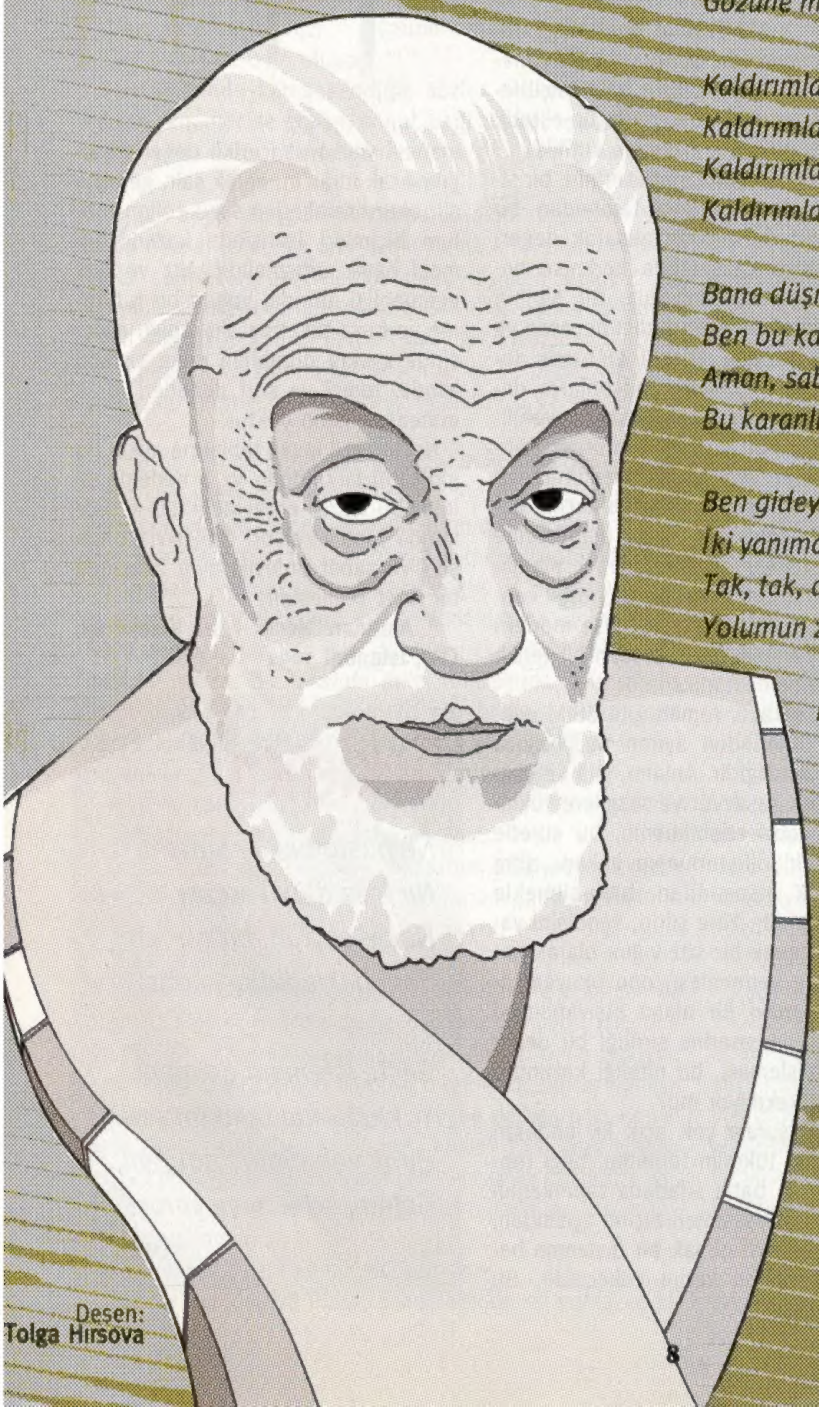

Desen:
Tolga Hırsova

TÜRK EDEBİYATININ TASFİYE MEMURLARI

"Allah güzeldir ve güzelliği sever"
Hadis-i şerif

KAÇAK GÜNDEM

Alper Çeker

Sanat akımları en kaba biçimiyle ikiye ayrılır: Sanatın yine sanata hizmet etmesi gerektiğini savunanlar ve sanatın sanat dışı bir amaca, bir ideolojiye hizmet etmesi gerektiğini düşünenler. Salt estetik kaygılar taşıyan sanatçılar, totaliter rejimlerle yönetilen ülkelerde büyük baskılar görmüş ve tasfiye edilmiştir. Örneğin Nazi Almanya'sının kitapları yaktığı dönemde Sovyetler Birliği'nde Akmeizm akımı, üyelerinin öldürülmesi yoluyla tasfiye edilmişti.

Cumhuriyet Halk Partisi, II. Dünya Savaşı sonuna kadar Avrupa'daki ırkçı partilerin bir tür Türkiye şubesi konumundaydı. **Nâzım Hikmet**'e 28 yıl 4 ay hapis cezası veren tek parti diktatörlüğü bu dönemde edebiyata birtakım dayatmalar getirdi. Bu dayatmaların sözcüsü de **Nurullah Ataç**'tı. **Ataç**, partinin gerekçeleri doğrultusunda edebiyatımızın estetik devleri olan **Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Haşim** gibi isimlere cephe aldı: *"Yıllardır açmadım Ahmet Haşim'in kitabını. Sevdiğim şiirleri ezberimde, yetiyor bana. Her anışımda hepsi de bana güzellik karşısında tattığımız ürpermeyi tattırıyor."* 1

Güzellik hepimizi ürpertir ve aramızdan ona ulaşamayanlar zaman içinde güzelliğe düşman olur. Estetik kaygıları merkeze alan edebi akımlar, toplumsal, dini, milli vb. kaygıları merkeze alan fakat kendini törpülemeyi başaramamış yazarların tepkisini her dönemde üzerinde toplamıştır. Türk edebiyatında bunun en tipik örneği, **Gavsi Ozansoy**'un tetiklediği tasfiye hareketidir: *"Biz, sanat eserinin sonuna kadar bir anane düşmanlığı, sonuna kadar bir millet sevgisi ve sonuna kadar insanlık değeri taşımasını istiyoruz. Geçen nesil ise umumiyetle sahiciye değil sahteye, mahalli renge değil kozmopolit havaya, kitleye yakın esere değil, kitleden uzak esere ehemmiyet verdi. Ve gene ekseriya, insanı cemiyet hayatından çekip uzaklaştıran fildişi kule güzelliklerini alkışladı."* 2

1940 yılında yayımlanan bu satırlardan 65 yıl sonra **Osman Çakmakçı**, Milliyet Sanat dergisinin Mayıs 2005 tarihli sayısında *"'80 Şiirinin Tasfiyesi"* başlıklı bir yazı yayımladı: *"80 şiiri, o karanlık dönemde belirli bir kültürel, siyasi ve toplumsal duruş geliştirip sergileyemedi, şiirin 'fildişi burçları'na geri çekildi. Bu burçlar o kadar sağlam taşlarla örülüydü ki, toplumdan, halktan, hayattan koptuldu... Kültürel küreselleşmenin şiirin sesini boğması karşısında da duyarsız kalındı... '80 şiiri toplumsal, kültürel bir duruştan, sahicilikten yoksun olduğu için poetikası da yoktur."* 3

Görüldüğü üzere 65 yıldır tasfiye gerekçelerinde bir değişiklik yok: Sahici olmamak, fildişi kulede barınmak ve toplumdan uzak olmak. Bu suçlamaları yapmak için '80 kuşağı şiirinin kaynak metinlerini iyi bilmek gerek. **Osman Çakmakçı** geleneksel tasfiye gerekçelerine ek olarak yalnızca son yılların moda kavramı olan küreselleşmeyi getiriyor. Yazara göre '80 kuşağının şairleri kültürel küreselleşmenin şiirin sesini boğmasına duyarsız kaldılar. **Çakmakçı**'nın bu suçlaması karşısında, '80 kuşağının kuramcılarından **Oktay Taftalı**'nın Türkiye'de küreselleşme kavramının henüz bilinmediği yıllarda yazdıklarına bir bakalım: *"Bütün bu küreselleşme yaygarası içinde diyelim ki rahmetli Metin Eloğlu'ndan İsviçreli bir şiir okurunun ne denli haberi vardır? Sonuçta yine küreselleşen bir Fuzuli değil; Shakespeare ya da James Dean olacaktır."* 4

Çakmakçı'nın yazısındaki bir diğer önemli suçlama da, '80 şiirinin poetikasının olmadığı iddiasıdır. Poetika adlı bir dergi çıkarmış olan bu kuşağın estetik anlayışını ifade eden üç önemli kaynak kitap bulunmaktadır: ***Anti Postmodern Bakış-Şiirin Mikroestetik Eleştirisi*** (Oktay taftalı, 1994), ***Doğru Yazılar*** (**Ali Günvar**, 1999) ve ***Yeni Türk Şiiri*** (**Metin Celâl**, 1999). Bu üç kitap bizlere, '80 şiirinin estetik boyutta özellikle Alman idealizminin tinsellik anlayışından etkilendiğini, eleştiride de Fransız yapısalcılığına yakın durduğunu gösteriyor. Topluma bakışları konusundaysa kuşağın temsilcilerinden **Metin Celâl** şöyle yazıyor: *"Oysa biliyoruz, Marksist olanların Toplumcu Gerçekçi olmaları diye bir zorunluluk yok. Çünkü, Toplumcu Gerçekçilik sanatla ilgili bir kuram, oysa Marksizm dünyayla, dünyanın değiştirilip yeniden biçim verilmesiyle ilgili bir dünya görüşü. Dünyada birçok kuramcı, yazar, sanatçı, Marksist olmalarına karşın Toplumcu Gerçekçi değil."* 5

'80 kuşağı şairleri toplum, küreselleşme, hayat, Afrika ve benzeri pek çok konuda duyarlığını düzyazıyla ifade etti. Bu yazılar okunmadığı için '80 kuşağı hakkındaki suçlamaların birçoğu dayanaktan yoksun, ezberden yazıldı. Üstelik, Türk edebiyatı henüz '80 şiirinin üzerine yeni bir şey ekleyemedi. Türk şiirine eklenmek isteyenlerin, kendilerine yer açmak için öncelikle şiir yazmaları gerekiyor. Çünkü '80 kuşağı öncelikle şiir yazdı. ***Konformist*** (**Metin Celâl**, 1993), ***Ağustos Dehlizleri*** (**Tuğrul Tanyol**, 1985), ***Zaman Haritası*** (**Adnan Özer**, 1991) ve ***Sulann Durulduğu Yerde Yalnız Askerler*** (**Oktay Taftalı**, 1994) gibi birçok kitabın başarısı '80 kuşağını sürekli tartışmaların merkezinde tuttu. Bu şairlerin son yıllarda hedef tahtası haline gelmelerinin başlıca nedeni, çıtayı yükseltmeleridir.

Son olarak, bizim edebiyatımız edepten gelir ve geleneğimizde "ben" demek ayıptır.

Dipnotlar

1-Nurullah Ataç, Dergilerde, 1980, s. 278
2-Ahmet Oktay, Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı, 1993, s. 104
3-Osman Çakmakçı, " '80 Şiirinin Tasfiyesi", Milliyet Sanat, Mayıs 2005
4-Oktay Taftalı, Medya Çağında Düşünce, 1995, s. 62
5- Metin Celâl, Yeni Türk Şiiri, 1999, s. 22

KAÇAK DENEME

A. Ömer Türkeş

Adaletin E

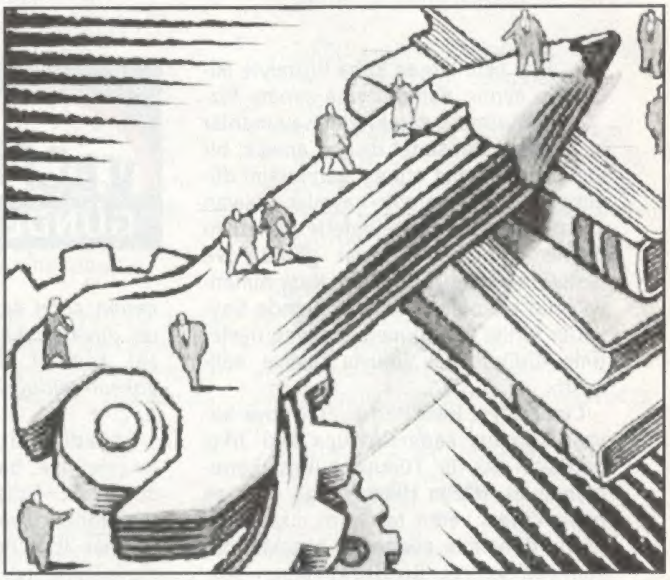

İddialı girelim söze: Bir toplumdaki adalet duygusunu ve hukuk algısını kavramak için o toplumun edebi külliyatına, hikâye ve romanlarına başvurmak gerekir. Hukukun içinden gelenler Cumhuriyet tarihinde hukuk ve adalet sisteminin seyrine hiç değilse bilgi düzeyine aşinadırlar. Ne var ki, geçmiş hakkındaki tarih, psikoloji ya da sosyoloji gibi disiplinler tarafından kaydedilmiş verilerde geçmişin ruhunu, atmosferini, hukukun uzanamadığı coğrafyalardaki insanların acılarını hissetmemize yarayacak imgeler yer almıyor. Sayılar, istatistikler, yasalar, düzenlemeler, içtihadlar bir yerlere yazılmıştır mutlaka, ama insanların üstlerine giydirilen yeni hayat tarzlarına duydukları tepkiler, mahkeme kapılarında çekilen çileler, formel hukukun yarattığı sorunlar, cezaevlerindeki tüyler ürpertici sahneler sözünü ettiğim disiplinlerin nesnesi olmamıştır. Bugün "Hukuk Tarihi" derslerinde verilen "sektörel" tarih bilgisinde ise o hukukun düzenlendiği toplumun ve o toplumun fertlerinin hayatları buharlaşmış, sanki onlar bu dünyaya hiç gelmemişçesine uçup gitmiştir. Işte bu nedenle, yani geçmişin hukuk ve adalet imgesini yeniden canlandırmak için, sanata, edebiyata - en çok da romana- başvurmak neredeyse bir zorunluluktur. Çünkü romanlar ve hikayeler kaleme alındıkları zamanların bireysel, toplumsal, hukuksal, ekonomik ve siyasal ilişkilerinin kokusunu, rengini, seslerini taşırlar.

Kendi tarihimize bakarsak eğer, edebiyat ve adalet birlikteliğinin daha ilk romanlarla başladığını söyleyebiliriz. İmparatorluğun yapısal sorunlarını romanlarla tartışan ve romana eğitici bir rol biçen Osmanlı yazarlarının adalet duygularını sergileyen hikâyelerde yetersiz bir hukukun rahatsızlıkları çok açıktır. Bu yetersizliği ilahi adaletle doldurur Osmanlı aydını. Sonrasında Cumhuriyet toplumu yansır romanlara. Hakları olan, hakkını arayan insanlar vardır artık. Romanlarda ise o hakkı dağıtmak için Anadolu'nun en ücra köşelerine aydınlama ışığını hukukun üstünlüğü şiarıyla taşımaya çalışan idealist hâkimler, savcılar, avukatlar vardır...

Hak bilinci ya da hukuk nosyonu toplumsal belleğimize hâla yerleşmiş değil, ama üzerinde yaşadığımız coğrafyada neredeyse iki yüz yıldır sürüyor hukuk mücadelesi. Geriye dönüp baktığımızda Tanzimat, Meşrutiyet, Milli Mücadele, Milli Şef, Demokrat Parti, 27 Mayıs, 12 Mart, 12 Eylül gibi karakteristik dönemlerin her birinde topluma yeni bir çehre vermek ya da yapısal krizleri çözmek adına hukuksal düzenlemelere gidildiğini, her dönemin iktidarını kendi zihniyetine uygun pek çok kanun maddesi ile pekiştirmek istediğini görüyor, ama hukuksal düzenlemelerle toplumsal adalet arasında ne yazık ki dolaysız bir ilişki kuramıyoruz.

Özgürlüklerin en çok askıya alındığı dönemlerde en çok duyduğumuz klişedir "bir hukuk devletinde" yaşadığımız. Oysa, halk hikâyelerimiz ya da roman külliyatımız hukukun ruhunu yitirmiş yasalarla formalleştiğini, o yasaların fertlere yabancı kaldığını, hukuk nosyonunun ve yurttaşlık bilincinin dar bir kesim dışında neredeyse hiç gelişmediğini ve devletin de adaletini fiili yasalara indirgediğini sergileyen örneklerle dolu. Mesela, halkın Osmanlıya isyanını dillendiren "ferman padişahın dağlar bizimdir" feryadı, "Kuyucaklı Yusuf"larla, "İnce Memed"lerle taşınmış Cumhuriyet'e. İnsanlar, aşkın bir güç olarak tasavvur ettikleri hukuksal kurumlar aracılığıyla değilse bile insan olmanın onuruyla kendileri ve diğerleri için çaresizce aramışlar adaleti; hâlâ da arıyorlar...

Bir araç olarak hukuk

Hukuk ve adalet arasındaki karmaşık ilişkilerin toplumsal bilinçteki tezahürlerinin izlerini sürmek için etkileri bugünlere kadar taşınan bir andan, Osmanlının Batılılaşma yönünde attığı ilk adım olan Tanzimat döneminden başlamak istiyorum. Şimdilerde AB'ye uyum yasaları ile yakalanmaya çalışılan "Globalleşme"nin Tanzimat döneminde yine yasalarla yakalanmaya çalışılan karşılığı "Batılılaşma"ydı.

Osmanlının Batılılaşma hamlesi zorunlu bir hukuk hamlesidir; Tüm Osmanlı uyruklarının can, mal, ırz ve konut dokunulmazlıklarını güvence altına alan 1839 tarihli Gülhane Hatt-ı Hümayunu ile başlamış, bir "yurttaşlar cemaati" yaratmanın temel koşulları olan yasalar önünde eşitlik ve temsilde eşitlik getiren Ceza Kanunnamesi(1840), gayrimüslim uyrukların hukuksal statülerinde, dinsel ve toplumsal yaşamlarında bir dizi düzenlemeyi içeren Islahat Fermanı(1856) ve İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi(1871) ile sürmüş, "Teba-i Devlet-i Osmaniyenin Hukuk-ı Umumiyesi" başlığı altında Osmanlı uyruklarının haklarına ilişkin ilk geniş çaplı düzenlemeler getiren Kanun-ı Esasi(1876) ile pekiştirilmiştir.

Osmanlı'da, tam da Marx'ın devlet biçimleri kadar hukuksal ilişkilerin de ne kendilerinden hareketle ne de insan zihninin genel gelişimi denilen şeyden hareketle anlaşılamayacağına, aksine maddi yaşam koşullarında, siyasal iktisatta

debiyatı

aranması gerektiğine vurgu yaptığı yıllarda yürürlüğe giren yeni hukuksal düzen, gerçekten de yönetici kesimin zihinsel gelişimine bağlı değildi. Bütün bu yasalarla sağlanan, artık kabına sığmayan mülkiyet ilişkileriydi; ne şimdiye kadar saydığım düzenlemeler, ne de müslüman ve gayrımüslim ayrımı ortadan kaldırarak hukuki statülerini eşitleyen Tabiyet-i Osmaniye Kanunnamesi(1869) medeni hukukta bir değişiklik yapmamış, kadın ve erkek Osmanlı uyrukları eşitlenmemiş, toplumun dar bir kesimi arasında yapılan sözleşmede insandan değil ilerlemeden yola çıkılmıştı. Bu pozitivist anlayış gereği "insana her şeyden önce lazım olan ilim ve fendir; ilim ve fen olmadan medeniyet ve terakki olmaz; medeniyet ve terakki ancak kanun ve nizamla olur; kanun ve nizam olan memlekette tebaa devlete bağlanır; tebaası ve devleti birbirlerinden emin olan memleket refah ve saadete erer". Anlaşılan o ki, fen, medeniyet ve terakki tıpkı günümüzde olduğu gibi kabaca maddi refaha giden yola indirgenmiş, hukuka trafik memurluğu rolü biçilmiştir.

Osmanlı siyasi elitinin elinde ilmi ve fenni ilerlemenin aracına dönüşen hukukun sıradan insanda bir karşılığı olamazdı elbette; ışığı da, aynı ilerleme idealine hizmet gayesiyle kaleme alınan romanlardaki hayatları hiç aydınlatmadı. Gerek gündelik hayatta gerekse de edebiyatta hukuk imgesinin yeşermemesinin bir nedeni ilk roman yazarlarının Osmanlı siyasi elitinden gelmeleri ise, diğer nedeni bu elitin çelişkili zihniyet dünyasıydı. Bir yandan eskinin ve geleneğin bağrında yaşıyorlardı, öte yandan yeniyi, moderni yakalama çabasındaydılar. Batılılaşma idealine bağlılıklarına rağmen batıyı-hukuk da dahil- kurumlarıyla birlikte kavrayacak donanımları olmayan, toplumsal hayatın ve o hayatı düzenleyen hukuk sisteminin maddi ilişkilerden kaynaklandığını algılamayan Tanzimat yazarları, alt yapıda talep ettikleri değişimleri üstyapıya ellerindeki biricik üst metin olan İslamla ve İslamın değerlerleriyle taşımaya çalıştılar...

Batılılaşma tasavvur ve tahayyüllerine hâkim olan bu ikirciklilik Tanzimat romanlarında çok daha açık bir biçimde farkedilir. İlk romanlarımızda Batılı metinlerin, özellikle romatik akımın etkisi açıktır, ancak özel mülkiyetle birlikte medeni hukukun da tesis edildiği Batıdaki toplumsal hayatı Osmanlıya taşımak mümkün değildir. Kamusal alanın kısıtlı, özel alanın kutsal olduğu bir toplumda Tanzimat yazarları mevcut duruma uygun bir sentez aramışlar, Avrupa romanına karakteristiğini veren bireysel hak ve özgürlük vurgusunu, dünyevi adaleti, hukuk felsefesini kendi hayatlarına ve toplumlarına tercüme edecek zihniyete sahip olmadıkları için Batılı olmanın farkını kadın-erkek ilişkilerindeki farklılığa indirgemişler, kurumların yerine konakları koymuşlar, meseleyi de evlilik kurumu ekseninde tartışmışlardır. Burada bile fikir birliği yoktur; mesela Ahmet Mithat Efendi, Samipaşazade Sezai, Namık Kemal gibi erkek yazarların bir kısmı iyi ellerde yetişmiş bir cariye ile yapılacak izdivacı överken, başta kadın yazarlar olmak üzere diğer bir kısmı cariyeliği toptan reddetmiştir. Ancak bu reddiyede cariyeleri alıp satan erkeklere değil temiz aile kadınlarına alternatif oluşturdukları için yine cariyelere bulunmuştur kabahat.

Dış dünyayı model alan doğası gereği her romanda bir mahkeme kurulur. Yazar bir yargıçtır aslında, yarattığı kişilerin kaderlerine o yol verir; kimi zaman mükafatlandırır onları, kimi zaman cezalandırır. Bu hak dağıtımı yazarın dünya görüşüne, kişisel karar ve seçimlerine bağlıdır. Birey ve toplum için iyi ve kötünün ne olduğu ya da hangi suçların hangi cezalara çarptırılması gerektiği hakkındaki yargıları, o yazarın zihinsel yapısının, hukuk kavrayışının ve adalet duygusunun dışa vurumudur. Birer toplumsal alegori olarak okunması gereken Tanzimat romanları da, dönemin hukuk ve adalet anlayışını sergilerler. Bu anlayışı ele veren, romanların birbirlerini tekrarlayan hikâyelerinden çok, hikâyelerin sonunda kahramanların bir geleneğe dönüşen ölümleridir. Tanzimat yazarları şeriata göre yargılamışlar, bireysel hakları gözeten modern bir hukuk sistemine yabancı olmaları nedeniyle hukukun yerini ahlakla doldurmuşlar, geçilmez kabul ettikleri sınırları çiğneyip geleneklerle çatışan roman kahramanlarına da trajik sonlar biçmişlerdir. Modern bir hukukun tesisi ve o hukukun bilinç katına yükselmesi için Osmanlıda vakit henüz çok erkendir...

Desen: Kutlukhan Perker

Büyük muhabbetçi GABO anlatıyor:

Benim hüzünlü oro

Garcia Marquez'in Memorias de mis putas tristes (Hüzünlü Orospularımdan Anılar) adlı son kısa romanı *"Benim Hüzünlü Orospularım"* adıyla Türkçe'de yayımlanalı henüz bir ayı bulmadı. Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Kolombiyalı (doğ. Aracataca, 6 mart 1928) büyük anlatıcının bu romanı doğrusu iyi tanıtıldı. 80'li yılların başından beri bu büyük yazarın yayın haklarını elinde bulunduran Can Yayınları farfaraya kaçmayan bir sunum ve tanıtım uyguladı. **Gabo**'ya yakışan bu örnek kampanya bir 'kitap konuşması'yla da taçlandı. Yayınevi, bu satırların yazarını da Latin Amerika edebiyatının bir ilgilisi olarak gördüğünden konuşmacı olarak davet etmişti. Toplantıyı, daha çocuk yaşımda bu edebiyata vurulmama sebep olanların başında gelen Meksikalı karizmatik yazar **Juan Rulfo**'nun eşi benzeri bulunmayan hikâyelerini çeviren **Celal Üster** yönetecekti. (Özgün adı El llano en llamas *-Alevli Vadi-* olan bu yapıt o zamanlar "Bize Toprak Verdiler" adıyla çıkmıştı. 70 ya da 71 yılı olacak, tam anımsayamıyorum. 80'lerdeki baskısında adı ***"Kızgın Ova"*** oldu. Hâlâ bu adla bulunur.) Üster'in, bir **Borges** çevirmeni olarak, da bu edebiyata hiç de yabancı olmadığını biliyordum. Diğer bir konuşmacı da ele aldığı konuyu didik didik eden **Zeki Coşkun**'du. Romanı okurken hem **Celal Üster**'in, hem de **Zeki Coşkun**'un, onun ıcığını cıcığını araştırmış olacaklarına emindim. Nitekim öyleydi. **Celal Üster, Rafael Conte**'nin geçen Ekim ayında **El Pais**'te çıkan tanıtım yazısını okumuş muydu ne?! Yine **Marquez** gibi Nobel Edebiyat ödülü sahibi Japon yazar **Yasunari Kavabata**'nın ***Uyuyan Kızlar Evi*** adlı –o da kısa- romanına değindi. **Gabo, Kavabata**'dan esinlenmişti (**Kavabata**'nın söz konusu yapıtının yayın tarihi 1961, Gabo'nunki 2004). Esinlenmenin ötesinde adeta bir nazire vardı ortada. Marquez, bazı yazarlar gibi, alıp ta kaçan mı, tarzından bir yazar değildi elbette. Bütünüyle 'ölüm ve aşk' oyunu olan bu romanında metine dayalı bir oyun daha yaparak bir iz bırakmıştı, **Kavabata**'nın bir cümlesi, arayıp bulana, romanın içindeydi. Şimdi okurlar için bir oyun fırsatı doğmuş olmakta, zira Japon yazarın ***Uykuda Sevilen Kızlar*** (Uyuyan Kızlar Evi adı tercih edilmemiş) adlı romanı bir de böyle okunmalı, okunacak.

İki romanın da 'kısa roman' türüne girebileceğini belirtmiştik; İspanyolca düzyazıda modern zamanlardan beri roman için "novela" sözcüğü kullanılır. **Cervantes**'in ***Don Quijote***'sinden önce **novela** uzun öyküler için kullanılırdı. Nitekim, yine **Cervantes** 1612 yılında tamamladığı on iki uzun öyküsünün el yazmalarını ***"Novelas Ejemplares"*** adıyla Kraliyet Kitaplığı'na göndermiştir. (Bu yapıt bizde, sanırım 40'lı yıllarda, "Örnek Alınacak Hikâyeler" adıyla yayımlanmıştır.) "Roman" sözcüğü İspanyolca'da, Fransızca'dan geldiği şekliyle "İspanyolca dili"ni ifade etmek için kullanılır. Fransızca'da ise, hem bizim kullandığımız anlamda, kabaca, bir Avrupa burjuva anlatı sanatı anlamında, hem de Roman dillerini ifade etmek için kullanılır. İspanyolca'da bizim bildiğimiz hikâyeye "cuento" denir. Modern hikâyenin adı da budur. İspanyolca düzyazıda bir de Latince "relatus"dan (resmi rapor, yapma, düzyazı, kaleme alma, manzumeler anlatma) gelen "**relato**" tarzı vardır. Real Academiya sözlüğü bu sözcük ve kavramın karşılığını, edebiyatta, "anlatı" (narracion) olarak veriyor. Günümüz İspanyol edebiyatında bazı uzun öyküler, öykülerden oluşmuş bazı yapıtlar '**relato**' ibaresiyle yayımlanıyor. İspanyol edebiyatı uzmanları ne der, bunu tam bilmemekle birlikte, bir yapı oluşturmaya doğru giden öyküler ve hem konu, hem de tema olarak bir bütünün parçaları olacak şekilde sıralanmış öykülerin bu adla yayımlandığını görmekteyiz. (Bizde, bildiğim kadarıyla 'anlatı' kavramı yenilerde kullanılmaya başlanmıştır; öyle ki Orta-Avrupa postmodern modasının bizdeki yansımalarının görüldüğü günlerde. Sonradan hem öykü, hem de roman için, yapı oluşturacak tarzda hikâye etme işini belirtmek için, genel anlamda kullanılmaya başlanmıştır.)

Şimdi, sokak deyişiyle, bağışlansın, yukarıdaki bir araba lafı niye ettik, oraya gelelim: Daha önce adı geçtiği üzere, günümüz İspanyol eleştirmenlerinden **Rafael Conte, Garcia Marquez**'in söz konusu yapıtı üzerine yazdığı değerlendirme yazısında (El Pais, 23 Ekim 2004) Kolombiyalı büyücünün romanıyla Japon ustanın adı geçen romanı arasında -bizim 'nazire olsun diye' şeklinde adlandırabileceğimiz- bariz bir ilişki olduğunu söyledikten sonra, Japon ustanın yapıtı için '**relato**' kavramını kullanıyor. Örnek, model olarak alınan yapıt **relato** olduğuna göre, yeni kaleme alınan nedir? Bu sorunun yanıtı için yine **relato** sözcüğünün anlamlarına gidelim; "kaleme alma" anlamı ve hali burada bize gayet açık olarak, hem de empatik biçimde el veriyor. **Relato**larda üslup ve eda çok baskındır; resmi bildirim dilinin halk tarzı anlatımlarla melezlenmesi vardır onlarda. **Marquez** de bunu yapıyor; bizde eskilerde 'halimi arz ederim' tarzı, tumturaklı bir şekilde gidip, konuşma diliyle de sarmaş dolaş olmuş bir şekilde menakıpnâmelerin dili, üslubu ve edasıyla çıkışlar yaparak ilerler ya, işte öyle. İmdi, konuşma diline dayanan edebiyat türü şiirdir, düzyazı ise resmi bildirim diline dayanır. Bunu hemen İspanyolca'da test edelim: Latin Amerika'da ilk düzyazı örneği (Mayaların kutsal kitabı olan "Popol Vuh"un Latin alfabesiyle Quiche dilinde kaleme alınmasını ve deri üzerine yerli dillerinde yazılan "Chilam Balam" kitaplarının çözülerek Latince'ye geçirilmesini saymazsak) **El Inca Garcilaso de la Vega**'nın (1539-1616) ***"Comentarios Reales"*** (Kraliyet Yorumları) olduğunun kaydını düştüğümüzde konu anlaşılır olacaktır. Adından da anlaşılacağı üzere kıtanın bu ilk kalem erbabı bir melezdir ve yaptığı şey İspanya krallığına kıtada olan biteni rapor etmektir. Tabii ki resmi bildirim diliyle. Bu raporlar toplamı tarihi kayıtlar ve envanterden ibaret değildir, olayları da anlatır. Anlatı kısmına gelmiş bulunuyoruz; anlatırken de ister istemez o dönem bilinen tek anlatı dili olan şiir dilini kullanır. Burada da **relato**ların dili ve üslubundaki manzume özelliği karşımıza çıkıyor. Modern Avrupa romanı dediğimiz olgu her ikisinden de kurtularak kendini oluşturmuştur. Hikâyenin ise şiir diliyle tekrar ara

spularım

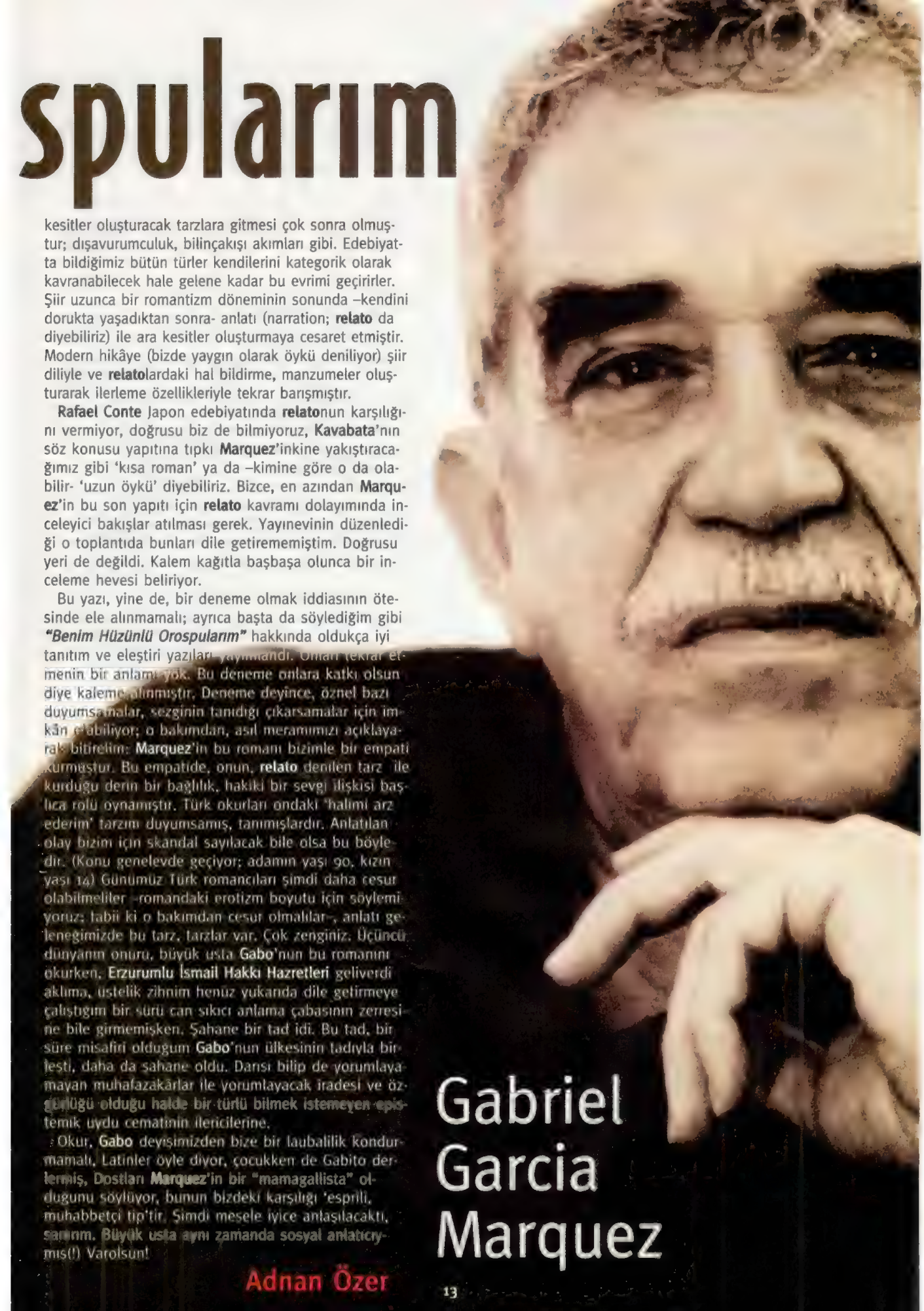

kesitler oluşturacak tarzlara gitmesi çok sonra olmuştur; dışavurumculuk, bilinçakışı akımları gibi. Edebiyatta bildiğimiz bütün türler kendilerini kategorik olarak kavranabilecek hale gelene kadar bu evrimi geçirirler. Şiir uzunca bir romantizm döneminin sonunda –kendini dorukta yaşadıktan sonra- anlatı (narration; **relato** da diyebiliriz) ile ara kesitler oluşturmaya cesaret etmiştir. Modern hikâye (bizde yaygın olarak öykü deniliyor) şiir diliyle ve **relato**lardaki hal bildirme, manzumeler oluşturarak ilerleme özellikleriyle tekrar barışmıştır.

Rafael Conte Japon edebiyatında **relato**nun karşılığını vermiyor, doğrusu biz de bilmiyoruz, **Kavabata**'nın söz konusu yapıtına tıpkı **Marquez**'inkine yakıştıracağımız gibi 'kısa roman' ya da –kimine göre o da olabilir- 'uzun öykü' diyebiliriz. Bizce, en azından **Marquez**'in bu son yapıtı için **relato** kavramı dolayımında inceleyici bakışlar atılması gerek. Yayınevinin düzenlediği o toplantıda bunları dile getirememiştim. Doğrusu yeri de değildi. Kalem kağıtla başbaşa olunca bir inceleme hevesi beliriyor.

Bu yazı, yine de, bir deneme olmak iddiasının ötesinde ele alınmamalı; ayrıca başta da söylediğim gibi ***"Benim Hüzünlü Orospularım"*** hakkında oldukça iyi tanıtım ve eleştiri yazıları yayınlandı. Onları tekrar etmenin bir anlamı yok. Bu deneme onlara katkı olsun diye kaleme alınmıştır. Deneme deyince, öznel bazı duyumsamalar, sezginin tanıdığı çıkarsamalar için imkân olabiliyor; o bakımdan, asıl meramımızı açıklayarak bitirelim: **Marquez**'in bu romanı bizimle bir empati kurmuştur. Bu empatide, onun, **relato** denilen tarz ile kurduğu derin bir bağlılık, hakiki bir sevgi ilişkisi başlıca rolü oynamıştır. Türk okurları ondaki 'halimi arz ederim' tarzını duyumsamış, tanımışlardır. Anlatılan olay bizim için skandal sayılacak bile olsa bu böyledir. (Konu genelevde geçiyor; adamın yaşı 90, kızın yaşı 14) Günümüz Türk romancıları şimdi daha cesur olabilmeliler –romandaki erotizm boyutu için söylemiyoruz; tabii ki o bakımdan cesur olmalılar–, anlatı geleneğimizde bu tarz, tarzlar var. Çok zenginiz. Üçüncü dünyanın onuru, büyük usta **Gabo**'nun bu romanını okurken, **Erzurumlu İsmail Hakkı Hazretleri** geliverdi aklıma, üstelik zihnim henüz yukarıda dile getirmeye çalıştığım bir sürü can sıkıcı anlama çabasının zerresine bile girmemişken. Şahane bir tad idi. Bu tad, bir süre misafiri olduğum **Gabo**'nun ülkesinin tadıyla birleşti, daha da şahane oldu. Dansı bilip de yorumlayamayan muhafazakârlar ile yorumlayacak iradesi ve özgürlüğü olduğu halde bir türlü bilmek istemeyen epistemik uydu cemaatinin ilericilerine.

Okur, **Gabo** deyişimizden bize bir laubalilik kondurmamalı. Latinler öyle diyor, çocukken de Gabito derlermiş, Dostları **Marquez**'in bir "mamagallista" olduğunu söylüyor, bunun bizdeki karşılığı 'esprili, muhabbetçi tip'tir. Şimdi mesele iyice anlaşılacaktı, sanırım. Büyük usta aynı zamanda sosyal anlatıcıymış(!) Varolsun!

Adnan Özer

Gabriel Garcia Marquez

Aslan Özdemir

KAÇAK SÖYLEŞİ

"Geldiğim coğrafyanın tipolojisi benim resimlerimin kaynağıdır."

Kral yolunda bir ressam

Bu bozkır doğasında bir görünen bir kaybolan ve tepelerin derin gölgelerinde eriyen Kral Yolu, kuraklık ve yoksulluk çağrışımlarıyla geçmiş zamanların suskun sonsuzluğu içinde yok olmaya doğru gitmektedir... Derin vadileri, yüksek yaylaları ve sıradağlarıyla, Mahmut Celayir'in geldiği coğrafyanın topoğrafisi, sanatçının yaratma eyleminde malzeme olarak önemli bir yer tutmaktadır. Bu uzaklarda olan ama sanatçının kendini içinde hep güvende hissettiği doğanın dokularında sevinci ve hüznü, özlem ve güveni birlikte izliyoruz... Zamanın Avrupa ve Asya'sı arasında önemli bir ticaret ve kültür bağı olan bu yolların arkaik izlerinde kendi varoluşumuzun zaman içindeki suskun ve karanlık gizemini aynı zamanda sorgulamak durumundayız. Sanatçı bir zamanlar kralların ve orduların yürüdüğü ve hâlâ çobanların sürülerini otlattıkları bu yerlerde, zaman ve tarih kavramları içinde kişiliğini sorguluyor ve motiflerini bunun üzerine kuruyor. Burada vurgulanan doğa ve kültür arasında yok olmaya doğru giden uyum gibi kendi varolmamıza doğru giden bir kral yolunu bulmak da pek mümkün değil artık. Sanatçının kendi kişisel tarihi ve kimliğiyle derin bağlantılı bu doğa anlatımları kaybolmuş bir cenneti tekrar bulmaya doğru giden bir çabanın ürünleridir. Bu anlamda bu çağdaş yapıtları manzara resminin tarihsel geleneği içinde ve özellikle Alman romantikleriyle bağlantılı görmek gerekmektedir.

Thomas Krazeisen.
Esslinger Zeitung

İstanbul'daki serginizin adı Kral Yolu. Biz önce ressam Mahmut Celayir'in yolunu dinleyelim...

Sanat ince uzun bir yol ve bu yol beni çok fazla meşgul ediyor. İstanbul'da açtığım serginin adı da Kral Yolu. Bir kaç yıldır bu tema üzerine çalışıyorum. Genelde benim meselem Doğa ve Toprak. Sanat tarihinde doğa resminin bir geçmişi bir geleneği ve bugün geldiği bir yer var. Doğanın anlık bir görünümünden ziyade doğa nedir, nereye gidiyor, bizim doğayla olan ilişkimiz ne, doğayla kültür arasındaki bağ nedir, bütün bunları resmin kendi dili içerisinde sorgulamaya çalışıyorum. O yüzden beni zaman olgusu çok ilgilendiriyor, tarih çok ilgilendiriyor, mitoloji çok ilgilendiriyor, çünkü bunların hepsi doğayla, toprakla çok bağlantılı kavramlar.

Bütün bunlar doğaya yön veren, toprağı şekillendiren kavramlar zaten.

İnsanın kendi serüveni içinde, zaman içinde toprağa bir izdüşümü sözkonusu. Doğayı öncelikle bir mekân olarak algılarız. Ama ayrıca mekânı kucaklayan zaman olayı var. Doğa resminde zaman-mekân ilişkisini irdeliyorum, felsefeye veya literatüre girmeden resmin kendi değerleri içinde zaman ve mekân bağlantılarını sorgulamaya çalışıyorum. Yeni sergilerimde bu resimler ön planda.

Sizin beslendiğiniz anlamda toprak çok geniş evrensel bir coğrafyayı kapsamıyor sanırım. Siz kendi doğduğunuz coğrafyanın toprağını işliyorsunuz resimlerinize, yanılıyor muyum?

Tabii, geldiğim coğrafyanın tipolojisi benim resimlerimin kaynağıdır. Bu benim en iyi bildiğim coğrafyadır ha-

liyle. Bingöl doğası, doğup büyüdüğüm, acılarını ve sevinçlerini gördüğüm, bir coğrafya mekânı. Bu noktada sakıncalı bir yol olan, lokal bir doğa anlatımına asla girmedim. Burası insan-doğa-tarih bağlantılarını bana sunan bir yeryüzü parçası haliyle. Renklerini, biçimlerini ve serüvenini yakından tanıdığım, gözlemleme olanağı bulduğum için onu kullanıyorum.

Resimlerinizdeki tekniğin bir başka benzeri var mıdır, daha doğrusu seçtiğiniz temanın?

Tam benzeri yoktur...

Avrupalı ressam böyle bir tema peşinde koşar mı? Elbette peyzaj resmi yapılıyor, ama toprakla bir derdi olur mu?

Onun malzemesi biraz daha farklı. Bakış şekli pek farklı değil, kaygılar aynı. Ama benim şansım malzememin özgün olması, geldiğim yerin dokusu, coğrafyası, tarihinin özgün bir malzeme olması. Avrupalının toprakla kafa ilişkisi elbette var. Doğa resminde yeni tadlar peşinde koşan ve yeni sorular soran sanatçılar görülüyor. Şu sıralarda fuarlar ve galerilerde öne çıkan ve YENİ ROMANTİKLER diye adlandırılan sanatçılar özellikle. Bu yapıtlarda foto gerçekçi anlatımın yanısıra Alman Romantizmine göndermeler söz konusu..

Avrupa resminde nasıl bir dönem yaşanıyor, hangi akımlar hâkim?

Tuval resminin ön plana çıktığını görüyoruz, resmin diğer disiplinlerle, özellikle fotoğraf ile ilişkisi var ve bahsettiğim gibi foto gerçekçiler ve yeni romantikler ön planda.

Türk resmine yansıması oldu mu?

Gördüğüm kadarıyla öyle bir yansıma sözkonusu değil halen. Türkiye de genç sanatçılarda enstalasyona, mekânsal düzenlemelere ve video anlatımına bir yatkınlık fark ediliyor. Ama bunların birçoğunun alt yapısının zayıf olduğunu görüyorum ve teknik olanaklar çok fazla ön plana çıkmamalı. Önemli olan bence sanat yapıtının büyüsü ve şiiridir.

Benim resimlerimin yeni foto gerçekçi ve romantik anlatımlarla bir çakışması var ama kaygılarımın farklı olduğunu söylemem gerekiyor.

Türkiye'de belli çevreler dışında resminiz pek bilinmiyor.

Evet, Türkiye'de 1990'lara kadar çok yoğun sergiler açtım. Ama daha sonra Almanya'da çalışmalarım arttıkça burayı haliyle ihmal etme durumuna düştüm. Arada bir kopukluk oldu. O kopukluğu gidermeye çalışıyorum. Bizim toplumumuzun hafızası biraz zayıf, bilirsin. Bir diğer sorun da 15-20 yıl sonra sizde aynı resmi görmek istiyorlar, bu olmaz tabii. Aynı tavrı görmek istiyorlar, bu mümkün değil, insan değişiyor doğası gereği, sanatçı daha fazla değişim ve arayışa açık, bizde bu değişimleri toplum, daha doğrusu sanat çevreleri biraz zor hazmediyor. Burada tabii ticari hesaplar rol oynuyor. Bense kendimi hep yeni baştan anlatmaya çalışıyorum ve kendi resim serüvenim içinde kopukluk asla olmadı, yaptığım bütün resimler biribirini bütünler, bir bütünün parçasıdır. Örneğin yeni siyah-beyaz doğa anlatımlarımda eski resimlemelere hep göndermeler vardır.

Türkiye'de tanınayım diye bir istek var mı?

Öyle bir isteğim var elbette, ama bunu ödün vermeden yapmak istiyorum. İlginçtir, benim resim kaynaklarım bu ülke ile çok ilgili olmasına rağmen, anlaşılmak ve ilgi görmekte zorlanıyorum. Oysa Almanya'da izleyici beni daha çabuk kavrıyor.

Türkiye toprak kokan bir ülke, insanlarımızın doğa ve kırsallıkla yakın ilişkileri var. Herkesin bir köyü vardır, ama buna rağmen aynı zamanda topraktan uzak olma kaygısı görüyorum. Resme, sanata bunun yansıması çok az diye düşünüyorum. Çağdaş bir doğa ve toprak sorgulaması eksik. Bunun tarih ve kültür bağlantıları, dolayısıyla artistik bir kimlik sorgulaması yetersiz. Sanırım bizde kentsoylu olmaya doğru büyük bir öykünme var.

Bozkırdan sıyrılma derdi var, sanatçısından esnafına kadar herkesin böyle bir uğraşı var. Kırsal kimliği atıp birden modern bir yaşama dahil olma uğraşı. Modernizmden anladığımız hızlı hareket eden araç gereçler, uçan otomobiller, markalı eşyalar, gizli çekim yapabilen cep telefonları galiba...

Evet, elbette modern olmanın bir süreci var. Biz bütün bu değişimleri çok hızlı ve hazmetmeden yaşıyoruz. Bence kırsallığımız bizim için önemli bir alan. Bunun için kompleks duymanın bir anlamı yok, önemli olan oraya bakış açımız bence.

Avrupa'ya giden sanatçılarımızda da bu sıkıntılar gözlemleniyor, kendi malzememizle çok büyük açılımlar yapmak mümkün iken, öykünmeler içinde boğuluyoruz. Avrupalı galerici örneğin, sende geldiğin yerle ilgili bir şeyler görmek istiyor.

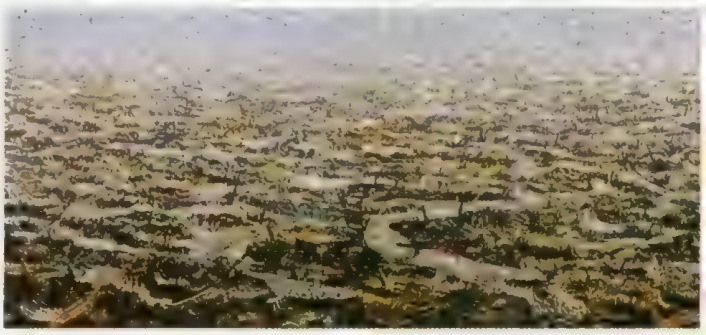

Bir çiftçi kadar iyi tanıyor musunuz bu toprakları?

Bir çiftçi kadar değil, çiftçi daha iyi tanır. Toprak Türkiye'nin bir meselesi, bir realitesi. Toprak meselesi derken toprağı sürekli vurgulamak politik bir tavırdır, biraz da o bölgeden gelmiş olmam, Kürt olmam, toprağı daha önemli kılıyor. Memleketten hep uzak olma zorunluluğu, hep sürülmek, sür-

günler, göçler, temada da bu var. O toprakların binlerce yıllık alınyazısı var, halen de değişmedi, göçler, acılar, yollar. Bu kendi kolektif tarihimizin bir parçası. Ben hep isyan ve göç öyküleri içinde büyüdüm.

Diyarbakır'daki serginin bununla bir bağlantısı var mı? Ayrı bir tema mı?

İki sergim var, biri burada İstanbul'da, Levent'te Almelek Sanat Galerisinde, daha küçük çaplı bir sergi, Kral Yolu ve bu tema üzerinde yoğunlaşılan yapıtlar. Diyarbakır'daki serginin ismi de YOLLAR VE KÖKLER ve aslında bu sergiyi tamamlıyor. Orada mekân geniş olduğu için büyük çaplı soyut resimlerimi de sunma şansım oldu. Bu yapıtların tümü birbirini tamamlıyor. Doğanın anlık ve tarihsel dokuları, kültür ile arasında yokolmaya doğru giden uyum, resimsel değerler içinde vurgulanuyor. Soyut çalışmalarımda toprağın içsel devinimi ve gücü kozmik bir bakışla sunuluyor. Tekrar gerçekçi resimlerime dönersek, bu yol temasına geleneksel manzara anlayışı içinde, geride bırakılan izlere zaman olgusunu vurgulayan görsel bir yaklaşım sözkonusu.

Diyarbakır'da sergi açmam benim için çok özel bir durum, bundan sevinç duyuyorum. Bu noktada bana bu olanağı veren Anadolu Kültür Merkezleri A.Ş. ve Diyarbakır Kültür Merkezi'ne teşekkür borçluyum. Gerçekten bu kurum çok önemli çıkışları sağlamış durumda. Diyarbakır'da haliyle güçlü bir sanat potansiyeli var, bunların modernist karşıtı söylemleri ve kimlik sorgulamarını çok önemli buluyorum... Ülkemizde demokratik, hoşgörülü bir sanat ortamı için bir şanstır. Umarım İstanbul dükalığımızdaki sanatçılarımız da kendi bakış açılarını biraz doğuya yönlendirirler.

Aynı anda iki serginiz var, buradaki sergide Almanların oldukça yoğun ilgisi var, bu ilgi Diyarbakır'da da sürecek mi?

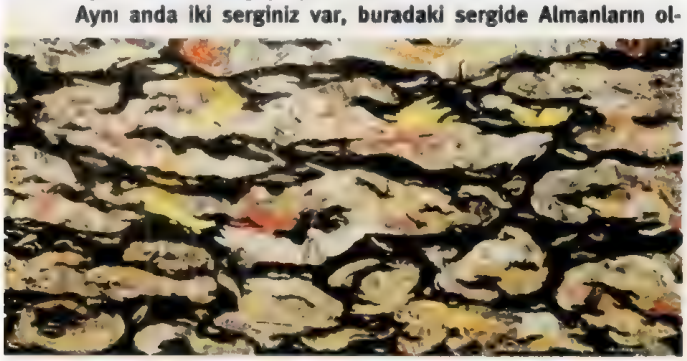

Orada raslantı olarak bulanan arkadaşlar çok merak ettiler bu serginin tepkilerini ve o yüzden geldiler. Diyarbakır'da bu mümkün değil ama ilk kez ailem orada yıllardır uğraştığım şeyleri görme olanağı olacak, buna seviniyorum.

Resim lisede?

Ben o zamanlar yazı yazmaya daha hevesliydim, öykü yazmak istiyordum öğretmenlerim bende yetenek görmüşlerdi ki beni yazmaya teşvik ediyorlardı.

Öyküdüğünüz bir yazar var mı o dönemden?

Türk ve dünya edebiyatındaki klasik öykü yazarları beni ilgilendiriyordu. Bir ara yazın ve resim arasında bocaladım, sonra resimde karar kıldım.

Edebiyattan koptunuz tabii...

Yok kopmadım, edebiyat çok besleyici bir şey. Her şeyden önce klasikleri çok okuyordum, **Dostoyevski**'den tutun **Balzac**'a kadar.

O dönem politik şairler çok okunurdu. Sizin var mıydı öyle bir şairiniz?

Evet, benim politik tavrım vardı ama sanatta politik tavrı pek sevmedim. Elbette **Nâzım Hikmet, Ahmet Arif** hariç. Örneğin **Hilmi Yavuz**'un ***Doğu Şiirleri***, doğuya bu şiirsel imgesel yaklaşım beni çok etkilemiştir.

70'lerdeki politik havanın resminize katkısı oldu mu?

Oldu tabii, o dönem sorgulama dönemiydi bizim için. Dünyaya bakışımızı etkiledi, ayrıca resmi de etkiledi. Biraz daha sorgulamacı yaptı bizi, yeniliğe açık, değişime açık, ama keşke o dönemdeki politik enerjiyi daha doğru yönlendirseydik diye düşünüyorum.

Türkiye'de beğendiğiniz bir ressam, ilgiyle takip ettiğiniz ressam var mı?

Var tabii, benim hocalarımdan **Balkan Naci**'yi severim. Bana çok şey vermiştir. Öğrenci hoca ilişkisi bir sanatçıyı çok iyi yönlendirebilir, o seçtiğiniz hocaya bağlı. Konumlarımız farklı olmasına rağmen ben halen onlarla ilişki içindeyim.

Türk resmi dışarıdan nasıl gözüküyor? Türkiye'deki sanat ortamını değerlendirir misiniz?

Sineması, edebiyatı nasıl gözüküyorsa, belki sineması daha ilerde, edebiyatı da öyle. **Orhan Pamuk** çok okunuyor, Almanya da resim kursu verdiğim öğrencilerimden biri hararetle **Orhan Pamuk**'u bana anlattı geçenlerde. Avrupalılar buradaki malzemeye çok ilgililer. Bizim de buranın değerini bil-

memiz için önce bir terk etmemiz gerekiyor galiba.

Resim yapmak dışında ne yapıyorsunuz?

Kendi atölyemde ve bazı sanat okullarında ders veriyorum, sergiler izliyorum, yolculuklar yapıyorum. Atölyemin olduğu binada sanat etkinlikleri oluyor, onlara katılıyorum

Alman devleti sanatçılara maddi destekte bulunuyor mu?

Bulunuyor tabii ama eskisi gibi değil, iki Almanya'nın birlaşmesinin faturası öncelikle sanat ve kültüre çıktı. Eskiden sanatçılardan daha fazla resim alınırdı, destek amacıyla.

Kültür Bakanlığı ve müzeler kurum olarak destekliyorlar. Geçtiğimiz mart ayında bir galeri ile Art Karlsruhe sanat fuarına katıldım. Stuttgarttaki Staatsgalerie, ki bölgenin en önemli çağdaş sanat müzesidir, fuarda belli sanatçılardan yapıtlar satın aldı ve onların içinde ben de yer aldım. Bu elbette çok yüreklendirici bir tavır.

Türkiye'den resminizi alan bir işadamı var mı?

Henüz yok, 80'li yıllarda burada çok ilgi gören biriydim. Şimdi doğrusu duvarları zorluyorum.

Belki insanlar topraktan kaçıyor, o yüzden toprak resmi görmek istemiyorlardır. Bu coğrafyada yaşayan insanların her anlamda toprakla derdi var...

Önemli bir konu bu. Yeniye açılımda yüreksizlik var. Adam ne anlatıyor diye aynı kaynakta birleşiyor. Doğa resminden bahsederken toprağın geçmişinden bahsettik, toprakta hafıza olayı benim için çok önemli, geçen sene Goethe Enstitüsü'nde Geçiş diye bir sergi açtık, 5 sanatçı o tema çerçevesinde yapıtlar ortaya koydu. hareket, sınırlar, yer değiştirmeler, mekân değiştirmeler her sanatçı bu temalarda bir şeyler yaptı. Benim yol teması oradan çıktı ve yoğunlaştı. Onu bugün çok anlamlı buluyorum, çünkü kültürler arası ve doğu batı arası diyaloğunu simgeliyor. Bir anlamda da benim resimlerimde kendi kültürümü sorgulama kaygısı var, tarihimiz mitolojimiz nedir, bağlantılar nerede başlıyor? Bir de yol temasının büyüleyici yanı var. Bu hareket kavramının global dünyamızda da anlamı büyük.

Dışarıdaki sanatçıların politik kaygıları nelerdir?

Tabii, orada da keskin sanatçılar var. Orada politik sanat başka türlü anlatılıyor, yani radikal sanat, biçimde yeni olan bir sanat, resmi aşan mesajlar dışında resmin kendi değerleri içinde...

Bizimki gibi çok dertleri yok herhalde, daha evrensel dertleri takınan sanatçılardır...

Burada politik sorunları netleştirmek zor, belirsizlikler var, bizdeki sanatçıları politik bulduğumu söyleyemem, bu kadar büyük yangınların ve alt üst oluşların sanata yansıması çok yetersiz.

Onlar da şöyle düşünüyordur, kimse de evine Sivas yangınını hatırlatan bir resim asmak istemeyebilir, ya da doğudaki boşaltılmış köy resmi, bunu koymak istemeyebilir, kötü şeyler çağrıştırıyordur.

İnsanın politik kaygılarının sanata yansıması o sanatın dili içinde olmalı, resmin radikalse, yeni estetik formlar getirirse o devrimci bir sanattır. 70'li 80'li yıllardaki tavırlar daha doğru idi.

Sanatçının toplumsal olaylardaki görevi nedir?

Sanatçının görevi yeni estetik kaygılarla hoşgörtü sınırlarını büyütmek, gerçekliğin çok yönlülüğünü vurgulamak gibi bir şey söyleyebilirim.

çaba gösterilmiyor. Yeniye ilgi yok, ben onu görüyorum. Yeni için kendini sorgulama olayı yok. Yeni bir form, estetik haz yok. Kendini sorgulama olayı yok, şaşırtıcı olan, benim yaptığım resimler burayı anlatıyor, bazı resimler çok somut, gerçekçi anlatımlar. Oradaki alıcı gelip alıyor.

Kral Yolu'ndan bahsedelim mi?

Şimdi yaptığım resimler iki çizgide gidiyor, biri büyük boyutlu soyut anlatımlar diğeri de fotogerçekçi. Ama aslında

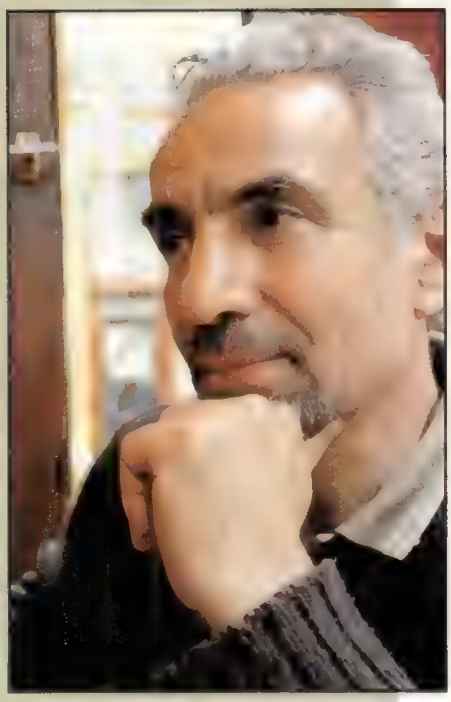

Mahmut Celayir Biyografi

Mahmut Celayir 1951 yılında Bingöl'de doğdu. 1972-1976 yılları arasında İstanbul Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu, ardından Eskişehir TV Entitüsü Grafik ve Set Tasarımı, İstanbul Devlet Tiyatrosu'nda sahne tasarımı çalışmaları yaptı. 1977 yılından beri Türkiye ve Almanya'da, özel Galeri ve Müzelerde 29 kişisel ve bir çok gurup sergisi gerçekleştirildi. AKM, Vakko, Galerie Oberlicht, Galerie der Stadt Waiblingen, Schloss Mochental ve Württembergischer Kunsttverein bunlardan bazıları. 1986 yılından bu yana çalışmalarını Stuttgart'ta sürdüren sanatçı Almanya ve Türkiye'de sergiler açmaya devam ediyor.

Resimleriniz ilk etapta fotoğraf gibi gözüküyor?

Evet, siyah beyaz fotoğrafların soluk ve zamansız dokusu beni büyülüyor. Bu anlamda fotografla bir diyaloğum var, ama sonuçta resim söz konusu.

Resimlerinizde insan yok...

İnsan yok ama insan macerası var. İnsanın kendisi ve bıraktığı izler var. İnsanı anlatmakta öykücülüğe kaçmamak gerekiyor bence.

Resimle fotoğrafı ayıran nedir?

Resimde her şeyden önce boyanın getirdiği organik bir doku vardır, bir derinlik vardır ve daha kişisel müdaheleler yapmak söz konusu...

KAÇAK DENEME

Hasine Şen

Paul Auster'ın Şans Oyunları

Romanda veya öyküde anlatılan olayı neden-sonuç ilişkisi yönlendirmeli, karakterler tutarlı olmalı, olay kesin bir sonuca ulaştırılmalı, kısacası, anlatının başında bir tüfekten söz ediliyorsa öykünün bir noktasında tetiğine mutlaka basılmalı gibi geleneksel anlatım tekniklerinden uzaklaştıkça, günümüz yazarlarının eserlerinde *rastlantı* ve *şans* gibi terimler farklı açıdan değerlendirilmeye başlandı. Gerek romanlarında, gerekse makale ve söyleşilerinde bu kavramları en sık kullanan yazarlardan biri olan **Paul Auster**, rastlantıyı yaşadığımız dünyanın özünde anlamsız ve rastgele oluşan olayların bir belirimi olarak tanımlıyor: *"Rastlantıdan söz ederken hile kullanarak yapay bir kurgu oluşturmayı kastetmiyorum. Bunun 18. ve 19. yüzyıl edebiyatında yeterince örnekleri var: mekanik öyküler, her şeyi birbirine bağlama isteği, herkesin birbiri ile ilişkili olduğunun ortaya çıktığı mutlu sonlar."* [1]

Auster, kitaplarına şans ve rastlantı olaylarını dahil ederken, hayatın önceden bilinemez özelliğini vurgular aslında, tecrübelerimizin şaşırtıcı doğasını, hayatımız boyunca kesin olarak inandığımız gerçeklerin bir anda yok olabileceğini ve bu anlamda da dünyayı anlamlandırma çabalarımızın ne kadar anlamsız olduğunu. Fakat yazarın görevi bu "anlamsız" süreci sürdürmektir, bağımsız olaylar arasında ilişki kurarak yeni dünyalar yaratmaktır.

Rastlantı, şans, kader temaları iç içe geçer **Auster**'ın kitaplarında. Eserleri şans veya rastlantı diye nitelendirebileceğimiz olaylarla doludur. (***New York Üçlemesi***, ***Ay Sarayı***, ***Şans Müziği***, ***Yalnızlığın Keşfi***, ***Kırmızı Defter***...) Sürekli tesadüfler yaşayan karakterleri, rastlantıya bağlı hayatlarıyla ilgili düşüncelerini de belirterek bu konuda kendince kuramlar da oluştururlar. ***Yalnızlığın Keşfi***'nde, örneğin, bellek, rastlantının ön koşulu olarak tanımlanır. Birbirinden bağımsız iki olay arasında özdeşlik aramak/bulmak/kurmak, gözlemlenen olayların iç özelliğine bağlı olduğu kadar, gözlemlemenin de bir sonucudur. Bu anlamda gözlemcinin belleği devreye girer, *"çünkü iki olaya rastlantı olarak bakmamız hatırlama yetimize bağlıdır"*[2]:

"Bellek, yalnızca kişinin özel geçmişini yeniden canlandırması değil, başkalarının geçmişine, yani tarihin içine de dalmasıdır; tarihe hem katılır kişi, hem ona tanık olur, hem bir parçasıdır, hem ayrıdır ondan. Böylece zihinde her şey aynı anda var olur, sanki bir öğe bütün ötekilerin ışığını yansıtır ve aynı zamanda kendi eşsiz ve söndürülmeyen parlaklığını yayar." [3]

Rastlantı konulu en çarpıcı öykülerini, ***Kırmızı Defter***'de anlatılmıştır yazar. Kitapla ilgili en çarpıcı açıklamalardan biri ise kitabın arka sayfasındaki tanıtım yazısında yer alıyor: ***"Kırmızı Defter***, *çağdaş Amerikan edebiyatının en yaratıcı yazarlarından* ***Paul Auster****'ın özel dünyasına girmek için belki de ilk adım. Çünkü bu kitaptaki öyküler, onun ya gerçekten yaşadığı ve tanık olduğu, ya da başkalarından dinlediği gerçek olaylara dayanıyor. Kendisinden, ailesinden ve yakın arkadaşlarından verdiği örneklerle her birimizin yaşamımızın belli anlarında başına gelebilecek küçüklü-büyüklü, tuhaf ve gizemli, gülünç ve trajik olayların, insan denen varlığın önceden bilinmeyen, değişken doğasını nasıl ortaya çıkardığını kanıtlıyor."*[4]

Bir yazarın *özel* hayatına anlattığı *gerçek* olaylarla girmenin ne kadar mümkün olduğunu, daha doğrusu pek de mümkün olmadığını, ***Kırmızı Defter***'den ve diğer eserlerinden öğreniyoruz. *"Öyküler, sadece onları anlatabilen kişilerin hayatında yaşanır,"* der ***New York Üçlemesi***'nin bir kahramanı. Dolayısıyla bir olayın gerçekliği, onun yaşanmış olmasına değil, anlatılmış olmasına bağlıdır. Tuhaf ve gizemli olaylar da, aynı şekilde, onları anlatabilen kişilerin başına gelebilir ancak. ***Kırmızı Defter*** bu tür öykülerle doludur.

Auster'ın R. adında bir arkadaşının anlattığı bir olaya göre bir kişi birkaç ayını bir kitabı aramakla geçirir. Bütün kitapevlerini ve katalogları tarar ama kitabı bir türlü bulamaz. Bir gün, daha kestirme olsun diye Grand Central İstasyonun'dan geçerken, bir kadının elindeki kitap çarpar gözüne. Bu, aylardır aradığı kitaptır. Tüm sıkılganlığını yenerek kadına yaklaşır ve her yerde bu kitabı aradığını söyler, daha sonra da onu nerede bulabileceğini sorar. *"Harika bir kitap gerçekten,"* der kadın. *"Daha yeni bitirdim. Bu kitap artık sizin. Bugün buraya onu size vermek için geldim,"* der ve kitabı uzatır.

Başka bir öyküde ise iki kişi evlenir, daha sonra öz kardeş oldukları ortaya çıkar. Üçüncü bir öyküde hamile bir kadın, televizyonda **Audrey Hepburn**'un ***Rahibe'nin Öyküsü*** filmini seyrederken, doğum sancıları başlar. İkinci çocuğuna hamileyken doğum sancıları yine aynı filmi seyrederken başlar. Ve birbirinden şaşırtıcı rastlantı sahneleri sürüp gider.

Auster'ın ***Cam Kent*** başlıklı romanının giriş sahnesi de bir tesadüf üzerine kuruludur. Roman kahramanı Quinn'in telefonu çalar. Arayan kişi özel detektif **Paul Auster** ile konuşmak istediğini söyler. Quinn, *"Yanlış numara,"* deyip kapatır. Ertesi gece aynı şey tekrarlanır. Telefon üçüncü kez çaldığında Quinn *"Evet, ben aradığınız kişiyim,"* der, *"Yani, özel detektif Paul Auster."* Quinn'in başka bir kişinin kimliğine bürünmesi ile karmaşa başlar. Göze çarpan başka bir nokta daha var bu sahnede: Romanın karakteri ile yazarının aynı ismi taşıması. **Auster**, kendisiyle aynı adı taşıyan bir kişiyi öyküsüne katıyor, böylece rastlantıyı rastlantısallıktan sıyırıp onu bir kurgu öğesine dönüştürüyor.

Kırmızı Defter'inde yazar bu sahneye özel bir yer ayırmıştır. Rastlantı konulu öykülerinin birinde ***Cam Kent***'teki yanlış telefon olayının aslında kendi başından da geçtiğini öğreniyoruz: Bir öğle sonrası **Auster** Brooklyn'deki evinde masasının başında otururken telefon çalar. Hattın öteki ucundaki adam Pinkerton Ajansı'yla görüşmek istediğini söyler. **Auster** *"Yanlış numara,"* deyip telefonu kapatır. Ertesi gün aynı adam yine arar, **Auster** yine aynı cevabı verip telefonu kapatır ancak *"Evet, aradığınız kişi benim deseydim acaba ne olurdu?"* diye düşünmeye başlar ve olası gelişmeleri ***Cam Kent*** romanında anlatır.

Bir yazarın kendi başından geçen bir olayı romanında anlatması kadar doğal bir şey yoktur kuşkusuz. ***Kırmızı Defter***'de anlattığı öykünün asıl çarpıcı yönü romanın yayımlanmasından on yıl sonra yaşadığı benzer bir olaydır. **Auster**, başka bir evde oturur ve başka bir telefon numarası kullanır o dönemde. Bir gün telefonu yine çalar. Karşısındaki adam Bay Quinn'le (***Cam Kent***'in kahramanının ismi) görüşmek istediğini söyler. **Auster**, bir an, arayan kişinin onu işletmek veya şaka yapmak isteyen biri olduğunu düşünür ama adam gayet ciddidir. Sonunda *"Yanlış numara,"* deyip telefonu kapatır. Auster öyküsünü şu ifade ile bitirir: *"Böyle bir şey gerçekten oldu. Bu kırmızı deftere yazdığım her şey gibi, bu anlattığım da gerçek bir hikâye."* [5]

Cam Kent'in bir sahnesinde Quinn ile roman kahramanı **Auster** arasında **Don Kişot** ile ilgili bir tartışma yaşanır. **Auster**'a göre **Don Kişot** deli değildir, sadece bir deney yapar. İnsanların karşısına geçip yalan yanlış konuşsa, yel değirmenlerinin dev olduğunu anlatsa ve buna benzer bir sürü yalan uydursa onların tepkisi ne olur acaba? Söylediklerinin yalan olduğunu bildikleri halde onları ikna edebilir mi? *"Başka bir deyişle, insanlar yalanlara ne derecede tahammül ederler, eğer bu yalanlar onları eğlendiriyorsa?"* Tüm yazarlar, şüphesiz, benzer bir deney gerçekleştirme peşindedir. Yine de ***Kırmızı Defter***'de gerçekliğinden hiç şüphe etmediğim bir öykü de var:

Paul Auster sekiz yaşındadır, hayatındaki en önemli şey beyzboldur. Bir gün ailesiyle maça giderler. Hiç ummadığı bir anda kendini en sevdiği oyuncu ile yüz yüze bulur. Şaşkınlığını yendikten sonra ünlü beyzbolcudan imzasını ister. Sporcu dostça bir tavırla kalemin var mı diye sorar. Ama kalemi yoktur. Babasının da, annesinin de, etrafta hiç kimsenin kalemi yoktur. Kalemi olmadığı için fırsatı kaçırır. Öykü şu cümlelerle biter: *"Geçen yıllar en azından bana şunu öğretti: cebinde bir kalem varsa, büyük bir olasılıkla bir gün onu kullanmaya başlamak gelecektir içinden. Çocuklarıma hep söylediğim gibi, işte ben böyle yazar oldum."*[6]

[1] Paul Auster, ***The Art of Hunger: Essays, Prefaces, Interviews***.,Los Angeles: Sun and Moon P,1999,s. 269

[2] Steven E. Alford "Chance in Contemporary Narrative: The Example of Paul Auster." Ed. Harold Bloom, ***Paul Auster***, PA: Chelsea House Publishers, 2004, s.116

[3] Paul Auster, ***Yalnızlığın Keşfi***, İstanbul: Can yayınları, 1991, s.168

[4] Paul Auster, ***Kırmızı Defter***, İstanbul: Can Yayınları, 1994.

[5] A.e., s. 61

[6] A.e., ss. 79-81

Baskıcı

Eflatun Nuri

Yıl 1951. İzmir'e şöyle bir uğradığımda, İstanbul'a kaçmak kolay olmuyordu. Özellikle Türkiye'de ilk kez "Duvar" adında bir gazete çıkarıp, satmayıp, bir kuruş kazanmadığı gibi , bir de üste para verip duvarlara yapıştıran, adı "Duvar'a para yapıştıran adam"a çıkmış Nihat Paykoç'la tanışmıştım. İzmir'e her gidişimde,

"Bırak şu İstanbul'u, gel bir mizah gazetesi çıkaralım, ben yazarım, sen çizersin, olur biter," derdi.

En sonunda, paldır-küldür "Bomba" adında bir siyasi mizah dergisi çıkarmaya karar verdik, hazırlıklara başladık. İlk sayı basıldı, dağıtıldı. "Bomba" bomba gibi ses getirdi. Ben de, Nihat Paykoç da iyice yorulmuş, bunalmıştık, ben, "Şöyle bir kendimi sokağa fırlatayım," dedim. Sokaklarda şaşkın ördek gibi dolaşmaya başladım. İki Çeşmelik Caddesi'nden Eşref Paşa'ya doğru yavaş yavaş giderken, gözüme "Baskıcı" yazan bir tabela ilişti. Dükkânın vitrini önünde durdum, içeriye baktım. Bu ara dükkânın içinden çıkan bir adam gülerek,

"Ne arıyorsun, size yarayacak bir şey yok bende," dedi.

Selam verdim,

"Yabancıyım, ilk kez böyle "Baskıcı" diye bir dükkânla karşılaşıyorum, şaşırdım doğrusu."

Dükkân sahibi güldü beni içeri buyur etti. Çırağına:

"Git ulan!.. İki çay kap gel," dedi.

Tahta bir sandalyeye ilştim. Adam:

"Bu dükkân tam seksek iki yaşında, dedemden babama, babamdan da bana kaldı. Dedem maun ağacını kabak gibi oyarmış! Yanındaki rafa uzandı, kalın bir tahta aldı, masanın üzerindeki kocaman ıstampayı gösterdi.

"Benim adım Kâmil, tamam mı? Bu da maun ağacından oyulmuş bir gül resminin kalıbı; şimdi ıstampaya yavaşça basıyorum gördüğünüz gibi, biraz bekliyorum. Mürekkebi tahta kalıp iyice emiyor. Şimdi n'apıyorum? Şu kalın keçenin üzerinde gördüğün, köşe yastığı için dört köşe kesilmiş patiska bezinin üzerine ""baaam!" diye aynen mühür basar gibi basıyorum, yavaşça böyle, anadın mı? Kaldırıyorum, patiska bezine ne çıktı?... Gül resmi di mi?"

Adam:

"Dur ulan!... Koyma buraya çayı, devireceksin gülün üzerine. Hah!... Koy yere, ver ilk önce beye."

Çaylarımızı içerken baskıcı Kâmil Usta,

"Bu şimdi bir gül di mi? Arzuya göre iki gül olur, üç gül de olabilir, nasıl mı? Aynen ilk bastığımın bir parmak ötesine tekrara basarım, çift gül olur. Ama her gül için ayrı para alırım, parasına göre üç gül de bastıran oluyor. Ayrıca güllerin saplarının ortasına da kurdela basıyorum, aynen buket gibi oluyor. Kurdela parası almıyorum, yalnız 'kurdelayı kırmızı ibrişimle işleyin', diyorum. Bastığım gülleri sarı, kırmızı, pembe işliyorlar. İstedikleri renkle işleyebilirler. Onların paşa gönlü bilir. Di mi?"

"Aynen matbaa gibi," dedim.

Kâmil usta sanatının bütün inceliklerini, püf noktalarını, hiçbir art niyet düşünmeden açıkladı. Tabi sadece gül kalıbı değil, raflarda, vitrinlerde onlarca değişik kalıplar vardı. Çiçekler, böcekler, ağzında mektup taşıyan güvercinler, kuşlar, balıklar, yapraklar, halı motifleri, danteller, incikler, cincikler, makaralar, boncuklar, düğmeler, renkli ibrişimler... Genç kızların çeyiz için ilk uğradıkları yermiş bu "Baskıcı" dükkânları.

Gazeteye döndüğümde böyle bir "Baskıcı" dükkânını çizdim; vitrinin içi de aynen yukarıda anlattığım gibi, dükkânın kapısında "Adnan Menderes," dükkânın üzerindeki "Baskıcı Adnan Menderes" yazdım. Karikatür "Bomba" gazetesinde yayınlandı. Aynı gün gazetenin mürettibi yanında tombulca bir adamla girdi.

Eflatun Abi, bu bey sizi görmek istiyor."

Gelenin yüzüne şöyle bir baktım, o an "Eyvah!" dedim. Oltaya yakalanmış istavrit gibiydim.

Traşı uzatmayalım, gençlikte olur böyle şeyler! Yaka paça, paldır küldür, soluğu emniyet müdürlüğünde aldık. Boktan bir odaya, ite-kaka girdik. Masa da eşek gibi, koca kulaklı, iri kıyım, kıllı biri oturuyordu. Beni görünce iri dişlerini gösterdi. Masanın yanı başında, kırık dökük bir

9 Eylül 1951. Fuar'ın önünde "Bomba" siyasi mizah gazetesi çalışanları ve Eflatun Nuri resmi geçidin başlamasını bekliyorlar!..

sandalye vardı, yavaşçacık ucuna iliştim. Söylemek istemiyorum ama hadi söyleyeyim, korkudan mı neden bilmem, fena halde sıkışmıştım. Sandalyeye oturunca biraz rahatlar gibi oldum. Komiser:

"Kalk ulan!... Ben sana otur dedim mi? Bu da kim?..."

Bomba gazetesinde o resmi yapan bu şahıs. Adı Felatun'muş!

"Vay!... Ben de bunu adam zannettim. Yahu osuruktan biriymiş. Sen nasıl oluyor da koskoca bir Başbakan'a dil uzatıyorsun? Getirin dosyayı," diye bağırdı.

Kırmızı bir dosyayı polis memuru masaya bıraktı. Komiser dosyayı açtı, ikiye katlanmış Bomba gazetesini çıkardı. Gazeteye iğnelenmiş, daktilo ile yazılmış bir sayfada yazı vardı; yazının altında da fiyakalı birkaç imza göze çarpıyordu. Gazeteyi açtı, karikatürü gösterdi. Sesini yükseltti,

"Bu ne? Bir dükkân, değil mi? Dükkânın kapısında Başbakan'ımız, tamam mı? Dükkânın levhasında ne yazıyor? " Baskıcı Adnan Menderes," öyle mi? Gelelim karikatürün altına; ne yazıyor? "Yazısı içinde," ne demek ulan bu? Yani sen bu karikatürün içine, gizli bir yazı yazacaksın da ben onu fark etmicem ha! Öyle mi?"

"Efendim, bu karikatür "yazısız" bir karikatürdür. "Yazısız" deyimiyle "Yazısı içinde" aynı anlamı taşıyor, yani zaten karikatüre bakar bakmaz her şey anlaşılıyor.

Hayır efendim, bu vitrinin içinde gizlediğin yazılar, işaretler, şekiller var. Bak şu yaprak orak, yanındaki makaralara bak, birinin tam ortasında, öbürü baş aşağı durunca ne çıkıyor? Bal gibi çekiç, şurda da"K" "O" harfleri var. Bana zorluk çıkarma! Söyle, ne yazıyor burada?..

Efendim burada gizli bir yazı, bir işaret varsa, bu benim suçum değil; çünkü ben bunu İki Çeşmelik'teki Kâmil Usta'nın "Baskıcı" dükkânının vitrininin içine bakarak aynen yaptım. Suç varsa, o vitrinde vardır, ben de değil! İsterseniz gelin size göstereyim," dedim.

Komiser:

"Ya, öyle mi? Gidin oraya, anlattığı gibiyse, yakalayıp o pezevengi de getirin buraya!"

Tombul sivil polisle bir taksiye atladık, doğru Kâmil Usta'nın dükkânına gittik. Kâmil Usta beni görünce çok sevindi. Yanımdaki polisin ismini de bilmiyorum. Elimle işaret ederek:

"Arkadaş," dedim. "Arkadaş da meraklı, bu işi ona da anlatır mısınız?"

Bu ara polis vitrinin içine kafasını sokmuş, bir şeyler arıyordu. Kâmil Usta çırağına seslendi:

"Git ulan üç çay kap gel, demli olsun."

Çırak kapıdan kedi gibi fırladı. Kâmil Usta,

"Beyim bak, benim adım Kâmil, tamam mı? Bu dükkân tam seksen iki yaşında. Dedemden babama, babamdan da bana kaldı. Dedem maun ağacını kabak gibi oyarmış. Bu da dedemin oyduğu bir gül resminin kalıbı. Şimdi ıstampaya yavaş yavaş basıyorum...

Tombul polis bana arkası dönüktü, ıstampaya bakıyordu. Ben de oradan yavaş yavaş bastım gittim... Bir taksiye atladım, Basmahane'ye, "Hakiki Kâmil Koç'a" dedim!..

KAÇAK SÖYLEŞİ

Gecenin Mavisi isimli öykü kitabından sonra "Hiç Kimse Bir Başkası Olamaz" adlı kitabı Cadde Yayınları'ndan çıkan Setenay Özbek ile yazarlığını, öyküye bakışını ve iki kitap arasındaki yazma serüvenini konuşuyoruz...

Hayatın Aynası Öyküler

Sizi öykü yazmaya yönelten duygu ve düşünceler neler?

Hayatın kendisi...Yazarak, yaşamın izlerini sürmek bir şeyler anlatmak, belki de gördüklerimi, hissettiklerimi diğer insanlarla paylaşmak istiyorum. İnsanları ve hayatı seviyorum. Sokakta gördüğüm bir yüz, bir gülümseme ve içtenlik beni yazmaya kışkırtıyor. Yazı yazarken okuyucuyla samimi olmak, başka insanların yaşamlarında neler olup bittiğini izlemek ve bunların sosyal anlamda nedenlerini sorgulayıp, araştırarak yazmak hoşuma gidiyor. Çok çabuk değişen bir toplumuz. Şehir hayatı içinde çok değişik insanların ilginç yaşantıları ve düşünceleri var. Yazdıkça da daha çok şey anlatmak istiyorum sanırım. Kendim için de yazarak var olmaya çalışmak bir başka anlamda da. Öykülerimi okuyanları daha güzel, daha mutlu bir dünyaya doğru, kısa ama zevkli bir yolculuğa çağırma isteğiyle yazıyorum. Her türlü duygu karmaşasını da yaşayabilirler okurken...

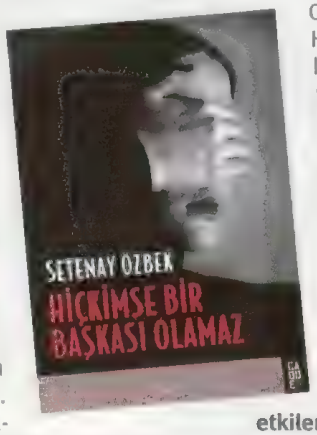

Öykü yazmaya başladığınız zamanlardan söz edelim?

Çok sıradan bir cevap gibi görünebilir ama yazma- çizme isteği, kendimi bildim bileli vardı. Küçükken inanılmaz hikâyeler uydururdum, hayal gücüm çok gelişmişti. Büyüklerimden dinlediğim bazı hikâyeleri istediğim gibi değiştirip anlatırdım. "Yalancı bir çocuk" izlenimi uyandırırmışım. Hayal gücü gelişmiş bir çocuk falan diye düşünmek o zamanlar insanların aklına gelmezdi şimdiki gibi. Hayal gücü, pedagojik gelişim gibi terimler bilmezlerdi tabii ki. Bu nedenle de yarım yamalak büyüklerimden duyduğum hikâyeleri değiştirip yeniden kendimce bir öykü kurup anlattığımı da haklı olarak düşünmezlerdi. Ama babam kültürlü bir insandı ve çok iyi bir okurdu. Beni her zaman elinden geldiğince destekledi, yönlendirdi ve okumaya özendirdi. Lisede ve üniversitede beni yetiştiren öğretmenlerime de çok teşekkür etmeliyim. Rahmetli Rauf Mutluay öğretmenim olmasından mutluluk duyduğum, şimdi adını saymakla bitiremeyeceğim diğer büyük öğretmenlerden biriydi. Bu açıdan şanslı bir öğrenciydim. Ama maceralı bir eğitim hayatım oldu. Bir sürü okul değiştirdim. Girdiğim iki üniversiteyi yarım bıraktım. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'ni bitirdiğim de ise sanattan başka hiçbir işin beni mutlu etmeyeceğini düşünüyordum. Senaryo yazmak, projeler... derken öyküler de birikip kitap oldular.

Ailenizde kitap sevgisi var mıydı? Kitaplarla ilişkiniz nasıl başladı?

Kitap sevgisiyle büyüdüğümü söylemeliyim. İlk gençlik yıllarımda etrafımda hemen herkes kitap okuyordu. Okumayan insanları eleştirirler ve küçümserlerdi. Her şeyden haberdar olmalı ve çıkan hemen her kitabı okumalıydık. Evde de babamın elinden kitap ve gazete eksik olmazdı. Bana aldığı ilk kitap çok eski bir klasik eser olan Bernardin de Saint Pierre'nin Pol ve Virgini adlı bir romanıydı ve hâlâ kitaplığımda saklıyorum. Sonraları evimizde taşınırken eski bir sandıkta bulduğum, babaannemin kendi aile hikâyesini anlattığı, 1930'lardan kalma uzun bir öykü çalışmasından çok etkilenmiştim. Öykü dosyasını kendi elleriyle hazırlamış, kapağını kendi çizmiş ve boyamış. Sanırım o dosyayı bulduğum zaman benim de kitap yazma isteğim oluştu.

Sizi etkileyen hikâyeciler kimlerdi? Kimlerden etkilendiniz, isimleri? Hangi kitaplarını sayabilirsiniz?

Onların hepsiyle büyüdüm, hiç birinin adını sayarken atlamak istemem aslında. İlk aklıma gelenler **Ömer Seyfettin, Sait Faik, Haldun Taner, Füruzan, Sevgi Soysal, Sevim Burak, Leyla Erbil, Necati Tosuner, Nedim Gürsel, Peride Celal, Selim İleri, Çetin Öner** daha kimler yok ki...

Şimdilerde **Murathan Mungan**'ı, **Ayfer Tunç**'u ve **Jale Sancak**'ı çok beğeniyorum. Yabancılardan **Hemingway, Steinbeck, Panait Istrati, Flaubert, Marguerite Duras, Cortazar, Sallinger, Borges, Maalouf...**

Çok farklı kaynaklardan beslendiğimi söylemeliyim. Okuduğum kitaplar, seyrettiğim filimler, resimler, heykeller, sanatın her türlüsünden etkilendim ve bütün bunlar yazılarıma yansıyor ve ustalaştıkça yansıyacak. Kendi öykücülüğümün gelişim süresi içinde de yeniden etkilendiğim bir çok öykü ve öykü ustası oldu. Daha önce okuduğum bazı öyküleri tekrar okumak da büyük bir zevk veriyor. Ayrıca her seferinde başka duygular ve düşünceler oluşturuyor bunlar bende.

Biraz da yazma alışkanlıklarınızdan söz edin, nasıl bir ortamda yazmayı tercih ediyorsunuz? Olmazsa olmazlarınız var mı?

Genelde günlük hayatın içinde koşturup dururken gördüğüm, duyduğum ya da hissettiğim şeylerden yola çıkarak küçük notlar alıyorum. Daha sonra yazmayı düşündüğüm bir konu üzerinde çalışırken de bu notlardan faydalanıyorum. Geceleri yazmayı daha çok seviyorum. Yazma serüvenimi bu kitabımdaki bir öyküde, ***"Romantik Ateş"***te anlattım.

"Ben" anlatımından genellikle sakınıyorsunuz. İkinci ya da üçüncü tekil şahsın anlatımını tercih ediyorsunuz, neden?

Birkaç öykümün dışında hatta onlarda da öyküyle arama küçük bir mesafe koymak istiyorum. Yabancılaşmayı, iletişimsizliği daha iyi anlatabilmek için yapıyorum bunu.

Yazmanın hayatınızdaki karşılığı ne?

Yazmak benim için ekmek gibi su gibi vazgeçilmez bir şey. Özgürleşme bir anlamda da. Özellikle öykü yazmaktan büyük bir zevk alıyorum. Bir de sorumluluk. Bulunduğumuz toplumdaki bazı traji-komik durumlara ışık tutabilmek, çevremizde olan bitenlerle ilgili kaygıları yazıya taşımak, hayata değişik pencereler açmak amacını da taşıyor yazmak isteği bende. Nasıl değişiyoruz, hayatın içinde nasıl duruyoruz, anlatmak gerek. Yoksa düşünmeyen, eleştiremeyen, verilen değerlerle yaşantıyı sadece televizyondan seyreden bir toplum olacağız. Yazabilen herkes için toplumsal ve kültürel bir borç yazmak ayrıca... Nasıl ve ne hızda değiştiğimizin öykülerini yazmaya çalışıyorum.

Öykülerinizin temaları, kişileri, olayları neler?

Şehirli insanı ve yaşantısını, genellikle insanlık halleri ile ilgili durumları, aşkı, zamanla ilgili kavramları, yalnızlığı, sevgi arayışını, iletişimsizliği, yalnızlığı, mistik duygularla yazıyorum. Sıradan insanların yaşadıkları, her zaman çevremizde gördüğümüz olayları kendimce anlatıyorum. Öykülerimin hemen hepsi kurmaca ancak, yaşam deneyimlerimi, yaşam görüşümü, yaşamı algılayışımı bazılarına birebir yansıttığımı da kabul etmeliyim. Kişisel geçmişin ve kişisel yaşantının tümüyle öyküleştirilmesinin edebiyata pek bir şey katmadığını düşünsem de öykünün yazarının yaradılışının bilinçli olarak bir ifadesi olduğunu da düşünüyorum.

Anlatım, algı, anlam, kavram gibi yapısal unsurlarda son yazdığım öykülerde yeni arayışlara girerek denemeler yaptım. Öykülerimin derinliğine sızmış farklı kimliklerin izlerini sürerek, gizleyerek anlatmayı denedim.

Sözcüklerin gücüne ve büyüsüne inanıyorum. Öykü bana göre büyülü bir yazınsal tür. Sözcük öykünün varlığının ilk temel koşulu. Bütün giz sözcüklerde. Kendi öykü yazma serüvenimi anlattığım "Romantik Ateş" adlı öyküde bütün bunları anlatıyorum. Sessizlik yazı yazamama hali demek benim için. "Çizginin Ötesinde"adlı öyküde bundan söz ediyorum.

Karakterlerinizden söz eder misiniz? Öykülerinizde kimleri anlatıyorsunuz?

Her türlü insanı anlatıyorum. Yaşantısı içinde sıkışmış çok farklı kadın karakterleri var. Her yerde rastladığımız insanlar işte... Yazarken onları sahici kılmaya, inandırıcı olmaya çalışıyorum. Öykülerimin hemen hepsi kurmaca ama çok gerçekçi bir biçimde ele aldığımı sanıyorum. Sadece bazen bize verili yaşam atmosferinden çok farklı bir atmosfer içinde, sembolik anlatımlar kullanarak, renklerin, nesnelerin ya da davranışların izlerini sürerek değişik bir tarz da anlatıyorum.

Öykülerinize bir yazar olarak kendinizi ne kadar katıyorsunuz?

Benim öykülerimin hepsi kurmaca öyküler ama bazen kendim bile ne kadar gerçekçi yazmışım diye düşünüyorum. Bence kendini yazmak diye bir şey yoktur. Ve isteseniz de bence olamaz. Kendini mi yazdın, diye soranlara bu soruya çok şaşırdığımı söyledim. Niye kendimi yazayım ki? Bunların hepsi bir düş. Bu soru beni sekiz- on yaşıma, "düş kuran yalancı çocuk" olduğum, bu yüzden cezalandırıldığım günlere götürdü. Ve "iyi yazmışım demek ki," dedim kendi kendime. Hayallerim gerçek olmuş.

Benim yazmaya çalıştığım karakterler benim bakış açımdan ve benim duyumsayışlarımdan, benim yorumlayışımla sözcüklere geçiyor ve kağıda dökülüyor. Bir yazar olarak karakterlerim konusunda samimi davranmaya, onların yerinde olduğumu düşünmeye çalışıyorum ve kendi duygu ve düşüncelerimi de bu şekilde öyküye katıyorum. Bir kitapta yazarını aramak bence çok saçma. Farklı karakterler var kitapta ve hepsine, olaylara, atmosfere yazarken gerçeklik kazanabilmesi için her şeye çok yakın durmaya çalışıyorum. Yazarken kendimi de bu karakterlerin gerçek olduğuna inandırıyorum. Aslında ***"Hiç Kimse Bir Başkası Olamaz"*** adlı son kitabımda, öykülerimin bütününü bilinenden farklı bir zaman kavramı eksenine oturttum. Genelde birbirlerinden bağımsız ve biçim olarak değişik gibi görünseler de ortak temaları zaman ve sevgi. Kitabımın bütününü tek bir öykü gibi ele alabilirsiniz ya da öyküleri bu bütünden bağımsız olarak okuduğunuzda farklı bir izlenim edinebilirsiniz bence. Birbirinden çok farklı bir sürü karakterin, karmaşık duyguların ve değişik olayların, zamanın öyküleri bunlar.

Çalışarak Yoksullaşan Hayatlar

Oktay Taftalı

KAÇAK FELSEFE

Çalışmanın en yüksek erdem olduğu yönündeki önyargı, yeryüzünde milyonlarca insanın hayatını karartan sonuçlara yol açmıştır. Bize daha çocukluğumuzdan itibaren çevremizdeki çalışkan insanların örnek gösterilmesi, sürekli onlara özenmemizin talep edilmesi, bıkkınlık veren bir durum değil midir? Zengin olmanın, bu dünyada iyi bir hayat sürdürmenin, çalışmakla ve daha çok çalışmakla mümkün olduğu yönündeki kanı, insana ve doğaya karşı işlenen sayısız suçların da gölgelenmesine yol açıyor.

Birçok kültür ve medeniyetin çalışmaya özel bir önem atfettiği söylenebilir. Ancak gerek kapitalizm öncesinde, gerekse kapitalistleştikten sonra Batı medeniyetinin çalışma kavramına atfettiği değer ve önem, başka kültür ve medeniyetlerde rastlanmadık özellikler içeriyor.

GENEL OLARAK ÇALIŞMA

Gezegenimizde yaşayan canlılar arasında **yer değiştirebilenler**, doğdukları andan itibaren varlıklarını sürdürebilmek amacıyla besin bulmak üzere harekete geçerler. Bazı türler belli bir süre anne ve babaları tarafından beslense de, sonuçta her canlı bir gün kendi ekmeğini kendisi temin etmek zorunda kalır. Bu, hayatın kaçınılmaz bir gerçeğidir. Yaşamak, yaşam enerjisi edinebilmek, kendini savunabilmek ve türünün devamını sağlamak, kısacası varolmak için beslenmek gerekiyor.

İnsan da böyle bir canlı türü. İnsanın da varlığını sürdürebilmesi, tabiattaki tehlikelerden korunması ve neslini çoğaltması için zorunlu olan enerjiyi, beslenerek temin etmesi kaçınılmaz bir durum. Bu amaçla bir ağaç dalından üç beş yemişin koparılması, bir taşı diğerine sürterek elde edilen keskin ve sivri bir aletle, bir hayvanın avlanması, belki de insanın çalışma hayatının başlangıcını oluşturmuştur.

Antropoloji ve sosyoloji gibi batılılarca geliştirilen bilimlerin öngördüğü kadarıyla, insanlığın geçirdiği çeşitli aşamalar varmış. Dikkat edilirse, batılılar tarafından toplayıcılık, avcılık, besicilik ve tarım toplumu, endüstri toplumu ve son olarak da bilgi toplumu gibi aşamalarla tanımlanan bu toplum biçimleri, insanın çalışma şeklinden yola çıkılarak yapılan saptamaları dile getiriyor.

Yine aynı bağlamda, batılılarca ilkel komünal toplum, köleci toplum, feodal toplum, kapitalist toplum, vs. şeklinde yapılan tanımlamalar da insanı, sadece çalışma esasına; çalışmanın ekonomik yaşantı birlikteliği içinde aldığı şekle göre tarif eden ifadelerdir.

Tabiatta kendi halinde, kendi kendine, bir "kendinde şey" olarak varolan nesnelerin, insan tarafından keşfedilerek, insanın tüketimine sunulması, bu "kendinde şey"lerin, artık "insan için şey"lere dönüşmesi sürecini başlatıyor.

Tarih boyunca, yeraltında ve yerüstünde milyonlarca yıldır öylece kendi halinde mevcut olan şeylerin, denizlerdeki balıkların, dağların doruklarındaki su kaynaklarının, yerin metrelerce altındaki cevherlerin, başlangıcı bitimi, önü arkası belli olmayan amansız bir çalışma sayesinde "insan için şey"lere dönüştürülmesiyle oluşan zenginlik, insanın başını döndürmüş, onu düşman bir varlığa çevirmiştir.

İşte çalışma denilen basit insani eylem, bu doymak bilmez insan nefsi dolayısıyla hayatın merkezine oturtulmuş ve böylece ona erdem payesi verilmesinin yolu açılmış oluyor.

ÇALIŞMA'NIN ERDEME DÖNÜŞMESİ

Eski Yunanca'da **erdem** anlamına gelen **arete** kavramı, aynı zamanda çalışmak anlamına geliyordu. Doğruluk, bilgelik, cesaret, ölçülülük, inançlı olmak gibi bilinen bütün öteki ahlaklı davranışlar, erdem anlamına gelen çalışma yani **arete** kavramı altında toplanmışlardı.

Köle çalıştıran bir toplum olarak eski Yunanlıların, erdem'le çalışma kavramını özdeş bir biçimde kullanmaları çok ilginç tir. Aynı anlayışın sonraki tarihi dönemlerde, Roma üzerinden kuzeyli kavimlere, Germen'lere, Kelt'lere, vd. kadar uzandığını gözlüyoruz.

İnsanın, yaşamını sürdürmek amacıyla, beslenmek, barınmak, kendisini savunmak gibi ihtiyaçları kapsamında çaba sarfetmesi, çalışması son derece doğal bir davranıştır. Hatta çalışmak o kadar doğaldır ki, yemek, içmek, uyumak, dans edip şarkı söylemek, oynamak, nefes almak gibi bir şeydir. Elbetteki, karnı acıkan insan yerinden doğrularak, eline bir çomak alıp, dalındaki elmayı düşürmeye çalışacaktır. Bu doğal davranış niçin bir erdem olsun? İnsanın uyuması da zorunlu ve son derece doğal bir davranıştır. Peki uyumak bir erdem midir? Kuşkusuz hayır. Peki niçin uyumak, neslin devamı için çiftleşmek gibi doğal davranışlar bir erdem değildir de, çalışmak gibi doğal bir başka davranış erdem payesine yükseltilmiştir?

Çünkü çalışarak üretilen zenginlikler, tarih boyunca belli azınlıkların elinde toplanmakta ve bu zenginlikten istifade eden azınlıklar, toplumsal ahlak üzerinde etkili olabilecek aygıtları da ellerinde tutmaktadırlar. Felsefe, bilgi, iletişim ve siyaset gibi.

Dolayısıyla çalışmanın erdem olarak algılanması, en çok **çalıştıranların** ve daha çok çalışılmasını talep edenlerin yararınadır.

ÇALIŞMA VE PARA

İnsanın yaşamsal maddi gereksinimlerini karşılamak amacıyla çalışmasının ötesinde, başka türlü bir çalışmadan da söz edebiliriz. Özellikle Aristoteles'in hakkını vermeden belirtmemiz gerekiyor ki, Antik Yunan'da çalışma, ruhsal bir etkinlik olarak tasarlanmış, ahlaki bir değer olan 'en yüksek iyi' ye ulaşmanın bir yolu olduğuna inanılmıştı: *"İnsana erişebileceği **en yüksek iyi kendisini ruhun etkinliği olarak sergileyen töz'sel anlamdaki çalışmadır.**"* İnsan ruhunun 'en yüksek iyi' ye ulaşabileceği bir etkinlik olarak çalışma, günlük **maddi gereksinimlerin ötesinde** bir emeği ifade ediyor.

Bana göre bu türlü bir çalışmanın biricik ölçütü **"kamu hayrı"** na yapılan bir çalışma olsa gerek. Kendisine hiçbir maddi getirisi

olmamasına rağmen, bir âlimin tüm insanlığa hediye ettiği bir bilgi, bir şairin ruhumuzu arındıran hikmet dolu mısraları, bir mimarın yolcu ve garipler için tasarladığı bir kervansaray, bir çeşme. Bir köylünün Allah rızası için budadığı sahipsiz bir ağaç. Doğu geleneğinde sayısız örneği olan, bu ve benzeri işler için harcanan emek ve yapılan çalışma, insan ruhunu yücelten, onu erdemli kılan bir etkinliktir. Öyleyse çalışmanın erdem anlamı kazanmasının tek imkanı, onun kamu'ya dönük yüzünde beliriyor. Ve bu türlü bir emek, günümüz kapitalizminin geliştirdiği **toplumsal bir kategori** olan çalışma'dan çok farklıdır.

Fakat elbetteki, sadece kendine çalışarak para kazanmak, hatta yer yer çok kazanmak da mümkündür. Gelgelelim, bu türlü bir çalışmanın ne 'en yüksek iyi' ile, ne de herhangi bir erdemle ilgisi olmadığı

[redacted]

değerlendirilirler."[2] Buradan anlaşılıyor ki, zengin bir insanın, çalışkanlığıyla övünmesi son derece boş ve anlamsızdır. Öyle ya, çok çalıştın ve zengin oldun. Peki oldun da bana mı oldun, kamu'ya mı oldun? Diye sorarlar adama.

MODERN YAŞAM VE ÇALIŞMA

Kapitalizmin belirlediği modern zamanlarda ve modern toplumlarda, çalışan kitlelerden gasp edilen artık değerin ve belli azınlıkların elinde biriken devasa zenginliğin sürekli kılınması esastır. Bu nedenle kapitalist emek pazarında, kendi iş gücünü yarı fiyatına satan insanlar, iş güçlerinin öteki yarısını da gönüllü olarak patrona kâr biçiminde devretmektedirler. Bu anlamda, insanlık tarihinin en acımasız ve adaletsiz gerçeği olan artı değer gaspının gizlenmesiyle, çalışmanın erdem olarak pazarlanması arasında derin bir ilgi vardır. Günümüzde iş ve ödev ahlakı, firma etiği, alın terinin kutsallığı, vb. başlıklarla yürütülen tüm propagandaların, ucuz emeğin sürekliliğini psikolojik olarak garantiye almak dışında hiçbir anlam ve işlevi yoktur.

Ne demektir "firma etiği" ? Bu başlık altında bize her fırsatta örnek gösterilen Japonlar, dünyadaki kapitalist felaket içinde çok özel bir yer tutan zavallılardan başka ne olabilirler? İnsanın kendi hayatını, iş yerine adaması kadar saçma ve insana düşman başka bir anlayış olabilir mi?

Yakın geçmişte bize Almanların çalışkanlığı örnek gösterilirdi. Oysa çalışkan Almanlar bugün kendi dillerinde bir deyim geliştirdiler: **çalışarak yoksullaşmak** (sich arm arbeiten.) Son yıllarda aynı deyimin Amerikalılar ve İngilizler tarafından da, kendi dillerinde sıkça kullanıldığına tanık oluyoruz: **working poor**.

Demek ki ekonomik olarak gelişmiş Batı toplumlarında dahi, çalışmak, artık karın doyurmaya bile yetmiyor. Çalışarak refahını artırmayı amaçlayan insanlar, tam tersine, çalıştıkları ölçüde kendi yoksunluklarının arttığına tanık oluyorlar. Ülkemizde ise haftada kırk ile altmış saat çalışmasına rağmen, ev kirasını bile ödemeyemeyen milyonlarca insanın varlığından haberdarız. Çalışanlarla, işsizler arasında giderek azalan refah farkı, çalışanların emeğini ayrıcalıklı kılmaktan giderek uzaklaşıyor. Öyleyse bu yapay erdemden derhal vazgeçmek gerekmez mi?

Batı'da İşsiz insanların, tembellik, asalaklık, vs. nedenlerle toplumda aşağılanmasına yol açan, sahte ahlaki – psikolojik baskının, **çalışarak yoksullaşmak** sloganı sayesinde giderek kırıldığını görebiliriz.

Marks, kapitalizm koşullarında çalışma kavramının nasıl insana düşman bir içerik kazandığını, Kapital'de, Ekonomi Politiğin Eleştiri'sinde uzun uzadıya anlatır. O nedenle işin ekonomik yaşantı birlikteliği içindeki teknik ayrıntılarına girmeye pek gerek yok.

Fakat işin garip yanı odur ki, sosyalist toplum projesinde dahi, ekonomik büyüme ve sürekli refah artışını hedefleyen Marksizm açısından da, çalışmak, en önemli insan etkinliği ve yüksek bir ahlaki davranış olarak değerlendirilmiştir. Bu anlamda ister kapitalist, isterse sosyalist toplum projesi açısından olsun "çalışma" nın her koşulda yüceltilmesi, onun doğal bir gereksinim olmanın ötesinde anlamlara taşınması, Batı medeniyeti açısından bazı ipuçları veriyor.

Başından beri özel mülkiyeti kutsayan, gezegen topraklarını özel mülk biçiminde algılayarak, insanın fani bir varlık olmasını yadsıyan anormal Batı zihniyeti, çalışmayı da aynı şekilde kutsamak zorunda kalmıştır. Çünkü mülkiyetin kutsallığını meşru kılma çabası, mülksüzlerin de, emeklerinin kutsanması sonucunu doğurmuştur. Batılı diyalektik akıl açısından bu zorunlu bir süreç olarak anlaşılabilir.

ÇALIŞMAYA KARŞI MEŞGULİYET

Çalışma'nın doğal bir insan eylemi olmaktan çıkıp, toplumsal bir kategoriye, psikolojik-ahlaki bir baskıya dönüşmesiyle, üretimin toplumsallaşması arasında doğrudan bir ilgi olduğunu iddia etmek mümkündür. Kapitalizm koşullarında ise, üretimin toplumsallaşması ile ekonomik büyüme arasında doğrudan bir ilgi vardır. Kapitalist ekonomi büyüdüğü sürece, tek tek insanları kendi örgütlü bünyesine katarak, onların çalışma erdemi sayesinde sözümona özgürleşmelerini, sözümona ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarını sağlar. Aslında bunun tam tersinin geçerli olduğunu kendi hayatımızdan biliyoruz. Fakat kapitalist büyümenin kesintiye uğradığı, dünyada ekonomik büyümenin durduğu dönemlerde ise, daralan toplumsal üretim, binlerce işsiz, yani "erdemsiz" insanı sokağa salmaktadır. Dün, bir işleri olduğu ve çalıştıkları için erdemli sayılanlar, bugün kendi ellerinde olmayan nedenlerle işsiz kaldıkları, çalışmadıkları için erdemsiz mi sayılmalıdırlar? Bu saçmadır.

Dolayısıyla modern dünyanın, verili kapitalist değerlerin çalışma konusunda dayattığı hiçbir ahlaki yargıyı ciddiye almanın imkanı yoktur.

Beri yandan insanın hiçbir şey yapmadan boş durmasının da, doğal bir durum olarak kabul edilemeyeceği gayet açık değil mi? Öyleyse burada tekrar başa dönüp, bir iş yapmanın insan ruhuyla ilgisine değinmek yerinde olur.

Şimdi kapitalizmin toplumsal bir kategori olarak dayattığı "çalışma" kavramı yerine, bireysel bir etkinlik olan **meşguliyet**' i öne çıkartabiliriz.

İnsanın zihinsel ve bedensel kapasitesinin, türlü çeşitli yaratıcı yeteneklerinin, onda doğurduğu eylem dürtüsü tatmin edilmediği sürece, mutsuz bir ruh halinin oluşacağı varsayılabilir. Dolayısıyla kapitalist kitlesel üretim sürecinin dışında, bireyin sınırlı maddi ihtiyaçlarını ve fakat, sınırsız manevi ihtiyaçlarını esas alan bir etkinlik olarak "**meşguliyet**", yani **iştigal etmek** bizim medeniyetimize uygun düşüyor.

Maddeyi esas almayan bir **meşguliyet**; günlerce saz çalıp türkü söylemek, dağ bayır dolaşıp sahipsiz arazilere gelecek nesillerin, kurdun kuşun hayrı için meyve ağacı dikmek, hasta komşumuzun akan çatısını aktarmak, bir tanıdığımızın çocuğuna matematik öğretmek, kısacası kapitalizmin kibirle aşağılayarak **hobby** diye adlandırdığı, asıl hayati meselelere emek vermek ve başkalarından da kendimiz için böyle bir emek talep etmek, **meşguliyet**' in kapsamına giriyor. Bu türlü etkinliklerin kapitalizmin öngördüğü anlamda bir kâr getirmeyeceği açıktır. Ama sistemin sanal çöplerini, görüntülerini ayıkladığımızda hayatın sadece bu basit olgulardan ibaret olduğunu kolaylıkla anlıyoruz.

Elbette ki, kapitalist yaşantı birlikteliği gereğince örgütlenmiş metropol şehirlerde, yukardaki tanımıyla **meşguliyet** için fazla bir alan bulunamayabilir. Ama kapitalizmin iş yerlerinde "çalışmak" için ne kadar alan ve imkân var? Bu soruyu sormanın zamanıdır. Yakın ve orta gelecekte, kapitalist metropolde iş bulup, hâlâ yoksullaşmadan çalışmak ve görece mutlu olmak imkânı varsa ne güzel! Yoksa, **meşguliyet** icra edebileceğimiz mecralara akmanın zamanı gelmiştir.

Tarih boyunca şehirler ve pazarlar her zaman vardı. Ama metropolleri ve metropol usulü çalışmayı, sabahın köründen gece yarılarına kadar iş yerlerine adanmış bir hayatı, ardı sıra kan ter içinde sürükleyerek, mutlu olma yanılsamasını kapitalizm doğurdu. Çocuğun ömrü anasından ne kadar uzun olabilir ki?

---

[1] Aristoteles, Nikomachische Ethik, s. 17 Stuttgart 1998

[2] Aristoteles, age. s. 10

DENEME

Tanja Dückers

8 Mayıs 1945 ve

1 Mayıs mı? İşsizlik rekor düzeye ulaşmasına rağmen artık pek fazla ilgi yok 1 Mayıs'a. Buna karşın 8 Mayıs bu yıl politik kaynama noktası haline geldi. Bugün 30-40 yaşında olan insanların pek çoğu "Alman Geçmişi" denen şeye karşı yoğun bir ilgi ile, özellikle kendi ailesi ve kökenleri açısından, Nazi temalarına olan okul sonrası "Aşırı Doygunluk Sendromu " arasında gidip geliyor. Bu "Aşırı Doygunluk Sendromu" gençlerdeki "apolitik tavır" olarak algılanıyor; ama bu tavrın birinci planda tematik bir ilgisizlikten değil, bilakis, bu konuların sunuluş biçiminden kaynaklandığı genellikle gözden kaçırılıyor. İyi niyetli amaçlar çerçevesinde bugünkü "genç yetişkinlerin" bir çoğu erken yaşlarında Üçüncü Reich hakkındaki dokümanlardan ve dehşet verici ayrıntıların pek de az olmadığı savaş filmlerinden oluşan bir bilgi bombardımanına maruz kaldı. Üçüncü Reich'ın oldukça soyut bir şekilde, tarihin diğer çağlarıyla son derece eşit bir biçimde ele alındığı dersler de genellikle çok kopuk oldu. Bu derslerde sunulan grafikler, veriler ve olgular içinde yaşanılan ülkeyle pek bağlantılı gibi durmuyordu. Hiç kimsenin aklına öğretmenlerinin sözü edilen bu zamanı bizzat yaşadığı gelmiyordu.

"Ayrıca ayaklarının altındaki toprağın o korkunç suçların işlendiği yer olduğunu küçük yaşlarda öğrenen çocuklar için vatan sevgisi pek de kolay kazanılır bir şey değildir," diye yazıyor **Juli Zeh** ve böylece, bir yandan gelmekte olan altmışlı ve yetmişli yıllardaki refah dönemi içinde büyüyen, diğer yandan vatan dedikleri bu topraklara karşı sıcaklık hissedemeyen bir çok insanın yaşadıkları deneyimi dile getiriyor. Bu durumun sonuçları hayattan kaçış, politikaya karşı mesafeli bir tavır ya da "Alman-karşıtlığı" oldu. Çünkü özellikle genç kuşak Almanya'da Nazi dönemine ilişkin "resmi" söylemlerle kişisel anılar arasında nasıl bir uçurum olduğunu, doğru bir tutumla oluşturulan "onların anısına" kültürü ile "Yahudiler", "Çingeneler" ve "Ruslar" hakkında ağza alınmayacak kişisel söylemler arasında nasıl bir çelişki olduğunu belirgin bir şekilde görüyordu. **Harald Welzer, *"Dedem Nazi Değildi"*** (2002) adlı çalışmasında kendi aile geçmişindeki Nasyonal Sosyalizme ve Holocaust'a dair anıların kuşaklar arasında ne şekilde aktarıldığını araştırdı. Bu araştırmanın sonuçlarından biri şuydu: Genç kuşak İkinci Dünya Savaşı hakkında son derece kapsamlı bir bilgiye sahipti (aşırı doygunluk) ama diğer yandan bu bilgiler dedelerinin ve ninelerinin yemek masasında anlattıklarından içerik olarak tamamen kopuktu. Ders kitabı mantığı taşımayan ve dolayısıyla itiraz kabul etmeyen bu kişisel anılar yine de mantık açısından son derece özneldi. *"Üstelik de son yıllarda, kişisel anılar düzleminde geçmişle ilgili Cumhuriyetin kültürel hafızasındakine göre bambaşka bir resim oluşturulduğu net bir şekilde anlaşılmıştır. Devletin söylemleri Holocaust'u ve Nazi suçlarını merkeze yerleştirirken aile içinde anlatılan kişisel anılar ailenin savaş sırasında yaşadığı acılara ve o kötü zamanlarda çektiği sıkıntılara yoğunlaşmıştır (...),"* diyor **Welzer**. *"Vom Verschwinden der Täter"* (Faillerin Kayıplara Karışması) (2004) adlı kitabında **Hans Heer** faillerin ortadan yok olması konusunu işliyor. (Alman) büyükbabaların ve büyükannelerin çoğu bombardımanlardan, açlıktan, kaçıştan ve sefaletten söz ediyor -hemen her ailede oluyor bu. Bu insanların anlatamayacakları şey, ki bu kişisel ve orijinal anıları kuru ve didaktik resmi anlatılara göre daha tehlikeli yapan şeydir, Nasyonal Sosyalizm'in kurbanlarının hikâyesidir, onların daha sonraki galip güçlerin reaktif saldırganlığından çektikleri acıların tarihidir. Kişisel anıların çoğunlukla beceremediği şeylerden biri de neden sonuç ilişkileridir. Kişisel bellek görüntüler ve duygu izlenimleri sunar, ama analizler ve argümanlar sunamaz. Neden Breslau bu şekilde yerle bir edildi? Neden milyonlarca insanın kaçışı böyle aniden, hazırlıksız ve kaotik bir şekilde yaşandı? Bu sorulara yanıt olarak bir büyükanne torununa genel politik argümanlardan çok birtakım görüntüler ve izlenimler anlatmaya çalışacaktır. Daha 1945 Şubat'ında bile durumun o kadar umutsuz olmasına rağmen **General Niehoff Breslau** kentini teslim etmeye yanaşmadı, oysa bu 600 bin insanı bir çok acılardan, kentin değerli tarihsel yapılarını harabeye dönmekten büyük ölçüde kurtarabilirdi. Ama **Niehoff** ancak 7 Mayıs 1945 tarihinde, İmparatorluk başkentinin teslim oluşundan 5 gün sonra teslim oldu. Bu türden bir sürü yanıt vardır ve genç insanlar için akrabalarının duygu yüklü, oldukça kişisel kırık dökük anıları ile diğer taraftaki soyut ve uzak "dersler" arasında, çok sık duyulanlarla çok sık susulanlar arasında bir yol bulmak son derece zordur.

Şimdiye dek karşılıklı güç dengesi içinde bulunan "resmi" olanla "özel" olan anılar arasındaki paralellik son zamanlarda biraz sarsılır gibi oldu. Elbette genç insanlar da son dönemdeki İkinci Dünya Savaşı, kaçış, sürgün vs. konulu yayınlardaki patlamayı fark ettiler. **Christoph Hein**'ın ***"Landnahme"*** romanı gibi geçmişi son derece dikkat çekici bir biçimde ele alan bir çok kitap yayınlandı. Ama birdenbire bugüne kadar sıradan sayılan kişiler ve ifadeler kullanılmaya da başlandı, ancak bunları kesinlikle tarihin değiştirilerek yeniden yazılması olarak görmemek gerekir. Sadece NPD'nin (Alman Nasyonal Demokrasi Partisi), kitabında gerçi "Bomba Holocaust'u" terimini kullanmayan ama müttefik pilotlarını "saldırı grupları" hava saldırısına karşı yapılan sığınakları "krematoryumlar" ve bomba kurbanlarını "silinip süpürülenler" olarak nitelendiren Friedrich'e dikkat çekmesi değil söz konusu olan. Dilsel paralellikler son derece açık. Sadece, tarihsel olarak bağlamsızlaştırma çabası içindeki NPD kamuoyu vicdanında sıkıntı yarattı, ama bu "yumuşak terimler" içerik olarak benzer durumlar için "politik olarak doğru" kişiler tarafından kabullenildi. Ve böylece eskiden marjinalleştirilen ya da "Alman Sürülenler Birliği" tarafından sahiplenilen tezler ön plana çıktı. Haklı olarak "duygu karışıklığı hoşgörüsü"nden söz ediliyorsa -yani kurban ve faile mesafeli bir bakış talep edildiğinde bu yeni perspektif Alman fail/kurban konusunda kullanılıyor demektir. Ama "kötü Ruslar" teriminin içini boşaltmak nerede kaldı diye soruyor insan kendine: Büyükbabalar kuşağı sadece şu Ruslardan söz ediyordu - öldürülen 14 milyon sivili ya da bir milyona yakın insanın açlıktan öldüğü Leningrad kuşatmasını asla anmıyorlardı. Savaş sonu ve kişisel acı temalarının bugünkü sunumu bir çok genç için, yazılı olanın ötesindekini öğrenmek için bir

Genç Kuşak

şans teşkil ediyor. Yakında bu "fail" ve "kurban" olarak anılan kişilerden hayatta olan hiç kimse kalmayacak. Herkes bunun bilincinde. 68 kuşağının "aydınlatıcı" tavrını genç kuşağın daha kuru ve geri duran bir biçimde sürdürdüğü görülüyor, bu daha kayıtsız tavrın nedenlerinden biri de elbette olup bitenlerle olan tarihsel mesafenin giderek açılması. Yaşlı bir büyükbabayı ya da kötürüm bir büyükanneyi insan anne babasına göre daha az ciddiye alır. Bu genel kayıtsızlık tavrını heyecan ve duygu eksikliğinden çok gerçekliğe daha pragmatik bir yaklaşıma bağlamak daha olası görünüyor.

Gençlerin çoğunluğu için bugünkü "kurban söylemleri" ile Nazi dönemi arasındaki sorunlarla doğrudan bir bağ kurmak oldukça zordur. Savaşa katılanların, ya da savaş çocuklarının konuşmalarının üzerinde ince bir yabancılık süzülmektedir, bu insanlar sanki sadece 1945'e kadar olan yıllarla ilgilenmektedirler. Bu kişisel psikoloji açısından yaşanan acı travmaları sindirmek için son derece haklı bir yöntem olarak görülebilir, ama toplumun bütün kesimlerinde sürdürülen bir tartışmada ele alınması gereken bazı şeylerin eksikliğini hissetmemek de mümkün değil: Saksonya ve Brandenburg eyaletlerindeki seçim sonuçları, bir çok yabancının belli bölgelerde sürdürdükleri tedirgin yaşam, yüksek seviyeli bazı politikacıların anti-semitik tavırlarındaki artış... Ayrıca kendi ulusunun içinden başını kaldırıp başka şeylere bakma tavrı da eksik bu tutumda: 8.5.1945 tarihi iki uluslararası konuyla ilişkilidir: Birincisi, ancak 1989'dan itibaren gerçek anlamda karşılaşılan Doğu Avrupa, ikincisi ise Almanya'nın ABD ile olan ilişkisinin nazikleşmesi. İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanya'nın saldırdığı Polonya ve Çek/Slovakya Cumhuriyetleri gibi ülkelerle politik düzlemde girilen "iyi komşuluk ilişkileri"nin gerçek anlamda canlı ilişkilere dönüştürülmesi gerekmektedir. Burada politik düzlemde deklare edilen şey, genç bir kuşağın bireyleri arasında, gerçeklik olarak yaşanmış ortak bir deneyim haline getirilmelidir.

ABD ile olan ilişkilerin de geliştirilmesi gerekir: Anti amerikancı bir genç Fransız hiçbir zaman, Amerikalıların sadece, Hitler ve yandaşlarını durdurmak için verilen yarım milyon ölü ve yaralıdan şikayet etme haklarının olduğunu bilmekle kalmayıp aynı zamanda Amerika'nın Hitler rejiminden kaçan aydın kesimin sığındığı ülke olduğunu ve Amerikalıların Berlin gibi milyonluk kenti havadan beslediklerini de bilen genç bir Alman gibi kendi içinde bir çelişki yaşamaz. Orada büyüyenler için bunun önemi çok daha başkadır elbette. Ama gündelik Amerikan kültürü Almanlarınkinden ve Avrupalılarınkinden oldukça farklıdır ve bir çok gencin kafasında Amerikan kültürünün ihraç ettiği şeylerin kahramanlaştırılması ve Alman kültür değerlerinin sorgusuz sualsiz değersizleştirilmesi ve Amerikan kültür hegemonyasından kurtulma duygusu bu çelişkinin doğmasında önemli bir rol oynamaktadır. Amerika'nın sadece kültürel değil, aynı zamanda askeri üstünlüğe de sahip olması bu çelişkiyi körükleyen nedenlerin bir başka boyutudur.

Doğal olarak günümüzün sağcı grupları bundan faydalanıyor: Kurban söylemini benimseyen ve bir çok mağdurun yaşadıkları dehşeti hazmetmek için haklı olarak olanları Almanların suçu olarak gördüğü bir konuyu politik araç haline getiren yeni sağcılar burada kendi anti emperyalizm eleştirilerini moda olan anti Amerikancılıkla şaşırtıcı bir biçimde birbirine bağlamayı başarıyorlar. Her Bush karşıtı gösteride ne kadar tuhaf omuz omuzalıkların ortaya çıktığını görmek mümkündür. ABD ile duyarlı bir ilişki kurmak muhtemelen genç kuşağın anahtar görevlerinden biridir: Çünkü on yıllar boyu süren soğuk savaşın yarattığı kutuplaşmanın sonuçlarını yaşamak ve bu sorunun üstesinden gelmek zorunda olanlar onlardır. Ayrıca Avrupa'da barışı korumak ve ABD ile ilişkilerde ortaklık ve kendini ortaya koyma arasındaki doğru oranı bulmak da bu genç kuşağın görevlerinden biridir. 8 Mayıs 1945 tarihi bütün bu konuları içermektedir, daha da önemlisi bu günü karşı tarafa bırakmamaktır.

Almanca'dan Çeviren | **Nafer Ermiş**

KAÇAK SÖYLEŞİ

Gerçek Hayat dergisinde yazı ve haberleri çıkan Murat Menteş'in ilginç ve tuhaf olaylara eğildiği "ekşın" romanı Dublörün Dilemması, İletişim Yayınları'ndan çıktı. Yazarla yaptığımız söyleşiyi sunuyoruz...

Edebiyatta şiddet daha şiddetli

***Dublörün Dilemması*, enteresan bir isim. Fakat "dilemma" kelimesi gündelik konuşmalarda pek geçmez. İnsanların yadırgayabileceğini düşünmedin mi?**

Düşündüm elbette. Dilemmanın "ikilem" anlamına geldiğini bilmeyen yazarlara bile rastladım. Fakat üç sebepten, romanımın adını **Dublörün Dilemması** koydum: Birincisi, ana hikâyeyi çok iyi kavrayan, kucaklayan bir başlıktı bu. İkincisi, dilemma ile dublör kelimeleri ses bakımından birbirine yakışıyor. Üçüncüsü, işimiz kelimelerle. Kelimelerin unutulması, hor kullanılması filan okur yazarlar olarak bizim varlığımızı tehlikeye sokan şeyler. Bir nevi, tehlikeyi bir nebze savuşturabilmek için riski göze almış oldum yani.

Romanın kısa bölümlerden oluşuyor. Neden böyle? 94 bölüm var kitapta. Üstelik, bu bölümlere artistik başlıklar koymuşsun: Çaycının Damarlarındaki Tavşan Kanı, Hamile Kadınların Doğurduğu Tehlike, Fil Tezeğine Hücum, Hayvanat Bahçesi Yangınında Haşlanan Su Aygırları, Gazetedeki Canlı Yayın... gibi.

Okumak zahmetli iş. Film seyretmek gibi, bilgisayarda oyun oynamak, chat yapmak gibi değil. Zaman artık 17. yüzyıldaki kadar yavaş akmıyor. İnsanlar kitap okumak isteseler bile, çabuk sıkılıyorlar. Edebiyatın gücünü, cazibesini, parlaklığını göstermek istiyorsak; okurun ruh durumunu da hesaba katmalıyız. Anlatabildim mi acaba?... Yani hem akıcı, sürükleyici, canlı, hem de okurun içinde bulunduğu şartları hesaba katarak kotarılmış metinler kaleme almak durumundayız. O yüzden kısa bölümler halinde yazdım. Fakat bu, edebi niteliklerden taviz vermemi gerektirmedi, tersine, anlatımdaki canlılığa hissedilir bir katkı sağladı.

Bölüm başlıklarının artistik olması da bunun bir uzantısı mı?

Edebiyatın gücünü, cazibesini, parlaklığını göstermek istiyorsak; okurun ruh durumunu da hesaba katmalıyız.

Şimdi, şu hususu karara bağlayalım: Edebiyat, süslü söz söyleme sanatı değildir. Edebiyat, bir olayı, bir düşünceyi olanca berraklığı ve derinliği ile yansıtabilme işidir. Bunu yaparken de heyecan verici bir cazibe oluşturmak gerekir. Bölüm başlıkları elbette bir nebze şaşırtıcı, merak uyandırıcı ve aynı oranda isabetli olmalı. Bu bence sorgulanması değil, anlaşılması gereken bir özellik.

Öteden beri, edebiyat için "Anlattığın olay değil, nasıl anlattığın önemlidir" denilir. Sense *Dublörün Dilemması*'nda hem sanatlı bir anlatım düzeyi tutturmuşsun, hem de anlattığın olaylar, yan hikâyeler, hatta tipler oldukça enteresan. Nedir bu?

Doğrusu ben ilginç olayların ya da olup bitenlerdeki enteresanlığın çekim gücüne direnemeyen biriyim. Kaldı ki, bize sıradan görünen birçok vakanın biraz kurcalandığında ilginçleşebileceğini düşünüyorum. **Faulkner**'ın da bununla ilgili bir lafı var: *"Bir şeye dikkatle ve yeterince uzun süre baktığınız zaman, o şey ilginçleşmeye başlar"* falan diyor eleman. Edebiyat, bizde, hileli bir biçimde, fazla yüksekte tutulan bir sanat.

Nasıl yani? Hileli derken neyi kastediyorsun?

Herkes edebiyattan bahsediyor, herkes roman, hikâye, deneme, şiir yazıyor fakat ortada heyecan verici, coşturucu, merak uyandırıcı metinler yok. Kimse şiir ezberlemiyor. Adım adım takip edilen yazarlarımızın sayısı çok az. Demek ki edebiyata yücelik atfedilmesinde bir numara, bir abrakadabra var; onu diyorum. Az okunan büyük yazarlar; çok satan fakat yeteneksiz, cahil ve tembel kalem oynatıcıları göze çarpıyor. Bir de tabii çağımızın acayipliği söz konusu: Bilgisayarın yaygınlaşması ile birlikte herkes fiilen yazar oldu.

***Dublörün Dilemması* için, fantastik, postmodern gibi sıfatlar kullanılıyor. Öyle mi gerçekten?**

Romanımda uçan ejderler, beyin okuyan mutantlar filan yok. Bazı fantastik gibi görünen öğeler olabilir, Nuh Tufan'ın gördüğü halüsinasyonlar gibi. Fakat fantastik değil. Postmodern edebiyatın bir parçası da sayılamaz bence bu roman. Standart bir macera romanı.

Romanında otobiyografik yönler var mı?

Birkaç yıl önce Fransız yazar **Frederic Beigbeder** Türkiye'ye gelmiş ***"Roman ve Otobiyografi"*** konulu bir panele katılmıştı. O panelde de dile getirildiği gibi, insanlar artık romanlarda yazarı arıyorlar. Nasıl ki, bir yoruma göre, rüyanızda gördüğünüz herkes, her şey bizzat siz iseniz, romanda da yazarın iç dünyasını az-çok yansıtmaktan kaçınamayacağı bir gerçek. Fakat ben Nuh Tufan, İbrahim Kurban, Habip Hobo ya da Ferruh Ferman değilim yani. Kitabın içinde yokum, sadece kapağında adım yazıyor.

Neden macera romanı yazdın? Kitabı okurken de farkediliyor ki, entelektüel birikimi gayet yerinde olan bir yazarsın?

Buna birçok gerekçe gösterebilirim. Ben, edebiyatın olağanüstü bir gücü, enerjisi olduğuna inanıyorum. Sözgelimi bir evin içinde iki kocakarının laflamasını anlatan bir metin de çok cazip olabilir. Fakat öyle bir metinle okuru büyüleyebilecek bir yazar değilim. Adamın biri, bir ırgat, uzaylılar tarafından kaçırıldığını söylerse onu dinleriz. Fakat bize tarlada geçirdiği bir günü anlatması, o kadar ilgimizi çekmez. Macera, entelektüel içerikten soyutlanmış bir olgu değildir. Mesela uzaylılar tarafından kaçırılan kişinin **Oğuz Atay** oldu-

ğunu düşünün. Anlatamadım galiba, fakat demek istediğim, edebiyatın kendine mahsus ahlaki icapları çerçevesinden çıkmaksızın her imkânı devreye sokmak gerektiğidir. Hem çarpıcı bir hikâye, hem de tatlı, şaşırtıcı bir anlatım. Bu ikisi bir arada olmalı bence.

Sinema ile çok mu içli dışlısın? Romanda bir film tadı var da? Hatta biri, "Tarantino okusa bu romanı hemen filme çeker" yazmıştı *Dublörün Dilemması* hakkında?

Film seyrediyorum evet. Sinemaya gidiyorum. Yine de bana öyle geliyor ki, insanlar 50 sene öncesine kadar romanlardan, kitaplardan aldıkları tadı artık sinemada arıyorlar. Ve işte bu yüzden iyi bir metinle karşılaştıkları zaman hemencecik "Film gibi!" diyorlar. Esasen, edebiyatın sinemadan daha etkili, etkileyici özellikler taşıdığını düşünüyorum ben. Bugün, yazarların yapması gereken şeyin de edebiyatın etkisini, sinemanın tahakkümünü aşan bir düzeye çıkarmak olduğunu düşünüyorum. Edebiyat, sinemadan daha yoğun, daha canlı, daha derin, daha espritüel bir faaliyet alanıdır. **Tarantino**'ya saygım var, fakat bu, yanlış anlamayın, komşu dükkânın sahibine gösterilecek türden bir saygı. Yani komşu, fakat aynı zamanda bir rakip. Çok mu abartılı konuşuyorum?

Sanırım, romanda şiddet, kavga dövüş olduğu için Tarantino'ya benzetiliyor. Zaman zaman silahlar konuşuyor...

Dublörün Dilemması'nda şiddet olduğu doğru. Yine de, dikkat edilirse, kitaba rengini veren şey "ekşın" değil aslında. Kahramanların, özellikle Nuh Tufan'ın asabiyetiyle, hırçınlığıyla, girişkenliğiyle falan ilgili bir şey. Ve tabii kaderin içerdiği bir şiddet. Berbat durumlara düşüyor eleman. İbrahim Kurban silah taşıyor, tedbir icabı. Ferruh tuzak kuruyor, Habip adam öldürüyor... Şiddet, hayatımızın mayasında var, ne yapalım, yokmuş gibi mi davranalım? Yine de en şiddetli kısımların, Dilara'nın ikiyüzlülüğünden, Ferruh'un çevirdiği dümenden, Nuh'un dublör oluşundan kaynaklandığı göz önünde tutulmalı. **Tarantino**'da ya da genel olarak sinemada şiddet pratik bir şeydir. Edebiyatta öyle değil pek. Edebiyatta şiddet daha şiddetli.

İyi de, mesela bir yerde, öğrenciler çete kurup öğretmenleri dövüyor?

Öğretmenlerin dövülmesi de harbiden komik bir olay. Okulda şiddet nadir görülen bir şey değil ki. Hepimiz dayak yedik öğretmenlerden. Eh, kağıt üzerinde bir iki öğretmenin tozunun alınması fena bir şey değil. Ayrıca, kitapta dayakçı bir baba da var. O da ölüp gidiyor sonra. Ne bileyim, bunlar olup bitiyor işte. Öğretmenler konusunda yapabileceğim bir şey yok, sopayı yeyip oturuyorlar. Dayak, öğrencilere uygulandığında çözüme katkı sağlıyorsa, öğretmenlere niye ayrıcalık tanınsın ki? Sadece şunu vurgulamak istiyorum: Ben öğretmenleri dövelim demiyorum, sadece bir hikâye bu. Benim uydurduğum bir hikâye.

Romanda kurgu sağlam. Belli ki ince ince düşünmüşsün hangi olayı nerede, nasıl bağlayacağını. İlk sayfalarda okuduğumuz bir şeyi 50-100 sayfa sonra yeniden görüyoruz. Kurgu sence bir roman için ne anlam taşıyor?

Sonuç itibariyle bir hikâye anlattığım için, olayların akışını bir şekilde düzenlememem gerekiyordu. Romanda dört anlatıcı var. Bunları dinledikçe, işlerin içyüzünü öğreniyoruz. Edebiyatta kurgu, sanatsal bir imkândır. Olayları dümdüz de anlatabilirdim. Gelgelelim, bu parçalı anlatımın, tempoyu, lezzeti artıracağını düşündüm. Elbette yapay bir kesip biçme, yırtıp yapıştırma işlemi değil bu. Okuru zora koşmak da değil. Her şeyin yerinde ve zamanında olmasını, açığa çıkmasını sağlama çabası.

Romanında mizahi bir yön de var. Okurken sık sık güldük. Espritüelliği vazgeçilmez mi sayıyorsun? Bu senin üslubunun bir parçası sanki?

Doğrusu, kişisel bir husus bu. Acı, acıklı bir sahneyi anlatırken de espritüel olunabilir. Yazarın okuruyla kurmak istediği bağın biçimiyle, sağlamlığıyla alakalı bir tercih. Şahsen, insan olarak varoluşumuzun ironik, hayatımızın komik taraflarının gözardı edilemeyecek derecede baskın olduğu fikrindeyim.

Kitapta İslami motifler gayet kıvamlı bir biçimde yer alıyor. Bunu siyasi bir mesaj olarak mı tasarladın? Senin yazar olarak Müslüman kimliğinin kaçınılmaz bir yansıması mı?

Dublörün Dilemması'nda, İbrahim Kurban namaz kılan, dindar bir kahraman. Hatta, Ferruh Ferman onun sürekli kitap okuyup namaz kılmasına şahit olunca, bu çocuğun hayatını çok sıkıcı buluyor. Ben, İslam'ın Türkiye'nin ayrılmaz bir parçası olduğunu, kültürümüzün merkezi ve dahası yaygın niteliklerinin İslam'la irtibatlı olduğunu düşünen biriyim. Alışverişte, konuşmalarımızda, ne bileyim, banyo yaparken bile İslami bir tutum içindeyiz. İslam'dan neden vazgeçecekmişim? Ha, siyasi bir mesaj vermiyorum, benim romanımdaki bazı kahramanlar Cuma namazı kılıyor, aynı adamlar kız peşinde de koşuyor. Bunlar normal şeyler.

Kitabın bir yerinde çizgi-romanın dünyanın en eski sanatı olduğu iddia ediliyor. Sahiden böyle mi düşünüyorsun?

İbrahim Kurban öyle düşünüyor. Mağara duvarlarına yapılan resimlerin çizgi-roman sanatının başlangıç aşamasını teşkil ettiğini söylüyor. Bence enteresan bir yaklaşım.

***Dublörün Dilemması*, diyelim İslami motiflere rağmen biraz ecnebi işi gibi duruyor. Bu toprakların romanı değilmiş gibi, sence yeterince yerli bir roman yazabildin mi?**

Kazık bir soru oldu valla. Şöyle söyleyeyim: Ben **Orhan Gencebay** dinleyen fakat **Buadrillard** da okuyan genç adamların romanını yazdım. Kitabımda zengin de var, yoksul da. Bir köy romanı değil, fakat Nişantaşı'ndaki cilveleri, cıvıltıları anlatan bir kitap hiç değil. İçinde şeyh de var, gizli ajan da. Türkiye'nin sosyal, ekonomik, siyasi gerçeklerini kökünden kavramıyor belki, yine de bize özgü bazı hakikatlere temas edebildiğim kanaatindeyim.

Kitabın sonunda, "Devamı 121. Sayfada" yazıyor. Bunun hikmeti nedir?

Bu, işte, romanın kurgusundaki hareketliliğe güvenilerek yapılmış bir espri. Küçük bir şaka. Abartılacak bir şey değil. Basit bir değişiklik yani.

__Dublörün Dilemması__'nın kapağında yer alan eli silahlı, karizmatik tipler de aslında yazı dünyasının parlak simaları. Sol baştaki, yakışıklı ajan, __Alper Canıgüz__; __Tatlı Rüyalar, Oğullar Ve Rencide Ruhlar__ adlı iki kült romanın yazarı. Ortadaki derbeder delikanlı __Gökdemir İhsan Gürsoy__; Hayvan dergisinde yazıyor, ayrıca hikâyeleri var. Sağ başta duran, tam bir tetikçiyi andıran __Ah Muhsin Ünlü__ ise __Gidiyorum Bu__ adlı kitabıyla belli bir çevrede büyük yankılar uyandırmış bir şair.

KAÇAK DENEME

Elif Türker

İz Bırakanlar

"Sanırsınız ki sinema sadece yeryüzünde yapılır! Siz şimdi rüyalarınızı izleyin."

Bu söz, 13 Mayıs'ta kaybettiğimiz Türk Sinemasının en değerli yönetmenlerinden biri olan **Ömer Kavur**'un ardından, ekşi sözlükte, bang on the door nickiyle yazan arkadaşımıza ait. Ve **Ömer Kavur** için daha güzel ne söylenebilir diye düşünüyor insan. Türk Sinemasına Yeşilçam'ın ötesinde, yeni ve yaratıcı filmlerle imzasını attı. En çok ödüllü hep onun "motor!" ünleminin geçtiği filmler aldı. Çünkü **Kavur** sanat adamıydı. Onun filmlerinin tirajı, popülaritesi, dönütleri önemli değildi. Kendi deyimiyle, çektiği filmlerin içine girmeyi, özümsemeyi, onlarla yaşamayı başarabilmişti. Hatta öyle ki, çektiği filmlerin geçtiği mekânlara, şehirlere tekrar gidemezmiş, hüzünlenirmiş.

Ömer Kavur'un sanat yaşamımız açısından ayrı bir önem taşımasının bir nedeni de, onun, sıklıkla edebiyat eserlerini sinemaya uyarlamayı seçmiş olmasıdır. Bunlardan bazılarını saymak gerekirse; ***Yatık Emine,*** **Refik Halid Karay;** ***Yusuf ile Kenan,*** **Onat Kutlar;** ***Ah Güzel İstanbul,*** **Füruzan;** ***Kırık Bir Aşk Hikâyesi, Göl, Selim İleri; Gizli Yüz,*** **Orhan Pamuk;** ***Anayurt Oteli,*** **Yusuf Atılgan.**

Ömer Kavur'un ve Türk Sinemasının en başarılı filmlerinden biri **Anayurt Oteli**'dir. 1986'da sinemaya uyarlanan bu eserin önemi hem Türk Edebiyatı açısından, hem de Türk Sineması açısından çok büyüktür. Türk Edebiyatı'nda, modernist tarzdaki ilk eserlerdendir. Tekniği, üslubu, yapısı ve içeriğiyle öncü metinlerdendir. Türk Sinemasında da, en iyi on film arasında sayılmaktadır.

Ömer Kavur'u yitirişimizin ardından onu, en başarılı filmiyle ve roman-senaryo ilişkisi düzleminde anmak istiyorum. Çünkü hani hep söylenir, elimizdekilerin değerini kaybedince anlıyoruz diye, doğanın kanunu bu, değiştiremiyoruz. O halde, kaybettiğimiz değeri, değer yapanlarla analım ki geç kalmışlığımızı bir noktadan telafi etmeye çalışalım, ya da en azından içimizi rahatlatalım.

Anayurt Oteli adlı eser, filmde de romanda da, eskiden konak olan otele bir gece Gecikmeli Ankara Treniyle gelen bir kadının o gece otelde kalıp ertesi gün gidişinin ardından, otelin katibi Zebercet'in kadını hatırlamasıyla başlar. Zebercet, her gün rastlayabileceğimiz, sıradan biridir. Romandaki tasvir şöyledir: *"başı bedenine göre büyükçe, alnı geniş; saçları, kaşları, gözleri, bıyığı koyu kahverengi; yüzü kuru, biraz aşağıya çekik..."* Böyle biriyle her an her yerde karşılaşabiliriz. Zebercet, Anayurt Oteli'ni, babası öldüğünden beri, tek başına işletmektedir. Otelde bir de, ortalıkçı kadın vardır. Zebercet, bir zorunluluk olmadıkça otelden ayrılmayan, işine son derece bağlı, insanlarla iletişim kuramayan, yalnız bir adamdır. Gecikmeli Ankara Treniyle gelen kadın onun hayatını değiştirir. Zebercet, yaşamının tek düzeliğinden sıkılır, yeni bir şeyler aramaya çabalar. Aradığı şey aslında, sıcak ve duygusal bir ilişkidir. İlkokulu bitirdiği yaz sünnet olur ve yine o yaz annesini kaybeder. Anne şefkatinden de yoksun büyümüştür. Otuz üç yaşındadır ancak bugüne kadar hiçbir duygusal sıcaklık yaşamamıştır. Cinsel ilişkileri de hep tek taraflı, ya bir genelevde ya da uyumayı çok seven ortalıkçı kadınla olmuştur. Bu ilişkiler sırasında da Zebercet yalnızdır. Ancak, Gecikmeli Ankara Treniyle gelen kadın, Zebercet'in kendisini özdeşleştirdiği, konağın sahiplerinden Faruk Keçeci'nin uğruna intihar ettiği sanılan yengesine benzemektedir. Model aldığı kişinin âşık olduğu kadına çok benzeyen birine ilgi duyması Zebercet için çok normal bir durumdur. Çünkü Zebercet, şizoid bir tiptir. Gecikmeli Ankara Treniyle gelen kadının kaldığı odayı hiç bozmamaya çalışır. Çünkü kadın döndüğünde ona yine aynı odayı verecektir ve kadın odayı bıraktığı gibi bulduğunda sevinecektir aklınca. Ancak durum böyle olmaz, oda bozulur, Zebercet kadının gelmeyeceğini anlayarak dış dünyaya açılır. Horoz dövüşünde tanıştığı bir delikanlının ona yakın davranışını da yanlış yorumlar ve ona da bir ölçüde ilgi duyar. Sonra bir gece, otelde kalan bir çiftin odasını dinler ve kadın cinsel ilişki esnasında eşine *"nasıl seninim"* der. Zebercet bu sözden çok etkilenir ve *"yeryüzünde erkeğiyle böyle konuşan başka kadınlar da vardır elbet"* diye düşünür. Bunun üzerine, ara sıra koynuna girdiği ortalıkçı

Unutulmaz...

kadının odasına gider. Kadın daha önceki ilişkiler sırasında hep uyumaktadır. Hatta Zebercet koynuna girdiğinde uykusu bozulmasın diye donsuz yatar. Ancak Zebercet bu kez gerçek bir ilişki ister ve kadını uyandırır. Fakat bu kez Zebercet başarısız olur ve kadını boğarak öldürür. Bu infazın üstüne ne yapacağını bilemeyen Zebercet, birkaç gün sonra da kendisini tıpkı Faruk Keçeci gibi asarak öldürür.

İşte *Anayurt Oteli* adlı eserin özeti böyledir. Romandan sinemaya uyarlamada biraz değişiklik olmuş. Ancak öncelikle roman ve senaryo uyumundan söz etmek istiyorum. Öncelikli olarak izleyicinin dikkatini hep oyuncular çeker. Romanda **Yusuf Atılgan**, kahramanlarının tipolojisi ve kişisel özellikleri hakkında birkaç ipucu vermiştir. Zebercet'in tipolojisini yukarıda, romandan aldığım cümlelerle vermiştim. Zebercet tipini Macit Koper'den başkası oynayamazdı. Ortalıkçı kadın Zeynep'i Serra Yılmaz'dan başkası oynayamazdı, Gecikmeli Ankara Treniyle gelen kadını da Şahika Tekand'dan başkası oynayamazdı. Film, Türk Sinemasının en iyi on filminden biri olmasaydı da, yalnızca bu başarılı oyuncu seçimi nedeniyle ödülü hak ederdi. Onun dışında, kasabadaki insanların doğallığı da filmin başarı hanesine yazılması gerekenler arasında. Tam bu noktada sevgili **Ömer Kavur**'a , film çektiği mekânlara tekrar gidememesi konusunda hak vermemek elde değil. Çünkü filmi o kadar hayatın içine sindirerek veriyor ki, kurmacalığından şüpheye düşebiliyorsunuz.

Senaryo ve roman arasındaki farklara gelince, romanda, olayların geçtiği tarih, 1963 yılıdır. Filmde, 1986 yılıdır. Romanda Zebercet, 1930 doğumluyken; filmde 1950 doğumludur. Romanda, annesi ilkokulu bitirdiği yaz ölürken; filmde, ilkokul üçteyken ölmüştür. Bu tarihsel ayrıntılar çok önemli değil aslında. Asıl önemli olanlar içerikle ilgili ayrıntılardır. Örneğin, Zebercet'in geçmiş yaşamı hakkındaki bilgiler filmde hiç verilmemiştir. Zebercet'in dış dünyaya kendisini, adının Ahmet, işinin de nüfus katipliği olarak tanıtması, babasının özellikleridir. Babasının adı Ahmet'tir, evlenmeden önceki işi de nüfus katipliğidir. Bunun dışında, filmde, Zebercet'in ortalıkçı kadını öldürme vakası da net değildir. Romanı okumayanların zor anlayacağı bir durumdur. Sonra, kendisine *"maşatlık taşı"* diyen kestaneciye duyduğu öfkeyi çıkarmaya çalışan Zebercet, adamın tezgâhını devirdiğini sadece aklından geçirir. Gece gidip adamdan kestane alırken *"beni tanıdın mı?"* diye sorarak intikam alacaktır.

Aslında tüm bu eksikmiş gibi görünen durumlar, izleyicide romana karşı bir merak uyandırmaktadır. Çünkü oldukça etkileyici ve gizemli bir filmdir. Sanıyorum bu yüzdendir ki, 1987 İstanbul Sinema Günleri: En İyi Türk Filmi; 1987 Venedik Film Festivali Sinema Eleştirmenleri Ödülü; 1987 Nantes 3.Kıta Film Şenliği Büyük Ödül sahibi olmuştur.

Filmin başarısının arkasında sanata duyulan aşk vardır. Hem **Yusuf Atılgan**'da hem de **Ömer Kavur**'da müthiş boyutta edebiyat ve sinema sevgisi vardır. Bu iki büyük sanatçının böyle bir durumda karşılaşmaları sanat dünyamız açısından çok büyük bir şanstır. ***Yusuf Atılgan'a Armağan*** adlı kitapta, **Yusuf Atılgan**'ın romanının sinemaya aktarılmasından duyduğu büyük mutluluk anlatılmaktadır. Ayrıca Ömer Kavur, senaryo aşamalarında **Yusuf Atılgan**'ın da müdahalesini istemiştir; ancak **Atılgan**, eserin kendisinden çıktığı gerekçesiyle asla senaryoya karışmamıştır ve filmi izlediğinde, "güzel olmuş" yorumunu yapmıştır. **Ertekin Akpınar**'ın 12 Temmuz 2004'te Ömer Kavur'la yaptığı söyleşide **Kavur**, ***Anayurt Oteli***'ni okuduğunda o kadar kendisine ait bir şey bulduğunu söylüyor ki, eğer bir yazar olsaydım ona çok benzer bir metni yazmayı arzu ederdim, diyor.

Yazar-yönetmen uyumundan doğan bu iki şaheser gibi eserler sanat dünyamızda hızla yerini almakta. Ama umalım ve çaba gösterelim ki, bir şeyleri kaybetmeden değerini verelim. **Ömer Kavur** kadar başarılı ve yaratıcı, daha doğrusu yalnızca sanatçı olmak ve herkes tanımasa da tanıyanların, ölümünün ardından *"sanırsınız ki sinema sadece yeryüzünde yapılır! Siz şimdi rüyalarınızı izleyin"* dedirtebilmektir önemli olan. **Ömer Kavur** hakkında yaşarken değerini bilemedik şeklinde sızlanmak yerine, onun gibi usta bir yönetmenin Türk Sinemasından geçmiş olduğu için gurur duyalım ve bize bıraktığı şaheserleri, hızla onu hâlâ tanımayan şanssızlara tanıtmaya çalışalım. **Ömer Kavur** unutulmayacaktır. **Ömer Kavur**, Türk Sinemasında iz bırakmış bir isimdir ve herkes de bilir ki; iz bırakanlar unutulmaz...

Özlem Kumrular

KAÇAK GEZİ

23 Nisan Ka

Sant Jordi, Dia del Llibre i la Rosa

San Jordi, Kitap ve Gül Günü!

Ne yalan söyleyeyim, sevmem Katalanları. Hem de orasından burasından tutulacak gibi değil. Hiç sevmem. Dünyanın kendileri etrafında döndüğünden hiç bir zaman şüphe etmemiş, Pirenelerin yaratılışı konusunda Fransızlarla her zaman polemik içinde olmuş, hatta bütün dağları kendileri yarattıklarını iddia etmiş, göz bebeklerinde bin bir renk pesetalar (artık avrolar) dönen, hırçın ve inatçı insanlardır Katalan abiler... İspanyollar onları sevmez, onlar İspanyolları. Ben de İspanyol'uma destek çıkmakla yetinirim. Ama yine de Sezar'ın hakkını Sezar'a vermek gerektiğinde takdire şayan bulduğumu saklayamayacağım iki erdemleri mevcut: Bireysel ve kitlesel özgürlüklerine olan düşkünlükleri ve kültüre gösterdikleri şefkat.

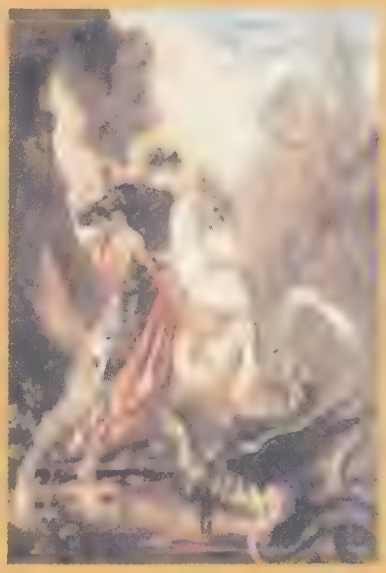

Otonom devletlerinin başkenti olan Barcelona'nın her zaman Yarımada'nın kültür merkezi olmasıyla gurur duyar Katalanlar. Yalan değildir. İspanyada'da kilometre kare başına en çok kitapçı düşen şehirdir Barcelona. Aynı zamanda İspanya'da en çok kitap satışının yapıldığı şehirdir Katalonya'nın başkenti. Katalanlar paralarına kıyabildikleri zaman ilk önce kitap alırlar. Gerçekten de adım başı kitapçılar, sahaflar, Fransız ekol kafeleriyle diğer İspanyol şehirlerinden farklı bir aurası vardır Barcelona'nın. Ben sevmem, o başka.

Bu Katalanların takdire şayan bulup, mucidinin bu millet olmasına içerlediğim bir hadiseleri daha var ki gerçekten kültür tarihinde fiyakalı bir adımdır: 23 Nisan San Jordi ve Kitap günü! Bugün sadece adı Jordi (İspanyolca Jorge) olan vatandaşlar isim gününü kutlayıp, hediyeleri zulalamakla kalmıyor, bütün şehir sokağa dökülüyor. San Jordi günü yüzyıllardır kitap bayramı olarak kutlanıyor. Erkekler sabah erkenden kalkıp kadınlara bir gül hediye ediyorlar, kadınlar da erkeklere bir kitap. Erkekler sadece sevgililerine, eşlerine değil aynı zamanda annelerine ve sevgilisi olmayan yakın kız arkadaşlarına ve komşulara da çiçek almakla yükümlüler. Mesela bu sene 23 Nisan'da Katalonya'da 1 milyon kitap ve 5 milyon gül satıldı. Başka bir deyişle, Fransız taraflarını kazırsanız, Katalanların alt tabakalarında hâlâ işe yarar bir İspanyol taraflarını bulabilirsiniz. Final analizinde ise, neden kadınlara gül, erkeklere de kitap hediye edildiğini açıklayabilen bir Katalan evlâdı yok. Neden bize de kitap yok?

Katalanların neden Aziz Jordi gününü kitap günü ilan ettiklerine gelelim. 23 Nisan'ın San Jordi gününe denk gelmesi onlar için hoş bir tesadüf. Çünkü 23 Nisan şehrin patron'u (koruyucu azizi) olan bu dragonla savaşan azizin günü olduğu gibi, William Shakespeare, Miguel de Cervantes de Garcilaso de la Vega'nın da vefat günü. Hepsi de 1616'nın 23 Nisan'ında gözlerini kapamış. UNESCO 1995'te bugünü Dünya Kitap ve Yazar Hakları Günü ilan ediyor. Bu gün, 1926'da Vicente Clavel y Andrés adlı Valencialı bir editörün parlak fikri olarak gündeme geliyor. Lâkin bunun Katalonya'da kutlanması çok daha eski. Bu bölgede (bölge deyince Katalanım kızar, ülke demek lazım) 15. yüzyılın ortasından beri kutlanan Aziz Jordi günü ise zaman içinde âşıkların birbirine gül ve kitap hediye ettiği bir bayrama dönüşmüş. Tam olarak ne zaman başladığı ise bilinmiyor.

23 Nisan'da ölen ya da doğan yazarların sayıca çokluğu da bu günün kitap günü ilan edilmesini destekleyen gerçek olmuş. Bunlar arasında Maurice Druon, K. Laxness (Nobel, İzlanda), Manuel Majia Vallejo, Vladimir Nabokov ve Josep Pla'yı sayabiliriz. Ayrıca tüm İspanyolca konuşulan ülkelerde 23 Nisan "Día del Idioma" (Dil Günü) olarak kutlanıyor. Madrid'de ise aynı gün sadece İspanyol ve Latin Amerikalı yazarlara ayrılan Premio Cervantes (Cervantes Ödülü) veriliyor. 23 Nisan kitap bayramında bütün İspanyolca konuşulan ülkelerde satılan kitaplarda % 10 indirim zorunluluğu var.

Bu yıl ise Barcelona'nın dört bir yanında özenle serpiştirilmiş nefis bir tabela vardı: "Mas llibres, mas lliures":

talonya Çıkartması

Türkçe mealiyle daha çok kitap, daha çok özgürlük... Tabii ki Katalanımın bu tabelalarla şehri donatırken politikamsı bir kaygısı vardı. Ama biz tabelanın düşünsel estetik yanına takıldık. Şehir de daha bir güzel geldi gözüme. Las Ramblas tıklım tıklımdı. Şehrin bütün kitapçıları kendini sokaklara dökmüş, şehir sokakları istila eden kitap standlarından geçilmiyordu. Çok sokak kitap fuarı görmüştüm ama ne yalan söyleyeyim böyle izdiham ömrü hayatımda görmemiş idim. Üstelik haftanın tek güneşini o gün göndermişti Tanrı. Barcelona'yı sevesim geldi.

Ve tabii ki fuarın yıldızı Carlos Ruiz Zafón'du. İki yıldır deli gibi satan romanı "La Sombra del Viento"yla kitap piyasınını alt üst eden adam! Schröder'in okurken resim çektirdiği ve işte "Avrupa'nın romanı" dediği yapıt. 1945 Barcelonasında geçen enfes bir hikâye. Kelli felli kitap! Zafón'un ise Katalan olduğunu söylemeye gerek yok. Büyükler için yazdığı ilk romanıyla Avrupa piyasasını şok eden bu Katalan'ı kendi fuarlarında ilah ilan etmek de tabii ki Katalanlara düştü. Kitabın üzerinde okurların yorumları bulunan buzlu kapaklı yeni baskısı muhteşemdi. Tabii ki eserin Katalanca versiyonu en ön sıralardaydı. Kitabın Türkçesi Altın Kitaplar'dan özgün adıyla çıktı: "Rüzgârın Gölgesi". Söyleyecek bir şey yok. Eline sağlık ustanın. Sakın kaçırmayın derim.

Tabii ki dilleri konusunda da hayli saplantılı ve istikrarlı Katalanlar. Bu sene başında Generelitat (Katalan otonom devleti) Katalonya'daki tüm restoranlardaki mönülerin önce Katalanca olmasını zorunlu kıldı. Benzer faaliyetlerine de azimle devam ediyor. Gözümüz yok, korusunlar dillerini. Severim Katalancayı. Ne yalan söyleyeyim İspanyolca'dan daha melodiktir. Üç aydır Katalan televizyonundan başka birşey seyretmediğimden (-emediğimden) olsa gerek, pek bir sıkı fıkı olduk. Sevdik birbirimizi. Çatlak deyimlerine bayıldım. Filologlar İspanyolcadan daha eski olduğunu iddia ediyorlar. Katalanlar da puan kazandıkları için seviniyorlar.

Şu sıralar en bir gündemde olan konu Salamanca'da bulunan iç savaş arşivinin Katalan belgelerinin Katalan devletine teslim edilmesi. Salamanca belediye başkanının bütün belgelerin "razón de conquista", yani fetih hakkıyla ellerinde bulunduğunu belirtmesiyle çileden çıkan Katalanlar savaşlarında daha bir heyecanlı ve ateşli görünüyorlar. Salamanca belediye başkanının belgelerin çıkmaması için arşivin etrafını otopark inşaatı bahanesiyle kazdırması bile bizim inatçıları caydırma konusunda başarıya imza atamadı. O zaman Simancas arşivinde bulunan tüm İtalyan belgeler İtalyanlara, Alman belgeler Almanlara verilsin, arşivde yığınla belgesi olan Kuzey Afrika halkları, Hollandalılar, Avusturyalılar, Macarlar ve diğer sayısız devlet belgelerini istesin... Katalanım, zekiyim, çalışkanım, inatçıyım, artı uyanığım!... Var mı yağma!

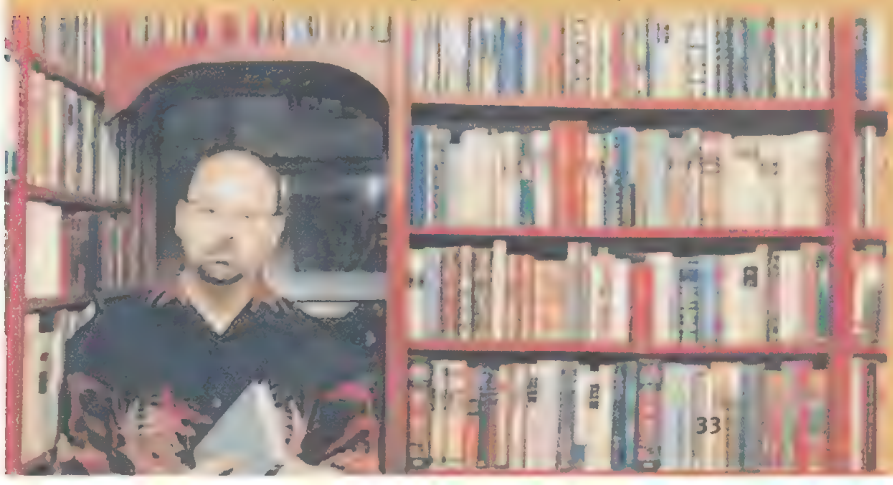

Bir de gitmişken Montserrat'a çıkıp Virgen Negra'yı (Kara Meryem) ziyaret ettik. Yıllar yılı kara olduğu için rağbet gören bu Meryem Ana heykelinin yıllar sonra aslında taşın kararmasıyla bu hale geldiğinin anlaşılması üzerine Katalonya'da büyük bir hayal kırıklığı olmuş. "Devletimiz yok, bağımsızlığımız yok, üstelik Kara Meryem de kara değilmiş" diyerek daha çok hüsrana gark olmuşlar. Kara Meryem Montserrat'ta, Fransızları durdurdukları bu puslu dağlarda saklı. Katalan direncinin yanında bir de bu karmaşık dağları sadece kendilerinin tanıdıklarını düşünürseniz bizim Katalanların Fransız komşularını Kara Meryem sayesinde durdurmadıklarını hemen anlayıverirsiniz. Siz yine de manastıra girince herkes gibi Kara Meryem'i eğilip öpün. Öpmeyene bir garip bakıyorlar. Ayrıca bir de dilek tutmayı sakın unutmayın. Bizim Katalanların hepsi dışarıdan ateisttir ama boyunlarında Yunanlarınkini dörde katlayan büyüklükte koca altın haçlar taşırlar. Sorsanız, hepsine annesinden ya da ninesinden hatıradır. Dinle ilgisi yoktur. Ama otoyola çıkarken hepsi kollarını savura savura istavroz çıkarmayı ihmal etmez.

Dağdan inerken aklımda eski puslu zamanlardan kalma bir MFÖ şarkısı takıldı:

"Why do you go to Barcelona
Why don't you come down here?"

Sen de haklısın be MFÖ'm!

KAÇAK SÖYLEŞİ

Adı, fantastik edebiyatla anılan Artemis Yayınevi yeni bir yönelime yelken açtı "popüler kurmacak edebiyatı". Bir yayınevinin dönüşüm sancılarına tanıklık ettik...

Artemis'in editörü Ilgın Sönmez ile yeni projeler üzerine...

Artemis Yayınları, bugüne dek ağırlıklı olarak fantastik edebiyat türünde kitaplar yayımladı... Ancak yeni yayın çizginizde tür yelpazenizi genişletiyorsunuz...

Artemis, bugün artık üçüncü yaşını sürüyor. Evet. Öncesinde fantastik ve bilim kurgu ağırlıklıydı, sadece birkaç polisiye basılmıştı ama aslına bakarsanız Artemis en başta da yola 'popüler kurmacalar basmak üzere' çıkmış. Ama bir şekilde fantastik basmış. Sadece fantastik basmak gibi bir politika da olmadığı için atılan oklar hedefi tam tutturamamış. Geride tam 55 kitap var. Üstelik bunların özellikle bir bölümü tür içinde son derece önemli kabul edilen yazarlardan. Onları prestijimiz olarak kabul ediyoruz. Yeniden keşfedilmeleri için elimizden geleni yapıcaz. Şimdi biz artık yolumuza en baştaki hedefe kitlenerek devam ediyoruz. Yani son derece geniş bir yelpazeyle 'popüler kurmaca' basıcaz. Macera, polisiye, çağdaş romantizm, duygusal hikâyeler, off-beat hikayeler, gençlik kulübümüz ve fantastik romanlarımızla firesiz eğlence ve iyi hikâye vaat ediyoruz. Bir çok yeni yazarımız var. Polisiye de **Jonathan Kellerman, Minette Walters, Robert B. Parker, Sue Grafton, Caleb Carr, Carl Hiaasen; macera da Dennis Lehane, James Siegel, Andre Dubus III, Jeff Lindsay, Walter Mosley, David Gutterson;** çağdaş romantiklerde **Barbara Delinsky, Nicholas Sparks** ve **Amanda Quick-Jane Ann Krentz;** duygusallarda **Stephanie Williams, Laurie Grodstein, Lolly Winston;** off-beat'lerde **Douglas Coupland** ve **Adam Thirwell;** gençlik kulübünde **Eoinn Colfer** ve **Cecily von Ziegesar** gibi Türk okuyucuyu da hayal kırıklığına uğratmayacak, bir çok başka dile çevrilmiş yazarlarımız var. Aşağı yukarı bir yıllık planı yaptık. Fantastik ve bilimkurgu editörümüz ayrıldı, devir teslim işleri gerçekleşti ve biz şimdi bu bölüm için de yıllık program oluşturma aşamasındayız. Önümüzü görüyoruz. Çevirilerin de bir çoğu geldi, redaksiyonlar sürüyor. Ki düzelti ve redaksiyon kısmını çok önemsiyoruz. Çok fazla zaman alıyor. Başlarda elbette bazı hatalarımız olacaktır ama su gibi okunan romanlara imza atmak gibi bir hedefimiz var. Çevirmenlerimizle de hep bunu konuşuyoruz. Yazarın diline, ruhuna, yazınsal tercihlerine sadakat istiyoruz onlardan. Yazarla empati kurabilmelerini, bir aktör gibi, aynı hikâyeyi, paralel tercihlerle Türkçe'de yazmalarını sağlamaya çalışıyoruz. Ne kadarını becerebiliriz şimdiden kestiremem ama bunun için çalışıyoruz.

Neden böyle bir değişiklik yapmaya karar verdiniz? Bu okurlardan gelen bir talep miydi?

Dediğim gibi. Başta da böyle planlanmış zaten. Ancak belli türlere yığılma olunca bir manevra gerekmiş. Fantastik ve bilim kurgu türlerinin özel bir okuyucu kitlesi var. Yani onlardan hadi duygusal kitaplar basın, polisiye basın diye yoğun talepler gelme olasılığı düşük. Bu tamamen yayın grubumuzun insiyatifi. Yayın Grubu olarak edebiyat türleri arasında 'edebi, estetik ve sanatsal olan' ve 'öncelikli olarak eğlendirmeye yönelik olanlar' arasında hiyerarşiye inanmıyoruz. Her türün tüketicisi farklı ya da tüketildiği bağlam farklı. Yerini bulmuş her kitap iyi kitaptır. Popüler edebiyat daha adı itibariyle popüler sonuçta. O an ne revaçtaysa okuyucu ona yöneliyor. Beklentiler çok çabuk değişiyor. Bu yüzden yayınevlerinin sağlam bir yayın politikası ama esnek bir kas yapısıyla yola çıkması lazım. Sonuçta anında tüketime yönelik romanlar basıyorsun. Değişkenler sabit değil. Bir dönem fantastik türde bir okuyucu patlaması yaşanmıştı. Şimdi o sular duruldu. Dolayısıyla daha geniş düşünmekte fayda var.

Yeni yayın çizgisi ile birlikte yeni hedefler de belirlemiş olmanız gerekiyor... Bu hedefler neler? Yayın sektöründe Artemis Yayınları'nı nasıl ve nerede görüyorsunuz?

Yayınevlerinin hedeflerini bağlı olunan kurum ve yönetici editörün tercihleri belirliyor. Biz her ay dört farklı türde roman yayınlayacağız. Mümkün olan en kalabalık okuyucu kitlesine ulaşmayı hedefliyoruz. En büyük hedef bu. Tevekkülle de yapmıyoruz bunu. Kitapların sunumu için kafa patlatıyoruz. İç donanım, kapak tasarım, tanıtım, ilanlar... Amatör heyecanlarını kaybetmemiş genç insanlarla, profesyonelce düşünerek iş yapmaya çalışıyoruz. Kurum ve okur desteğiyle kısa zamanda çok yol almaya niyetliyiz. Kişisel olarak erdemli insanlarla çalışmayı her şeye tercih ederim. Erdem zaten bilgi ve yeterliliğin bonusu gibi. Gerçek bilgi ve yetkinliğin erdemsiz geldiğine inanmıyorum.Kimsenin egosunu şişirmiyor, insanlarla gerçek ilişkiler kuruyoruz. Beni ve ekibimi her türlü tercihimizde özgür bırakıp güvendikleri için bu grubun patronlarına gerçekten müteşekkirim. Hayatımda ilk kez en azından belli konularda 'rahat' çalışıyorum denebilir. Aklı ve belli bir niyeti olan romanlar peşindeyiz. Bilmem. Asıl hedef iç ferahlatmak. Yayın sektörü dedin. Sektör oldu gerçekten. Daha çok büyüyecek. Artemis, kurumun diğer yayın birimlerini hesaba katmadan konuşursak Avru-

palı anlamda butik bir yayın evi. Kendinin farkında ve belli türleri basıyor. O türler için aranan bir adres olma yoluna girdi. Şık ve bakımlı bir yayıneviyiz diyelim. Yayınevi IQ'muz da son ölçümlerde ortalamanın epey bir üstünde çıktı!

Yeni kitaplardan söz edebilir miyiz? Mayıs ayında üç yeni kitabı okurla buluşturdunuz... Bunlar arasında Sue Grafton'ın Risk'in R'si de var... Diğer kitaplar hakkında bilgi verir misiniz?

Mayıs'ta dört kitaplık tempomuza başladık. Yayınlayacağımız romanların her biri okur için iyi vakit geçirmenin garantisi. Gerçekten son derece sinematografik, son derece sağlam hikâyeli romanlar bunlar. Evet. **Sue Grafton**'ın özel dedektif kahramanı Kinsey Millhone'u Türkçe'de dirilttik. Alfabe serisinin R'siyle başladık. Aralıkta S'yle devam edicez. Arada da eksik beş harfi tamamlamayı düşünüyoruz. **Barbara Delinsky**'yi Türk okuruna lanse ediyoruz. ***Aşk Dilimin Ucunda***'yla başladık dünyada son derece ilgi uyandırmış başka kitaplarıyla da devam edicez. Son derece atmosferik romanları var ve iyi eğitim almış karakterleriyle insanı ruhundan yakalayan hikâyeler kurguluyor. Ama açıkcası benim favorim **James Siegel**'ın ***Raydan Çıkanlar***. Müthiş bir şiddet ve gerilim hikayesi koymuş ortaya ***Raydan Çıkanlar***'da. Zaten 2005 sonu filmi izleyeceğiz. Owen Wilson ve Jennifer Aniston başrollerde olacak. Bir reklam yazarı olan Charles bir sabah her gün aynı saatte bindiği treni kaçırır ve orada şuh kadın Lucinda'yla tanışır. İkisi de bir anda ihtirasla dolar, bir otel odasına kadar sürüklenirler. Ve Charles'ın hayatı bir anda raydan çıkar. Her şeyini kaybetme tehlikesiyle yaşamaya alışmak durumunda kalır. Siegel, çağdaş felsefe kuramlarına popüler yorumlar getirdiği bu romanda aslında rastlantı diye bir şeyin olamayacağının altını müthiş çiziyor. İçerdiği şiddet öğesiyle Irreverseble'ın açılışını aratmayan, klişelerden Amerikan noir'ı yaratan bir adam. Bu arada romanı Onk ajansta yerde bulmuştum. Ajanslarda yerlere iyi bakmak lazım!

Haziran kitapları hangileri... Ve yaz mevsiminde nedense yayınevleri daha az kitap yayımlıyorlar... Artemis Yayınları da buna uyacak mı yoksa deniz kıyısında okunacak kitapları yayımlamaya devam edecek misiniz?

Bunlar hep geçecek hastalıklar. Dönemlere uygun yayıncılık yapıldığı sürece kitap sayısını aza çekmek gerekmez. Batı'da yayıncılık ticari bir sektör ve özellikle best seller listeleri belli vesilerle ya da dönemlere yönelik olarak yayımlanan kitaplarla şekilleniyor. Stoklu çalışmak bu yüzden önemli. Yaz vakti, içinde yaz geçen romanlar yapıyorlar mesela, kumsalda okunacak, ya da gidilemeyen kumsallara götüren kitaplar yapıyorlar. Ama eylülde de güz kitapları giriyor mesela devreye. Aralıkta yılbaşı kitapları falan derken sektör hep canlı kalıyor. Ama bizde dergi ve gazete satışları da düşer yazın... Ne de olsa masanın iki tarafındakiler için de tatil dönemi ve biz

Akdenizliyiz sonuçta. Diyorum ya, bunların hepsi geçecek. Kurumlar yeterince profesyonelleştiğinde... Biz imkânlar doğrultusunda döneme uygun yayıncılık yapıcaz. Şu kadarını söyliyim gelecek sene kadınlar günü için basılacak romanlar hazır, babalar günü programı hazır... Anlayın işte. Haziran, Temmuz ve Ağustos programımızda da müthiş romanlar var. ***Gizemli Nehir***'in yazarı **Dennis Lehane**'in yeni romanı ***Zindan Adası*** ki nefis bir ajanlar macerası Haziran'ın ilk bombası. Sonra **Jonathan Kellerman** diye bir yazarı Türkçe'ye taktim ediyoruz. Kellerman aksiyonun hiç hız kesmediği polisiyeler yazıyor. ***Terapi***'siyle başlıyoruz ki roman şu anda Amerika listelerinde. Zaten biz romanları dünyayla eş zamanlı okutmayı planlıyoruz, çok yakında. Ve **Nicholas Sparks** tabii. Geçen yaz ortalığı biribirine katan duygusal hikâye ***Düğün***'le haziranda Artemis'te. Diğer yaz yazarlarımız **Candice Bushnell, Carl Hiaasen, Jeff Lindsay, Douglas Preston, Gerald Messadie**. Temmuz'da Artemis Fowl serisinin dördüncü kitabını basıyoruz ve hemen akabinde Artemis gençlik kulübünde Dedikoducu Kız diye yeni bir seriye başlıyoruz.

Veysel Karani...

KAÇAK YAZAR OLUCAM

Onur Sarıgül

Saat on iki sularında, suların soğumaya soğuk baktığı bir sırada kuruldu sofra...

Sofraya sorsan kurulmaya hiç niyeti yok..

Soran da yok zaten...

Söylenmesi yasak, söylendiğinde ise can yakan türküler dolduruyor masanın boş kalan kısmını...

Son kalan para -ki hepimizin cebinden çıkanın toplamı- bir kalıp hüzün, bir şişe şarap, beş altı tane de bira almaya yetiyor...

Gel de söyleme...

Muhabbet muhabbeti açmadı... Kendileri bizzat gelip kuruldular masanın en yasak yerine...

Sofra gönülsüz, mecbur kabul etmiş artık...

Vatan, millet, sakaryaspor ve hatta ve bizzat banyodaki su damlatan musluk dahi muhabbetin içinde yer buldu zaman zaman...

Hükümet yıkıldı, hükümet kuruldu... Ülke kurtarıldı, portakalın kabuğu soyuldu... İşsizleri iş sahiplerinden çıkarınca büyük sayılar bulundu, soyulan portakal yendi... Kesilen elektriğe sövüldüğü sırada gelmesiyle sövmeler ağır çekim havada asılı kaldı...

- Bacanak! Şu teybin düğmesine basıyon mu...?

- Ayıp ettin...! Sen iste, basmak ne kelime, çıkarır kırarım o düğmeyi...

- Padişahın sol tarafısın sen...

- Eyvallah...!

- Kendi müziğimizi kendimiz yapalım demi...? La kıro..! Al şu bağlamayı da, sen çal, biz söyleyelim...

- Ben söylemeyim mi yani...?

Bağlama alınır alınmaya, kimin aldığı, alınanın bağlama olması ya da alınmak için bir sebebin olup olmadığı da önemli değildir. Hem birine alınmak kötü şeydir dostlar arasında... Herkes sanatçıdır bir yerinden...

Ve herkes aşıktır heryerinden...

Ama yetmez...

Fazlası lazımdır...

Sevgili orda değildir... Yani oradadır da saat çok geç olmuştur artık.

Gece zaten bahane...

- Şu dumanı üstüme üstüme üflemesene...!

- Ben havaya üflüyorum... Kendisi kendisine sırf kendini sana yakın bulduğu için, kendi tarafından, benim hiçbir alakam olmadan kendiliğinden geliyor... O dumanla ne sorunum olsun...?

- Ne bileyim... Epey bi zamandır kendisini kullanmıyormuşum...

Başka biriyle mi aldatıyor beni diye hayıflanıyormuş... Diye duydum ben...

- Ne saçmalıyo oğlum bu...?

- Saçmalıyo işte...

- Millet delirmiş valla...

Şeklinde alkolikleşen diyaloglar da yavaş yavaş uykuya dalmaya başlayınca gönülsüz kurulan sofra, boş şişeler, çoğu yenmiş, artık kül tablası olarak kullanılan meze tabakları ve dostlar kaldı başbaşa... Bir de son dal sigaraları...

- Oğlum ben kusu.. kustum...

- İyi halt yedin... Üstümü başımı kusmuk ettin...

- Adamı kustuğuna pişman etme... Bi daha küserim.

Saat, artık sabaha yakın dostlara uzak bir hal almıştır... Dostların saatle işi olmaz bu saatlerde... Saatin olayla uzaktan yakından alakası yok.

Ve boynu bükük bekleyen son dal kıyamet sinyalleri vermekte.

Herkes masaya bir şeyler bağışlamaktadır. Aşklar, acılar, sancılar, gül babında gülümsemeler...

Utanmadan masaya yatırılmakta herşey. Utanılacak hiç bişey olmaz hem dostlar arasında...

Artık sofranın bazı bölgelerinde sızmalar gözlemektedir. Bu bölgeler dünya haritasınının sol üst köşesine (dünyanın köşesi yoktur) tekabül eden yerlerdir. Ve buralarda genelde insan taşımacılığı yapılır. Sulak yerlerinde de pirinç yetiştirilir.

Ama iklim hep kuraktır...

Gözlemi yapanlar, yani sızmayıp sızanlara sızlananlarr -ki bunlar genelde iki kişidir- çoğunu sebepsiz kahkahaların oluşturduğu gecenin son diyaloglarını sarfederler...

- Bi tane sigara versene...

- Bi tane kaldı...

- Tamam, onu istiyorum ben de...

- Yok ya...! Ben ne içicem...?

- Şarap da bitti... Harbi sen ne içicen...?

- Onu soruyorum bende.

- Neyi...?

- Ne içeceğimi...

- Bi şey mi içicen...?

- Bilmem bişey mi içicem...?

- Yoo....

- Kim...?

- Veysel Karani...

KAÇAK YAZAR

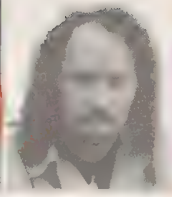

Nafer Ermiş

Perspektifler

Bir Dilenci Hikâyesi

Bakkal

Tabii ki bugün de geldi. Her gün geliyor. Hem de hep aynı saatte. Ya belli bir güzergâhı var bunun ve hep aynı hızda yürüyor ya da saatin başında bekliyor ve zamanı geldiğinde de benim dükkânın kapısına dikiliyor. Hoş onda saat ne gezer ya. Belki de güneş doğarken uyanıyor. Yüzüne güneş gelince uyanır insan. Sonra nasıl yapıyorsa bir yerde karnını doyuruyor. Kahveden verirlerse çay içiyor. Ama her zaman vermiyorlar. Sonra taksi durağında gazeteleri okuyor. Onlar her sabah gazeteleri alırlar. Bunun okumasına da ses çıkarmazlar. Derken gelip benim kapıya dayanıyor. Bir şey istediği yok aslında. Yani hiçbir şey söylemiyor. Dilenci değilmiş gibi yapıyor. Ama üstüne başına bakan biri, yüzündeki mutsuz ifadeyi, uzun saçlarını, ne zamandır kesilmediği belli olmayan sakallarını gören biri onun bir dilenci olduğunu hemen anlar. Ama ekmek verirsin almaz, para kabul etmez, süt istemez, aldığı tek şey sigara. Vermesem ne olur? Hiçbir şey. Biraz sonra bir daha gelir. Sonra bir daha. Artık bıkarsın. Böylelerini iyi bilirim. İstediklerini almadan ölmezler. Hayat boyu onunla uğraşacak halim yok. Veriyorum sigarasını gidiyor. Hatta bir de kibrit veriyorum yanında. En azından kafam rahat oluyor. Bir daha ancak ertesi gün gelir. Benimle hiç konuşmuyor, başka kimseyle konuştuğunu da görmedim, ama dilsiz değil, değil çünkü bir seferinde sokak köpeklerinden birine bir şey söylerken duydum. Sanki bir şey anlatmaya çalışıyordu ona. Köpek de dikkatle dinliyordu. Ne bileyim, belki kedilerle de konuşuyordur, güvercinlere masal anlatıyordur falan. Bilmiyorum. Sonuçta sigarayı verince onunla işim bitiyor. Yapacak bir sürü işim var benim. Her gün sabah erkenden dükkânı açıp gece yarısına kadar kalıyorum. Pazar günleri dahil. Ve otuz yıldır bu böyle. Ama merak ediyorum bu adam geceleri ne yapıyor, mesela nerde yatıp kalkıyor? ...

Berber

Arada bir benim dükkanın önünden geçer. Bazen şöyle bir bakar içeri. Ama hiç girmez. Girse zaten tuttuğum gibi koltuğa oturtup koyun kırpar gibi kırpacağım. Ama girmiyor meret. Çağırmadım da değil. Kaç defa dedim, gel bir çay içelim, şu saçlarını keseyim, bak para falan almayacağım, diye. Ama oralı olmadı. Yine de ona acıyorum. Hakkında söyleyebileceğim fazla bir şey yok. Tuhaf biri gibi geliyor bana. Geçenlerde ona yatak ve yorgan yapıp verdim. Birkaç tane de yastık doldurdum. Kestiğim saçlardan tabii. Kuştüyü gibi olmaz, ama insan saçı da fena değildir. Sıcak tutar. Ama en azından bir teşekkür edebilirdi. Sadece hafifçe başını salladı. Onu da niye yaptı bilmiyorum. Hani arkasında bir anlam aramalı mı aramamalı mı ondan bile emin değilim. Ama neyse, ben yine de insanlığımı yaptım, gerisini Allah'a havale ediyorum. Berberlik zor zanaattır. Küçük yaşlarda başlamak lazım. Ben de öyle yaptım. Dokuz yaşındayken çırak girdim bu dükkana, sonra usta ölünce dükkanı ben devraldım. Kırk yıldır da saç kesip duruyorum. Sakal falan da tabii. Her türlü adam girer çıkar buraya. Ayyaşı, delisi, ipsizi sapsızı. Ama şu koltuğa oturdu mu hepsi kuzu gibi olur. Neyse...

Dilenci

Oysa bunlar ne kadar boş, ne kadar anlamsız. Saçları kesmek, çalışmak, yatacak bir yere sahip olmak... Dünyaya gelenin bedenini koyacağı bir yer her zaman vardır. Anne karnında yavaş yavaş büyüyerek bu yeri oluşturuyoruz. Annenin karnı şişer ve bebeğe dünyada bir alan açar. Doğarken bu annenin karnı içine çekilir ve bebek onun bıraktığı boşluğa bedenini aktarır. Doğmak budur zaten. Bedeni bir yerden bir başka yere aktarmaktır. Yaşamaksa beden kadar alanı kaplamayı sürdürmektir. Ve bu alan beden nereye giderse gitsin, onunla birlikte gider. Ama yine de doğum hâlâ kavranılamamış bir sır olarak duruyor ve sürekli kendini yeniliyor. Ölüm hâlâ gizem dolu ve varlığından hâlâ vazgeçmedi. Binlerce yıldır bu gezegende yaşıyoruz, deneyimlerimizi sonraki kuşaklara aktarıyoruz, ama hâlâ birbirimizi ve kadını anlayamıyoruz. Acıdan bağımsız bir mutluluk oluşturamadık. Neyin doğru neyin yanlış olduğu hâlâ belirsiz. Belirli olanlarsa sürekli değişiyor ve belirsizlik giderek belirginleşiyor. Dünya evrensel yaşamın sonu mu, başı mı yoksa bir aşaması mı belli değil. Kedilerin yılda bir kez yaptıkları ve üzerinde hiç düşünmedikleri bir eylem uğruna binlerce yıldır sayısız yazı yazıldı, müzik yapıldı, düşünüldü taşınıldı ve soru hâlâ duruyor: Aşk nedir. Hangi soruya şimdiye kadar kesin bir yanıt verilebildi. Neden soru var. Neden geçmiş var ve neden geleceğin olduğuna inanıyoruz. Şimdi dediğimiz şey geçmişte kalanların geleceği miydi gerçekten. Geçmişte kalan birileri oldu mu. Televizyonu neden icat ettik. Neden porno filmler yapıyoruz ve bunları neden izliyoruz. Tavuklar başka tavuklar çiftleşirken bizim gibi heyecanlanıyorlar mı. Neden bütün bunları bir kez de ben soruyorum. Dünya olduğu gibi mi oluyor, yoksa sadece göründüğü gibi mi görünüyor. Şimdi üzerine bindiğimiz eşek üç beş bin yıl önce bu dağlarda vahşice dolaşan eşekten farklı bir şey mi. Ya da şu an yan yana dizili bulunan milyonlarca eşek birbirinden farklı kişiliklere mi sahip. Bizim tarihimiz var da onların tarihi neden yok. Yoksa birey denen şeyi sadece biz mi icat ettik. Sadece bu yüzden mi yaşam böyle parça parça oldu. Bu yüzden mi her şey birbiriyle bağımlı olarak gelişmiyor. Mantıksal bir sıra neden izlenemiyor. Belirgin bir tema neden yok. Balıklar suyun içinde uyuyabiliyor mu. Sanat bizi yaşamdan koparıyor ve bunu neden yapıyor. Zihin bedenin yaşadığı noktada neden değil. Tehlike giderek büyüyor. Yakında bedenlere ihtiyacımız kalmayacak. İntihar bile edemez olacağız. Ama günün birinde herkesin intihara ihtiyacı olacak. Ancak o gün onu orada bulamayacağız. Çünkü kadın gibi sanat da insanı sırrından koparıyor. Bizi dünyaya bağlayan zinciri parçalıyor. Hayatımız sırrını yitirdiğinde artık onu taşıyamaz olacağız. Bütün bunlar başka bir yerde olabilirdi. Ama burada oldu. Benim algıladığım yerde. Kendisinde sudan başka bir şeyin görünmediği bu hızlı akan ırmakların kenarında oldu her şey. Çünkü topraktan koparılan insan, acılarının topluma yararlı olsun diye verilen eğitimden mi kaynaklandığını henüz bilmiyor. Mutluluğa doğal yapısının mı izin vermediğini de çözmüş değil. Böylece tarihi oluşturduğunu da fark etmedi. Yoksa her şey bir rastlantı mıydı. Kim bilebilir...

AZİZ NESİN'İN FIRÇALARI

KAÇAK HATIRA

İZMİR İMBATI

Savaş Ünlü

Baudelaire'in *Balkon* şiirinde sevgiliye seslendiği *"Bana vergi o tatlı demleri hatırlamak"* dizesi her insan için geçerli değil mi? Hem de yaşamın her alanında ...

Anılar denizinde her kulaç atışta neler çıkıyor karşımıza neler... O anılar ki hem çok yakın bize, hem de çok uzak... 10-15 yıl öncesine bir koşu gidip geldiğimde, bir güzellik demeti çıkıyor karşıma. O zamanlar daha mutluyduk. O günler daha güzeldi. Özlem duyuyorum geçmişe. Çoğu kişi de aynı özlemi duyuyor.

Geçmişe özlem, günümüzden hoşnutsuzluğun en yalın ifadesi. En mutsuz anımızda çareyi geçmişe dönmekte buluyoruz. **Aziz Nesin**'le ilgili anıları yazarken bunları düşündüm uzun uzun. Gençlik bitince hüzün mevsimi mi başlıyor acaba? Öte yandan da gençler çok mu mutlu sanki? demeden de edemiyorum.

Dalalım anılar denizine. Bakalım yine neler çıkacak karşıma. Yıl 1992 Temmuz'u. Akşehir'deyiz. Nasreddin Hoca Şenlikleri başlayalı iki gün olmuştu. Sanat, kültürle dolu dolu geçen günler...

Etkinlik olmadığında, Nasreddin Hoca Turizm Derneği'nde oturuyoruz. Kenti geziyoruz, Akşehirli dostların yanına uğruyorduk. Dernek başkanı **İsmet Şenoğlu** derneğe geldi. Hareketleri hep hızlıdır. Çizgi filmlerdeki karakterlerin hareketlerine benzetirim hızlılığını sevgili **Şenoğlu**'nun. İsmet Bey, sabaha dek şenliğe gelen konukları karşılamış otogar ve istasyonda. **Tan Oral** da çıktı geldi. Sevgili Oral'ın en büyük zevki, Akşehir'in sokaklarını gezmektir. **İsmet Şenoğlu**, **Tan Oral** ve bana, öğle yemeğine sizi eve bekliyorum, dedi ve gitti. Yorum yapmamıza zaman tanımadı. Sevgili Şenoğlu, şenlikler süresince koşturur dururdu. Her işi kendisi yapmaya özen gösterirdi.

Öğleyin **Tan Oral**'la birlikte **Şenoğlu**'nun evine gittik. İki katlı, ferah bir evde oturuyordu. Evin dört yanı ağaçlarla donanmış. Güzelim ev, bir saksıya benziyor. Büyük saksıdan ağaçlar fışkırmış. Demir kapıyı açıp içeriye girdik. **Tan Oral**, böyle evde yaşamak önemli olan, apartmanlar arasına sıkışıp kalmışız, dedi. Aynı düşünceyi paylaşıyorduk.

Bahçede sessizlik ve renklilik egemendi. Vişne ağacının altında Aziz Nesin çalışıyor, bir şeyler yazıyordu. Sessizce içeriye girdik. Esin Hanım, bizleri güleç bir çehreyle karşıladı. Eskilerin evcimen ya da hamarat dedikleri bir yapıya sahiptir **Esin Şenoğlu**. Yemek kültürü çok fazladır. Yöre yemeklerini öyle lezzetli yapar ki... Yüreğindeki güzellikleri, içindeki sevgiyi yemeğine katar her zaman.

Sofra donatılmıştı. İsmet Bey de bizim arkamızdan geldi. Bir yerde aksaklık olmuş, söyleniyordu. **Tan Oral**, her şeye koşturmaması gerektiğini, başkalarının da taşın altına elini sokmaları gerektiğini söyledi. **İsmet Şenoğlu**, bırakınca da böyle oluyor, dedi.

Sofraya oturduk. Ressamın elinden çıkmış bir tabloydu soframız. Konuşurken yemeklerimizi yiyorduk. Konu, daha çok Esin Hanımın ustalığı üzerineydi. Esin Hanım da bana sitem ediyordu. *"Niçin yemeğe gelmiyorsun? Öğlenleri hatta sabah kahvaltısına bekliyoruz."* diyordu.

Akşehir'in su sorunundan söz açıldı. Aziz Nesin, Akşehir'in suyu nedense saçlarımda çok kepek yapıyor, dedi. İsmet Bey de suyun sertliğinden söz etti. Ben yine fotoğraf çekiyordum. **Aziz Nesin** bir ara, geçirdiğim rahatsızlık bende unutkanlık yaptı, diş fıçamı ve diş macunumu getirmeyi unutmuşum, dedi. **İsmet Şenoğlu**, öğleden sonra alırız, dedi.

Konu konuyu açtı. İsmet Şenoğlu, gaz lambası koleksiyonu yapıyormuş, onları gösterdi. Bu ara bir şeyi öğrendik. Oturduğu evde kiracıymış. Yıllardır şenlikleri kotarmak için, evini ve arabasını satmış. Bunları kendisi söylemiyor. Halk arasında konuşuluyor.

Yemekten sonra **Tan Oral**'la evden ayrıldık. Şair **Ahmet Çuhacı**'nın dükkânına uğradık. Pervasız gazetesinde uzun süre oturduk. Akşehir'de günler güzel geçer. Yalnız olsak bile -pek olmayız ya- sıkılmayız.

Akşama doğru yine dernekte toplandık. **Aziz Nesin** de geldi. Elinde bir poşet vardı. Oturdu. Oturur oturmaz poşeti açtı. Bir diş fırçası, bir de diş macunu almıştı. Buraya kadar her şey normaldi. Sanırım dişlerini fırçalayacaktı. Diş macununun kutusunu açınca birden parladı. *"Yuh olsun be! İnsan biraz dürüst olur. Bu kadar da olmaz! Müşteriyi bu kadar saf mı sanıyorlar?"* diye başladı söylenmeye...

Sonra durum anlaşıldı. Diş macununun içinden bir de fırça çıkıyormuş. Bunu kendisine söylemeyen market görevlilerine kızıyor, adeta köpürüyordu...

Ben yine olaya iyimser yaklaşmak istedim. *"Hocam önemli değil. Diş fırçası bu. Bozulmaz kokmaz."* dedim. Yüzüme öyle baktı ki, bana da kızmıştı. *"Bana bak, bunlarla birlikte üç diş fırçam oldu. Benim o kadar yaşayacağım belli mi? Kimden yanasın sen?"* dedi.

Ne diyebilirdim ki, haklısın hocam, dedim ve sustum. **Aziz Nesin**, dürüstlük ve insanlık hakkında bir konferans verdi. Akşamleyin Şehir Lokantası'nda yemekteyiz. Üstad'ın kızgınlığı geçmemişti, fırça üzerine söylenip duruyordu. Kendisine yapılan yanlışlığı anlatıyordu...

Aziz Nesin, üç fırçanın kaçını kullandı, bilemeyeceğim. Şunu çok iyi biliyorum ki, Büyük Usta'nın kızgınlığı, vakfındaki çocuklarının aşından ekmeğinden bir fırça parası kadar fazladan alınmasıydı. Bir fırça parasını yine vakfındaki canı kadar sevdiği çocuklarının eğitimi, beslenmesi, barınması için kullanacaktı.

Sizler de **AZİZ NESİN**'i örnek almak istemez misiniz?

Yayıncılıkta, özellikle de kitap sektöründe editör-yazar ilişkisi önemli konuların başında gelir. Bir kitabın yayına hazırlık aşamasında kader birliği eder ve okura ulaşmasını sağlarlar. Kaçak Yayın'ın yeni konularından biri de "editör-yazar ilişkisi" olacak. Her sayıda bir kitabın oluşum sürecini, yazarı ve editörü ile birlikte konuşacağız. İlk konuklarımız, yeni kitabıyla yazar Cem Mumcu ve Okuyanus yayınlarının editörlerinden Şenol Ayla.

Cem Mumcu:

"YAZAR, EDİTÖRÜ İLE SONUNA KADAR GİTMELİ..."

Şenol Ayla:

"YAZARA, 'FERMUARIN AÇIK!' DİYEN KİŞİDİR EDİTÖR..."

Siz, Cem Mumcu'nun 'Binbir İnsan Masalları - 4, Hassas Ruhlar Terazisi'ni yayına hazırladınız.. Okuyan Us Yayınları'nın editörlerinden birisiniz... Bu serinin ve Cem Mumcu'nun diğer kitaplarına da sanırım siz editörlük yaptınız. Röportaj konumuz dolayısıyla şöyle bir soru ile başlamak istiyorum: Editör-yazar ilişkisi, dosya gündeme geldiği zaman başlıyor, değil mi? Bu ilişki içerisinde dosyanın başına gelecekler yazar mı yoksa editör tarafından mı belirleniyor?

Şenol Ayla: Cem Mumcu da diğer yazarlarımız gibi dosyasını önce yayın kurulumuza sunar. Bu durum yayınlanan diğer kitaplarında da böyleydi. Dosyanın yayın kurulunun onayından geçmesinin ardından sizin sözünü ettiğiniz, aslında okurun pek de bilmediği süreç başlar... 'Editörlük' dediğimiz süreçtir bu...

Cem Mumcu: Editörlük çalışması başlar, diyoruz ama yazarın kim olduğu da bu sürecin başlangıcı ve devamı için çok önemli... Henüz ilk kitabı yayımlanacak bir yazar ile editörün kurduğu ilişki başka, onuncu kitabını birlikte çalıştığı bir yazar ile editörün kurduğu ilişki bambaşkadır.

Şenol Ayla: Elbette... Bu Cem Bey'in piyasaya çıkan kaçıncı kitabı hatırlamıyorum ama biz, neredeyse on beş kitaptır beraber çalışıyoruz. On beş kitap uzun bir süre ve bu süre içerisinde editör-yazar ilişkisi doğal sürecini takip ediyor.

Cem Mumcu: Yazarın ilk kitabı ise, süreç biraz daha farklı oluyor tabii... Önce yazara, editörün kim olduğunu ve neler yaptığını anlatıyoruz. İlk kez kitabı yayımlanacak olan bir yazarın 'editör' ve 'editörlük' hakkında bir fikri olamaz... Editörlüğü anlatıyoruz çünkü bu bilinmediğinde problemler oluşabiliyor. Ama editör ile yazar, pek çok kitabı birlikte çalıştıklarında kaçınılmaz olarak 'don ile göt' gibi oluyorlar...

Şenol Ayla: Ben de aynı bölgeden bir örnek verecektim... Editör aslında yazara durmadan 'Fermuarın açık! Fermuarın açık!' diyen kişidir.

Cem Mumcu: Bir yazar için sağlam bir editör kadar önemli bir faktör yoktur. Fakat bu hızlı süreçte, insanlar editörlüğü başka bir şey olarak algılıyorlar.

Şenol Ayla: Yani düzelti ve redaksiyon değil, editörün yaptığı ya da yapması gerekenler... Sen de çok iyi biliyorsun, editörlük çok daha başka şeyleri içeriyor. Büyük bir paylaşım ve yükün büyük bir bölümünü yazarın sırtından almak... Dosyayı yazardan aldığımız andan itibaren artık o bizim, editörlerin dosyası oluyor. Bu andan itibaren metin bizim elimizde şekil alacaktır, demek bu... Dediğim gibi, fermuarı açık ise kapatılacak, eteği uzun ise kısaltılacak vs. Biraz terzi gibi oldu ama, gerçekten de öyle... Metni, yine metnin üzerine uydurmak gerekiyor. Masamıza gelen çok iyi bir iş, çok başarılı bir yaratıcılık da olabilir ama bazen sökük ya da sar-

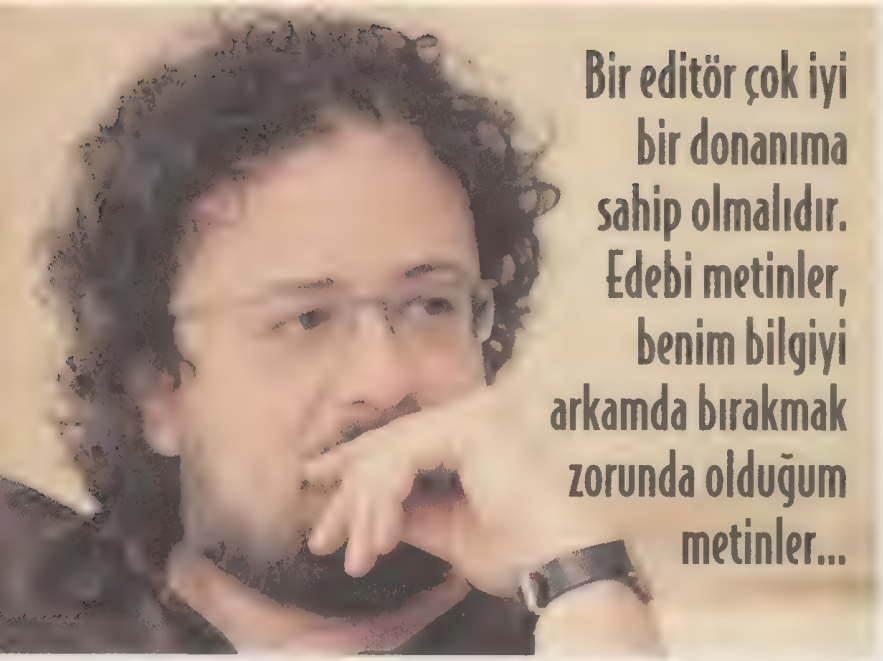

Bir editör çok iyi bir donanıma sahip olmalıdır. Edebi metinler, benim bilgiyi arkamda bırakmak zorunda olduğum metinler...

kan yerlerini düzeltmek gerekebiliyor.. Bizim işimiz de bu aslında...

Cem Mumcu: Benim kitaplarıma editörlük yaptığı dönemlerde şöyle notlar alırım mesela Şenol Hanım'dan: 'Bu kelimenin doğrusu bu ama, sanıyorum sen yine bozmuşsun.. Özellikle mi?' Ben de 'Evet özellikle,' derim ya da 'Böyle bir tabir yok,' der. Ben de 'Biliyorum,' derim. Ama bilmediklerim de olabilir ya da yanlış bildiklerim. O metni yazarken 'uçmuş' da olabilirim. Editörümden bana gelen notlar içinde bu tür uyarmalar gördüğümde 'Evet, bu kez atlamışım lütfen düzeltir misin?' diyebilirim.

Asıl yaratıcı olan kim? Yazar mı editör mü?

Şenol Ayla: Tabii ki yazar... İşin yaratıcı kısmı yazara aittir. Yoksa bir editör ne yaparsa yapsın metinde bir şey yoksa yaratamaz... Ama elbette metin üzerinde çalışılan süreç de bu yaratıcılığı kapsar... Yine de yaratıcı olan yazardır.

Cem Mumcu: Daha ziyade işin 'diyonizyen' kısmıdır yazar. Apollonyen kısmı da editördür.

Şenol Ayla: Bu sohbetin şu kadarı içinde yine editörlük yapmak geliyor içimden, yine duramıyorum. Cem Bey, siz, bu **diyonizyen, apollonyen** gibi sözcükleri, terimleri çok kullanıyorsunuz ama herkes bilmeyebilir... Bu sizin geçmişinizden ve hitap ettiğiniz kesimden kaynaklanıyor olabilir ama buraya bir dipnot koysak mı acaba?

Cem Mumcu: Evet! Editör işte bunu yapar... Editör, yazarın bünyesine o kadar karışmıştır ki, okurun ya da dinleyenin, yazarın sözcüklerinden neresini anlayıp anlayamayacağını çok iyi bilir. Apollonyen kısım, bilgiye dayanan kısımdır... Diyonizyen kısım ise uçan kısımdır. Benim yazma sürecimde 'uçuşlar' çok fazladır ve benim gibi düşünmeyen bir editör beni mahveder, beni hadım eder... Ama bir başka yazar uçmamıştır da yanlış yapmıştır, farkında olmadan... Böyle zamanlarda editörün bu yanlışı görüp doğruyu bulması gerekir. İyi yazar, huysuzdur... Genellikle.. Huysuz değilse içine kapanıktır. İçine kapanık değilse, başka bir şeydir. Mutlaka olumsuz bir tarafı vardır. Editörün yazarını koruması gerekir, tıpkı çocuğunu koruyan anne gibi...

Şenol Ayla: Cem Bey, editörlerin işini zorlaştırıyorsunuz... Siz de, iyi yazar kapris yapar derseniz...

Cem Mumcu: Kapris yapar, dedim ama belki de hiç konuşmaz... Suskundur. Bir kenara çekilmiştir. Ne bileyim, mutlaka garip bir tarafı vardır. Editörün bir diğer işi de yönetmenliktir. Yani yazarını yönetmesi gerekir...

Siz, kendi metinlerinizi ya da dosyalarınızı her zaman editörünüzle paylaşıyor musunuz?

Cem Mumcu: Bu, tamamen kitap dışı bir durum... Yıllardır Şenol Hanım ile beraber çalışıyoruz. Şenol Hanım, metinlerimi okuyup 'tamam' dediyse, benim dünya üzerinde soracağım başka hiç kimse kalmıyor. Bu çok ciddi bir güven... Ben, her metni kitap olsun diye yazmıyorum aslında... Yazma sürecime dahil olan bazı metinleri kimi zaman Şenol Hanım'ın e-posta adresine gönderiyorum ve diyorum ki, 'Dün gece çıktı bu... Ne diyorsun?' O gün ondan gelecek bir ses, metin hakkında söyleyeceği güzel sözler, beni uçurur... Ama işte bu yazar-editör ilişkisi çok zor kurulan bir ilişki...

Yazarın editör tercihi konusunda neler düşünüyorsunuz? Bir yazarın 'Evet ben bu editörler çalışmak istiyorum, o beni yönlendirebilir ve bendeki yeteneği açığa çıkartabilir,' diyebileceği editörlerimiz var mı?

Şenol Ayla: Türkiye'de yazarların pek böyle bir şansı olmuyor aslında...

Cem Mumcu: Bence yazarın editör, editörün de yazar tercihi olmalı... Gelen dosyalardan birini ilk önce ben okuyup kurula sunduysam eğer, editörlerimiz arasında da dosya üzerinden bir tercih yaparım. Bu kitap Şenol Hanım'ın, bu kitap Hande Hanım'ın derim... Yazar ya da dosyalar, genellikle bana editörünü söyler ve bu genellikle doğru olur.

İşin yaratıcı kısmı yazara aittir. Yoksa bir editör ne yaparsa yapsın metinde bir şey yoksa yaratamaz...

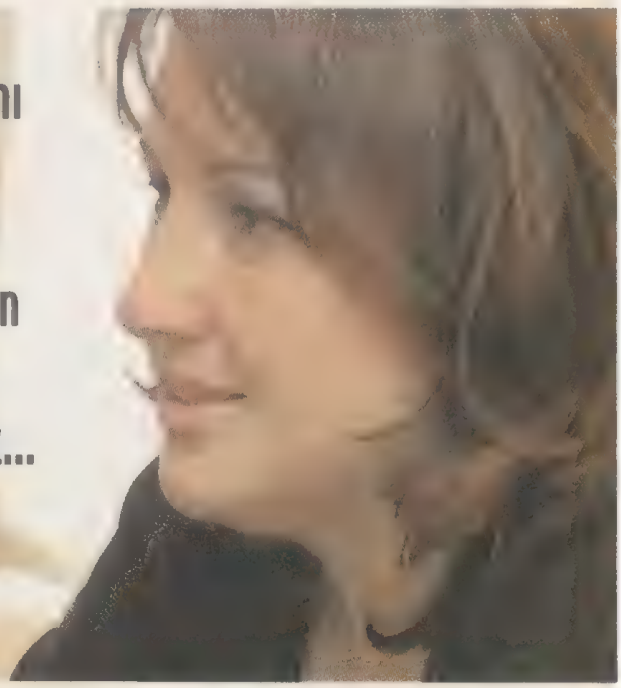

Şeno Ayla: Genellikle... Ama itiraz ettiğimiz zamanlar da oluyor.. O zaman oturup tartışıyoruz. Çünkü bu sadece eserle ilgili bir yakınlaşma değil ki... Kişisel bir yakınlaşma da söz konusu... Bazen metinle yıldızlar barışmıyor, o zaman ısrar etmek çok da anlamlı değil...

Cem Mumcu: Bir editör çok iyi bir donanıma sahip olmalıdır. Edebi metinler, benim bilgiyi arkamda bırakmak zorunda olduğum metinler... Çünkü bilgi bir metine sızmaya başladığı an, o artık edebiyat olmaktan uzaklaşıyor. Ben böyle yazıyorum ama editörün her iki alanda da bilgi sahibi olması gerekiyor. Dil konusunda da öyle...

Şenol Ayla: Her konuda bilgiye sahip olmayabilir ama iyi bir araştırmacı olması gerekir elbette editörün...

Cem Mumcu: Nasıl araştıracağını bilmesi gerekiyor... Okuyan Us Yayınları'nın genel yayın yönetmenliğini de yapıyorum ben ve çoğu zaman editör kadrosunu izleme şansım oluyor... Benim için bir editörün insani özellikleri çok önemli.. Etrafındakilerle iyi ilişkiler kuruyor mu? Aslında bundan da daha önemlisi hayatında temel sözcük kitap mı? Bunun üzerine mi yaşıyor? Editörlük, kenardan köşeden yapılacak bir iş değildir. Çok sevmek gerekir. Tüm bunların yanında organizasyon yeteneği var mı ve bir editörde olması gereken diğer özellikleri taşıyor mu? Tabii kim hiç kimse kusursuz değil... İyi bir editör kendini zamanla geliştirmesini bilmelidir...

Metinlerinizin üzerinde oynanmasına izin verir misiniz? Bazı yazarlar metinleri üzerinde çok fazla oynanmasını istemiyorlar...

Cem Mumcu: Şenol Hanım'ın geçenlerde bana söylediği şöyle bir şey vardı; 'Sen, benim en rahat editörlüğünü yaptığım kişisin...' Çünkü benim kitaplarım biraz kemiksiz çıkıyor..

Şenol Ayla: Temiz tabirini kullanmıştım..

Cem Mumcu: Bu tabii editör açısından... Türkçe hatası yok, imlâ hatası yok... Olsa da çok az... 'Altı, yedi kere okudum ama ben zevkimden okudum,' diyor. Ama öyle kitaplar var ki Şenol'un onları neredeyse yeniden yazdığını biliyorum. Bazen metni kimin yazdığı konusunda şüpheye düşüyorum, yazar mı, editör mü? Ama genelde sürekli yazanların metinleri daha temiz oluyor.

Editör olarak bir metin üzerinde çalışırken neleri düzeltirsiniz, neleri düzeltmezsiniz?

Şenol Ayla: Dosyayı ilk okuyuşum her zaman bir okur gibidir. Bir okur olsam bu metnin neresinde sıkılırdım, diye düşünürüm. Sayfalara, çok uzadı sıkıldım; çok kısa sürmüş ya da çok karışmış gibi notlar düşerim. Bu ilk okumanın ardından diğer okumalarda editör ve yayıncı kimliği ile bakıyorum dosyaya... Eğer yayınlanmasına karar verilmişse diğer süreçler de işin içine giriyor; dosyanın kalınlığı, kurguda yer alan boşluklar, karakterler... Elbette tüm bunlar öncelikle yazarın tercihi ile belirleniyor. 'Ben burasını düzeltmek istemiyorum,' ya da 'Ben yazdım. Olay budur,' da diyebilir yazar. Her zaman bu hakka sahiptir ve ben de eğer çok sorunlu değil ise metine çok fazla müdahale etmekten yana değilim...

Hassas Ruhlar Terazisi'ni ilk okuduğunuz aklınızdan geçenler neydi?

Şenol Ayla: Bu dördüncü kitabı **1001 İnsan Masalları**'nın... Önceki diğer kitaplara baktım, bu kez öyküler uzamış... İlk gördüğüm şey buydu... Bir değişiklik de, Cem Bey'in dediği gibi yazdığı öyküleri ertesi gün okuyabilmemdi... Dolayısıyla kitap bittiğinde ben hemen hepsini okumuştum öykülerin... Her öyküyü okuduğumda, öncekilerden çok daha yukarı çıkan, çok daha iyi yerlere doğru giden metinler olduğunu gördüm. Çok beğendim ve beğendiğimi de kendisine söyledim. Metinler çok iyi bir yoldan geçip gelmişlerdi ve çok damardan olmuşlardı. Bu çok iyi dedim, kendisine... Bu nedenle de üzerlerinde editörlük anlamında çok fazla çalışmak gerekmedi. Ancak ismini çok zor koyduk...

Cem Mumcu: Bir gün evde otururken aklıma 'Hassas Ruhlar Terazisi' adı geldi... Niye geldiğine baktım ve bu kitabın adı olsa gerek, diye düşündüm...

Son olarak editör-yazar ilişkisini bir cümle ile tanımlamanızı istesem... Örneğin editör-yazar ilişkisi zordur; kolaydır ya da çok eğlencelidir vs. diyebilir misiniz?

Şenol Ayla: Severek yaptığım bir iş tabii.. Kimse zorlamıyor.. ama tarif etmek gerekirse yazarı demeyeyim de kitabı halk içine çıkaracak, görücüye çıkaracak, fermuarın açık diyecek kişidir editör... yazarı ve kitabı ortaya çıkaracak kişidir editör...

Cem Mumcu: Benim tarif ettiğim iyi editör benim kanımı, iliğimi bilen insan demektir... Her şeyimi bilen insan...

Ama sizin de buna bir parça buna izin vermeniz gerekiyor.

Cem Mumcu: Bu kişiyi iyi seçersen eğer izin verirsin, yoksa olmaz tabii... Ama bunu hak eden kişi ise onun karşısında soyunup, bırakırım kendimi... Böyle olmalı gibi geliyor bana.. Yazar, editörü ile başından sonuna kadar gitmeli... Tüm kitap ya da kitaplar boyunca yazarın editörü değişmemeli. •

KAÇAK SÖYLEŞİ

Yusuf Alper

YÜZYIL ACILARLA

Dedem Kahraman Alper'in anısına,

Suların saçlarına sarı yazma türküsü
Söyler gibi kendinden geçerek dolandığı
Saçlarının kördüğüm olup her gün üstüne
Sonsuz parlayışla, coşkuyla yürüdüğü

Yıllarca yol gözleyen dedemin nişanlısı
Beni doğurmayan 'umarsız Penelope'
Karalar giyinmiş karanlık yeryüzünde
Yüzyılı baştan sona acı içinde

İçimde seni duyar hüzünlenirim
Çözülürken bir devlet sana da bunlar düştü
Dedelerim sırayla yol kıyısına düştü
Süngüyle tüfekle tifüsle

Dedemin bağrına top top ateş düştü
Sibirya buzlarını kırarken
Yatarken Moskova zindanında
İnce elleriyle saçlarımı okşarken

Hüzünlerden hüzün beğendi dedem
En acıklı türküleri susarak söyledi
Akıttığı gözyaşı çok derindeydi
Kimseler görmedi ah kimseler görmedi

Bir türkü söylerdi
Acıyla hüzünle
Yeşil bir türküydü
Ördek gölde yüzerdi

O zaman hüznünün derinliği
O zaman geçmişin kimsesizliği
O zaman acının acıtan yeri
Dörtnala çıkar gelirdi

Ölümün ne olduğunu gidince gördüm
Karlı kış gününde gözyaşlarım dondu
Kafkasya Moskova Sibirya dondu
Yüzyıl baştan sona uçurumdu

Yurtsuz bir çocuktum
Göçebe bir delikanlı
Mülteci bir adamım şimdi
Her gittiği yere hüzün götüren

HİKÂYE-İ FATMA

Oy oy oy oy güzel kardeşim benim diyerek, boynuma atladı, kucaklaştık, ayrılınca yüzüne baktım, vay be Fatma abla, çok oldu görüşemedik, ablam be gözlerinin altı halka halka olmuş, çok zayıflamışsın dedim.

Sorma sorma, çok fena hastalandım. İki ay çalışamadım, kirayı ödeyemedim, çıkardı orospu çocuğu, pansiyoncu pezevenk, neyse daha bu gün işe çıktım, daha siftah yok deyip eli ve kafasıyla arkasına düşen sokağı işaret ederek, baksana kimse de iş yok. Gösterdiği sokak arasında, genç yaşlı, karışık, ikili, tekli, sıralanmış, çömelmiş, kimisi duvara yaslanmış, on kadın vardı. Sokakların alışılmış gece orospuları, gelene geçene anlamsız gözlerle bakarak duruyorlar, yalnızca kurulmuş bebek gibi, kafalarıyla gel işareti yaparak, müşteri bulmaya çalışıyorlar. Dalmışım, Fatma'nın sesiyle fotoğraftan koptum. Ben, bu duruma düşecek miydim, düşmez kalkmaz bir Allah derler be kardeşim, kimseleri beğenmezdim, şimdi yaş elli sekiz oldu, yeminle iş yapamıyorum, valla hani bir adam diyodum, yetmiş üç yaşında emekliydi, sana getirecektim, hani evlenelim diyodu, hatırladın mı? Hatırlamaz mıyım, ablam ben de söz vermiştim ya seni gelinlikle evlendirecektik ya. Bu sözlerim üzerine Fatma güzel bir kahkaha fırlattı eksik, çürük dişleri ortaya çıktı, bir an bunu hatırlamış olacak ki avucuyla ağzını kapatarak güldü, saniyeler için de bu seferde ağlamaya başladı. Ulan sokak ortasında sanki tiyatro yapıyoruz, ağlama be ablam ağlama diyerek, avucuna iki günlük otel akşamını sıkıştırıp yürüdüm, o arkamdan güle güle, ben buralardayım, haa o yaşlı adam ölmüş, diye seslendi. Hızlı adımlarla köşeyi döndüm, derin bir nefes alarak rahatladım, şimdi yavaş yavaş ellerim arkamda Tarlabaşı Yokuşu'ndan Taksim'e doğru tırmanıyorum, tırmandıkça, Fatmalar, Ayşeler, Ayseller, Gönüller, dönmeler, dönememiş sürme gözlü ibneler, çoğalarak kaldırımdaki yerlerini almış, tanıdıklarımla selamlaşıp, tanımadıklarımla bakışıp geçiyorum, bir an kendimi mayın tarlasında gibi hissettim, mor mor korkular sardı içimi, bizim hiç duymadığımız acıyı onların gözlerinden alıyorum, bazen duymayanların üstüne bir bok gibi fırlattığımda, yalnızca duyduğum şey, of be oğlum bırak bu işleri oluyor. Çünkü bu steril arkadaşlar çok önemli işler yapıyorlar, rahatsız etmeyeceksin, böyle hafif konularla meşgul etmeyeceksin, taabi güzel ağabeylerim deyip geçeceksin. Neyse, gökyüzü bu akşam çok değişken, yalancı bir kadına benzetiyorum, avuç avuç korkuyorum, bütün korkularımla, şarkısız bir ıslık gibi yürüyorum. O da ne, bir yıldız kaydı, gördüm, hani yıldız kayınca dilek tutarlar ya, ben de bir dilek tuttum, ama söylemem, yalnızlığıma arkadaş olsun, ah ulan şu hayat var ya hayat, insana acıyı da umudu da bir arada tattırır. Fatma ablanın yaşlı acısı, yüreğimde bir domuz kurşununun yarası gibi kocaman." Altı ay kadar önce bir akşam Fatma ablanın çalıştığı birahanede içerken bana, kardeşim be, ben artık kimseyle sabaha kadar kalamıyorum, üstüme fenalık geliyor, sinir geçiriyorum, bir kere o yaşlı adamın kolunu ısırdım az daha adamın etini koparacaktım gece yataktan attım", "niye böyle yapıyorum" diye sormuştu, fazla bir şey konuşamamıştım, şimdi onu daha iyi anlıyorum. On sekiz yaşında, çalıştığı tekelden evlenme vaadiyle çıkarılıp, daha çok para kazanırız diyerek pezevenk kocası tarafından pavyona satılışı, sonraları geneleve düşürülüşü ve en sonunda geçmiş yaşında sokaklarda ekmek parasına ucuza etini satışı, hayatında güvendiği tüm erkeklerin kalleşliği onu bu davranışlara itmişti. Bir keresinde yine sormuştu "yaşadığım aşklara n'oldu" diye, cevaplayamamıştım..

Her gün birbirlerinden farklı, birbirlerine benzeyen şeyler yaşıyorum. Eski bir şarkı gibi unuttuğum umutlarımı tekrardan hatırlamaya çalışıyorum, bu gece beni bir it'in ısırışı gibi acılı, kendime getirdi, benim eskiden kocaman umutlarım vardı, uzun zamandır umutlarıma yabancı olmuştum, Fatma abla ve diğerlerinin sönmüş balon gibi silinmiş sevinçlerini gördüğümde hatırladım. Bu fukaralara dayatılan boktan pis hayatla, kimlerin değirmenine kan taşıdıklarından haberleri olmadan keskin çarkların arasında parçalanarak yaşamaya çalışıyorlar. Ben bir gün sokaklardan umutlu olacağım, ne zaman diye sorarsanız, siz de düşünün, sönmüş bir kömür gibi karanlıktan aydınlığa doğru yürüdüm, evime gelip, yatağıma, salyongoz gibi kıvrıldım kaldım.

Beyoğlu Hikâyeleri
Oktay Güzeloğlu

KAÇAK FANTASTİK

Serdar Paktin

YAVUZ ile SİBEL

O gün, her günkü gibi canlılara ölülerinin yattığı yerleri gösterdi ve havanın kararması gereken anı bekledi. İçinde karşı konulamaz bir sevme güdüsü hop oturdu hop kalktı. "İşte aradığınız isim bu taş." Yavuz Takmaz, Konya'da bir mezarlığın bekçisiydi. Gündüzleri ölü yakınlarına yardımcı olur, geceleri ise mezar taşlarından isim beğenirdi. Beğendiği ismin olduğu mezarı kazıp içinden çıkan yeni gömülü bedeni tek göz odasına götürüp sıcak suyla bir güzel yıkadıktan sonra sabaha kadar o ölüyü severdi. Önemli olan ismin güzelliğiydi, bu kimi zaman bir erkek, kimi zaman bir kadın olurdu. İsmi: Mete I. Kınakına. Güneş doğmak üzere. Artık cesedi yerine yatırmak gerek. Göçmüş geçmişte kalmalıydı. Günler geceleri kovaladı. Kova, Yavuz'un evinde orta yerde. Su ısındı. İsimler diyarında bir gezinti. El feneri. İsimler. Sibel Turan. Hmmm. Henüz yere düşmemiş yağmur damlası, Türklerin en eski yurduna İranlıların verdiği isim. Bakalım yere düşer mi? Elinde kürek, belinde derman atıldı toprağa, daha iki gün önce gömülmüş olan kadıncağızı yaşamdan sonra son bir kez kullanmak için. Kaz babam kaz, kaz. Aklından "İki arkeolog ve 'kaz'ı yapmak"la ilgili espri geçti. Gülümsedi. Yozdu, yobazdı. Ona hiçbir şey komazdı. Sibel'i sırtladı. Odasına götürdü. Su sıcaktı. İlk ve son kez sarılındığı düşünülen kefen açıldı. Su sıcaktı. Sibel gencecik ve güzeldi. Neden ölmüştü bu kadıncağız? Su sıcaktı. Yavuz yumuşak yumuşak yıkadı. Sibel'in gözleri açıldı. Yavuz'un göz bebekleri kurban bayramında bıçağı gören koyun gibi büyüdü. Sibel'in gözleri açıldı. Yavuz dumura uğradı. Fazla kalacak değildi. Gözler açık.

Yavuz titrek dudaklarından Tanrı'sına pıtır pıtır sığıntı sözcüklerini döktü. Kadın orada öylece, çırılçıplak, haşlanmış, son uykusundan kaldırılmış, öylece bakayazdı. "Aman Yarabbi! Aman Yarabbi!" Ve kadın kıpırdadı. Ve kadın yaşıyordu. Çok güzeldi. Yaşıyordu. "Aman Yarabbi!" Yavuz'un sağ eli yanında duran küreğe gitti, sapını kavradı. Ölüler ölü kalmalıydı. Bu dünyanın devranı dönmemeliydi. Zaman şu andı. Göçmüş geçmişte kalmalıydı. Ve kadın kıpırdadı. Ve kadın yaşıyordu. Bakayazdı. "Ahhhh, kimse yok... kimseler yok bedenim içinde." Kaç

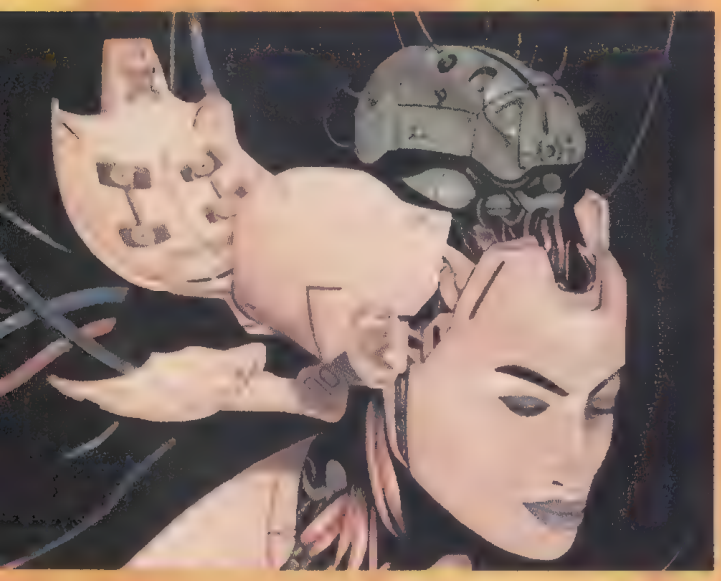

gecedir yemyeşil her yer. Ah bir görsen, ah bir bilsen gözlerimden akan yaşı. Sonu gelmez, gecelerin sonu gelmez. Kaç gecedir bembeyaz her yer. "Neden bilmem, aynaya baktım. Aynadaki bana baktı." Yavuz dumurda fazla kalacak değildi. Küçük dili midesine çok yakındı artık. Sibel'in ağzından dökülenleri kulaklarıyla yalıyordu. Yalı yardı. "Ahhhhh, kimse yok. Kimseler yok bedenim içinde."

Sabah. Aman sabahlar olmasın. Kahvaltı. Kadın. Yumurta. Kadın. Beyaz peynir. Kadın. Kadın. Sibel. Kürek. Kahvaltı. Aman sabahlar olmasın. Yavuz tiril tiril giyinmiş pırıl pırıl bir güne cıvıl cıvıl bir kahvaltı ile başlıyordu. Sibel. Peyniri gıdıklarken "Yağmur damlası düştü sonunda." diye geçirdi aklından. Çiseledi. Çek baba çek, çek. Deh baba deh, deh. Ağlama sen sakın, ağlama geçer. Ağlama sen sakın, havlama geçer. Mutlu bir gündü. Mezardan çıkardığı ölü, aşka gelmiş, yaşama dönmüş, kadını olmuştu. Önünde kahvaltı, dudağında ıslık vardı. Mezarlık bahçe olmuştu artık. Ölü bahçesi. Kadının bir dediği yoktu. Ağzı vardı, dili yoktu. O Yavuzdu, o da Sibel. Yavuz'a can lazımdı, Sibel'e canan.

Yavuz, Allah'ının ona bahşettiği kadına gülümseyerek el sallarken, yeni bir ölü bulmaca günü başlıyordu. O gün herkese güleryüzle yardımcı oldu. Gözü yaşlı insanlar, dudağı titrek analar içlerinden sövdüler o gün Yavuz'a. Sibel evi, yani o tek göz odayı temizleyip düzenlemekle meşguldü. Sonra börek de yapacaktı akşam için. Evde artık hiç yorulmamacasına çalışan bir kadın vardı. Temizlik bitti. Kendi bakımını yapmalıydı biraz da. Yağını suyunu değiştirmek lazım tabi.

Yıl: 2013. Kod: 13052707. www.corps-e-corporation.com sitesinin çalışanlarından bir tanesi sadece. Bütün mesaisi internet üzerinden şirketlerine gelen mailleri cevaplamakla geçiyordu. Bir sibernetik organizma olduğu yetmiyormuş gibi kendisine verilen görev bu idi. Ayrıca kadın bedeniyle inşa edildiği için, 8. Sokak'ın üzerindeki stüdyo evciğine giderken hemen her gün olmadık tacizlere uğruyordu. Kullan babam makina. Her sabah uyandığında "yeni doğan güne lanet etmek" işlemcisine yüklü olsaydı kesin ederdi. Öğle aralarında çalışan insanlar yemeğe giderken o ve onun gibiler gece tamamlayamadıkları şarj işlemlerine devam ederler ya da yağ bakımlarını yaparlardı. Yağ insan beslenmesi gibi ağız yoluyla, gerçek yemek gibi özel biçimlenmiş kalıplar halinde lokantalarda daha sonra devlet tarafından ücreti ödenmek suretiyle ediniliyordu. Bu cyborg'lar

devletin malıydı, ayrıca devletin bulduğu iç kontrol yönteminin başarıya ulaşmasıyla ortadan kalkan polislik kurumunun yerini alan casuslardı. Bu sayede insanların, aralarında yaşayan ve aynı kendileri gibi gözüken cyborg'lar tarafından, belirlenmemiş her türlü davranışları rapor ediliyordu. Kod:13052707, bunlardan biriydi. İnsanlar onu Cybele Tourean olarak biliyordu. Orta Batı'da iyi bir liseden mezun. Ivy leage'de bir üniversiteden bilgisayar programcısı olarak mezun biliniyordu. Bunların hepsi ona yüklenmiş olan verilerdi. Bu ona download edilmiş hayatıydı. "Ahh, kimse yok. Kimseler yok bedenim içinde. Neden bilmem aynaya baktım. Aynadaki bana baktı." Cybele'in bu gidişe bir dur demesi lazımdı. "Kendinden tiksinmek" yüklü olmadığı halde kendinden tiksinen bir makinaydı. Gece. Aman sabahlar olmasın. Önündeki CPI marka bilgisayarına bağladı kendini ve çalışmalarına bir önceki gece bıraktığı yerden devam etti. Aman sabahlar olmasın. Kaç gecedir yemyeşil her yer. Cybele kendi çalıştığı şirket üzerinden bir bağlantı noktası açabilirse ve bu noktayı kendi portuna aktarabilirse..... Ah bir görsen, ah bir bilsen.. gözlerimden akan yaşı. Sonu gelmez, gecelerin sonu gelmez. Kaç gecedir bembeyaz her yer. Bakayazdı. Ve kadın yaşıyordu. Gözlerinin önünde "TurkEvhanimligi.inf yükleniyor. Lütfen bekleyiniz." ibaresi duruyordu. Bütün hepsi tamamlandıktan sonra gözlerini kırptı ve kalkıp karşısındaki adama sarıldı. Kadın çırılçıplaktı. Adam cascavlak. Yavuz'un bembeyaz suratına ve kasıklarına tekrar kan gitmesi uzun zaman almadı. Mutlu bir geceydi. Vur baba vur, vur. Aklı diğer her yerinden daha havadaydı. Yavuz'un yağmur damlası daha yere düşmemişti. Kürek...

Yavuz bütün gününü Rabbine şükretmekle geçirdi içten içe. Kendisine bir insan bahşettiği için, yalnızlığına ve sapkınlığına son verdiği için. Akşam çökmeye başlayıp da Yavuz'un ayakları daha fazla söz dinlemez olduktan sonra, bir çift 44 numara ayakkabı mezarlığın sol arka tarafında olan kulübesine doğru yürümeye başladı. Etrafına baktıkça nasıl bir yalnızlığın ürünü olduğunu bilemediği mezarlığın; çiçeklerle dolu, kavak ve çam ağaçlarının zıt ahengine yerleşmiş, çakıllı yolunu bir çırpıda geçiverdi. Mis gibi de börek kokuyordu. "Daha dün gece ölüydü, bugün börek yapıyor." Yaşıyor olmak ne büyük bir mutlulukmuş demek ki. Sibel, Yavuz geldiğinde çoktan tabakları masaya yerleştirmiş, öğlen hazırladığı sarmaları masaya koyuyordu. Yavuz kenarda duran sıcak börek tepsisiyle bir kaza çıkarmamak için kenarından hoplayarak yatak odasına geçti. El fenerini ve şapkasını bıraktı. Mutfağa gitti. Elinde bardaklarla döndü. Çok güzel bir akşam yemeği yediler. Saat gece yarısına yaklaşırken bu lükse alışmaya başlayan Yavuz'un istediği Türk kahvesinin köpüklü kısmı henüz höpürdetilmişti ki, köşede yanan ve ortamı romantikleştirdiği sanılan iki bakkal mumu bir esintiyle sönüverdi. Birkaç saniye kimse konuşmadı. Tam Yavuz ağzını açmıştı ki, bir silüet belirdi odanın orta yerinde. Odanın orta yerinde kova. Kovanın yanında beliren bir silüet. Elinde sopası, beyaz sakalı ve yuvarlak gözlükleriyle bilgece duran bir silüet. Bu görüntü bile Yavuz'un dimağını yerinden oynatmaya yeterli olabilirdi. Buna fırsat kalmadan Sibel gayet soğukkanlı bir şekilde: "Ne istiyorsun bizden?" diye sordu. İhtiyar yavaşça kayboldu. Yavuz elini küreğine bile götüremeyecek kadar çok korkmuştu. Ak sakallı dede dedikleri bu olsa gerekti.

Sibel hemen koştu beyine su getirdi. Yavuz bir dikişte içti. Biraz sakinleyince neler olduğunu anlamaya çalıştı. Ellerini

Yaradan'a kaldırdı. Küreğe baktı. "Aman Yarabbi!" gece yarısından sonra bir sonraki güne uzanmak için yatak odalarına geçtiler. Bir o yana, bir bu yana. Derken aksakallı dede yeniden belirdi. Yavuz, çok korktu. Dede Yavuz'a çok kötü bir şey yaptığını ve geçmişin geçmişte kalması gerektiğini söyledi. Sibel baktı. Dede kendisinin onlara yardımcı olmak yol göstermek için geldiğini söyledi. Ama önce göçmüş geçmişte kalmalıydı. Yaptığı çok günahtı.

www.corps-e-corporation.com sitesinin amacı geçmişteki zamanlara çeşitli elektronik hologramlar göndermek ve müşterilerinin kişisel tarihinde ufak çaplı değişiklikler yapmak amaçlı kurulmuş bir siteydi. Tüketici şirkete e-mail yoluyla hayatında olmasını istediği değişiklik için talepte bulunur. Site bu talebi değerlendirir ve gerekli zamana elektronik hologram göndererek istenen değişiklik yolunda müdahelede bulunurdu. Rüyanıza ak sakallı dede girer ve piyango numaralarını söyleyiverir mesela, bu iş corps-e-corporation'ın işiydi. Bu seferki ise bir müşteri için değil bir çalışanı için gönderilmişti.

Sibel, aksakallıya bağırdı, çağırdı. Yavuz birkaç dakika sonra şaşkınlıktan baygınlık geçirdi. Kendine geldiğinde. Gözü küreğine ilişti. Eli küreğine ilişti. Aksakallı dede kaybolmuştu. Sibel yerine oturmuş örgü örüyordu. Sibel'in elinde şişler, Yavuz'un elinde kürek. Aksakallının elleri bile yok. Sibel'in bakışları boş, biraz nahoş. Kır babam kır, kır. Acaip bir geceydi. "Neden bilmem aynaya baktım. Aynadaki bana baktı. ahh, kimse yok. Kimseler yok bedenim içinde." Yavuz Sibel'e şeytan olup olmadığını sordu. Aldığı cevap: "Ne münasebet?!" oldu. Kürek geçmişi geçmişte bırakmalıydı. Yavuz, ah Yavuz. Kadın ona aksakallının aslında ilahi bir güç tarafından gönderilmediğini, kendisinin de aslında gelecekten geçmişe bu çeşit hologramlar gönderen bir internet şirketinde çalıştığını anlattı. Yavuz, küçük diline mukayyet olmaya çalışarak dinledi herşeyi. İnanmadı. "İblis kadın!" diye bağırdı. Küreği havaya kaldırdı. Geçmiş geçmişte kalmalıydı. Sibel can havliyle bir çığlık attı: "DUR!" Ellerini kabarık saçlarından ensesine doğru götürdü ve aniden yüzünde bir ayrılma olmaya başladı. "Aman Yarabbi! Aman Yarabbi!!" Kaç gecedir yemyeşil her yer. Açılan vücut parçalarının arasından gerçek yapım materyali göründü. Kadın bir robottu, Yavuz'un bunu öğrenmesi zaten her şeyi bitiriyordu. Sibel, Yavuz'a onu sevdiğini söyledi ve göğüs kafesinin üzerinde açılan kapakçıktaki düğmeye bastı. Durdu. Bakayazdı. Sustu. Yavuz, elinde kürek aklının nerede olduğundan habersiz. Önünde duran robota bakakaldı. Bir kadın sevmek istemişti. Ha robot, ha ölü, ama canlı gibiydi hiç değilse ve sevgi dolu davranışları vardı. Ve Yavuz kadına güvenmedi. Ve Yavuz robota güvenmedi. Elindeki tek varlığı da kaybetti. Aksakallı ve ya hologram ne fark ederdi ki. Dışarıdan biri gelip onlara karışmıştı. Hep yabancılar dinlenir zaten. Aman sabahlar olmasın. Kaç gecedir bembeyaz her yer. Sabah oldu, netekim. Ölülerini görmeye gelenler ortalığın sakinliğinden şüphelenip de bekçinin kulübesine doğru yaklaşıp kapıyı açtıklarında karşılarına, Yavuz'un tavana asılı bedeni ve hareketsiz yatan bir kadın robot çıkacaktı. Zaman şu andı. Geçmiş geçmişte kalmalıydı.

KAÇAK SÖYLEŞİ

Turgut Uyar'dan bihaber zamane gençliği

"Zamanın ruhu" hakkında bir bilinç oluşturmak, edebiyatın önemli işlerinden biri olsa gerek. Reşat Çalışlar ilk kitabı "Beni Kalbimden Vuranlar Var Ya" da porno dükkânlarına, minibüsle dolu caddelere, gençlerin ruh ve bedenlerine diri bir anlatımla sokuluyor. Metin Kaçan ve Aslan Özdemir dergimizi ziyarete gelen yazarla konuştu...

Metin Kaçan- Yine klasik bir röportaj cümlesiyle yola çıkarak, sevgili Reşat bize ***"Beni Kalbimden Vuranlar Var Ya"*** ekseni etrafında İstanbul'u ve edebiyat dünyasının girdilerini ve çıktılarını anlatır mısın? Uzun ve açılımlı bir soru oldu galiba...

Reşat Çalışlar- Ben bu kitapta İstanbul'daki modern ve güncel yaşamı böyle olduğu gibi, bir anlamda nötr bir noktadan, yani merkezinden yakalayarak anlatmaya çalıştım. Mesela Minibüs Caddesi'ni anlatıyorum. Bu cadde Kadıköy'den Bostancı'ya uzanan, orta sınıf insanlarının yaşadığı bir mekân ve benim de çocukluğumun geçtiği yer. Bu caddenin bir haksızlığa uğradığını savunuyorum burada, çünkü İstanbul'un daha elit bölgeleri magazin programlarında falan yer buluyor. Böyle yoksul, kenar mahalle tarzı marjinal yerler de medyada yer buluyor.

M.K.- Kitaptaki karakterlerin analizine geçelim. Kerem Gündüz diye bir karakter var, Nişantaşılı, kolejli, biraz burjuva genç prototipi diyebileceğimiz bir tip, ama çok düz, olumsuz özellikleri olan bir tip de değil. Zeki, kaliteli bir tip, sağ görüşlü, devletçi, o tarz eğilimleri var. Milliyetçi bir tip ama MHP'li değil, daha burjuva milliyetçiliği.

A.Ö.- Hangi İstanbul'da, mesela çok enteresan bir semt var mı? Beşyüzevler'de oturan bir karakterin yok mu? Hayattan çok kopuklar, asosyal bir yaşam sürüyor kitaptaki tipler... Nefes aldıkları yaşam alanları, hayattan beklentileri yok gibi...

R.Ç.- Ya, o kadar varoş değil aslında...

A.Ö.- Roman kahramanların bir yandan kontörsüz gezerken, öte yandan üst düzey bir yaşamın da hayalini mi kuruyorlar?

R.Ç.- Evet, kontörsüz gezen tipler var ama, o kadar da para problemi olan tipler değil. Fatih Sağtürk günümüz Türkiye'sinde yaygın olan bir entelektüel bir tip, liberal Marksist diyebileceğimiz bir tip. Sağtürk yine kendini haksızlığa uğramış hisseden Türk sanatçısı prototipi olarak düşündüğüm bir tip. Yani Taksim'in arka sokaklarında dolaşıp sürekli başarılı sanatçılara lanet okuyan, ona nasıl kazık attıklarını falan düşünen bir tip. Peki siz bu konuya nasıl bakıyorsunuz, böyle bir prototip olduğuna katılıyor musunuz?

M.K.- Hem katılıyorum hem katılmıyorum, çünkü oradaki sosyal olayları yorumlamak senin, benim, Aslan'ın olsun, hep farklı farklı yorumlara açık. Kitap da orada başlıyor zaten, senin yorumun farklı, zaten hepimiz aynı yorumu getirsek tek bir kitap yazılmış olur. Bence en doğrusu senin işlediğin İstiklâl Caddesi'ni baz olarak elimizde bulundurursak, buradan nasıl bir insan prototipi çıkıyor, bu bir yerlerle de bağlantılı oluyor mu? Diyelim ki İstiklâl Caddesi'nde yürüyen tip, kafelere gider, kitapevlerine gider, bara gider, böyle bir yaşam biçimi, içkinin, alkolün, esrarın, zaman zamanda semtlere gittikçe kokainin yer aldığı İstanbul'dan bahsediyoruz ve bütün bunları yaşayan insan nereye kadar gidebilir ve ne kadar yol alabilir.

R.Ç.- Tabii ki bir rasyonaliteden de kopma olabiliyor, bir noktada mantık zincirleri kopabiliyor yani...

A.Ö.- O mantık zincirleri kopan insanlar; bu insanlar nasıl bir hayat istiyorlar. Sen o insanlara çok daha yakınsın, bunlar kitap okurlar mı, okurlarsa ne okurlar... Nasıl bir hayat anlayışları var?

R.Ç.- Erkeklerin güzel kadın saplantısı içinde olduğu, kadınların işte karizmatik erkek, popüler erkek peşinde olduğu bir durum algılıyorum ben. Günümüzdeki genç Türk erkeklerinde gerçekten ciddi bir güzel kadın saplantısı var. Bir şekilde güzel kadınlardan oluşan bir hayal dünyası var ve hep birlikte oldukları kadın bu dünyaya kıyasla yeterince güzel değilse bu onlarda bir aşağılık duygusu, belki eksiklenme yaratıyor. Birlikte oldukları kadından çok hayal dünyasına sadık olma durumu yaratıyor.

A.Ö.- Roman boyunca bir abazanlık söz konusu. Gençlerin tek derdi bu değil her halde...

R.Ç.- Abazanlıktan kastettiğim şey düz anlamda cinsel açlıktan çok, buldukları kadınla yetinmeyip daha güzel kadınları arzulayan, mankenleri arzulayan, ünlü film yıldızlarının hayaliyle yaşayan, erkek psikolojisini anlatmaya çalıştım.

A.Ö.- Oral Çalışlar nasıl buldu kitabı?

R.Ç.- Oral Çalışlar memnun kaldı, gerçi benim kitapta anlattığım şeyleri ne kadar algıladı bilmiyorum ama, bir taraftan da büyülerin olmasından kaygılandı, daha gerçekçi bir kitap olmasını tercih ederdi, fazla fantastik geldi, ama gene de hayata yakın bir kitap olduğu için memnun kaldı. Daha soyut bir şey yazmamdan korkuyordu, tamamen hayatla ilişkisiz bir kitap yazmamdan. O zaten şundan hep korkmuştur, tamamen entelektüel bir dünyada yaşayan, tamamen hayatın gerçeklerinden kopuk bir insan olmamdan endişelenmiştir. Benim bu kitap bir şekilde hayatın gerçekleriyle normalde edebiyatın izin verdiğinden bile daha aşırı bir oranla ilgili olduğumu ortaya koydu. Babamın beklediğinden daha tersi bir şey oldu.

M.K.- Eski büyü biçimlerinden, cinciler, hocalar, muskacılar vardı, suya bakılırdı, bakırlar eritilirdi, kurşunlar dökülürdü. Şimdi bu anlayış bitti, bir ara ruh çağırma modası başladı, yeni yeni şeyler geldi, meridyenciler geldi paralelciler geldi. Yeni meditasyon teknikleri geldi, bunların alt noktalarında büyünün

var olduğu noktalar var. Gerçekten büyü yapan birisi var mı?

R.Ç.- Gerçekten ben doğaüstü olayların olduğuna inanıyorum, bunların hayata karıştığına inanıyorum ama gene de...

M.K.- Günümüzde bir delikanlı ve bir kız büyüyle, falla uğraşan birisinin yanına, sorununu çözmesi için gitti. Bir büyü yaptırmak istiyor. Bu tip şeylerin geçerliliğine sen inanıyor musun?

R.Ç.- Hiçbir şekilde gerçek olamaz demiyorum ama bunların büyük çoğunluğunun en azından şarlatanlık olduğunu düşünüyorum. Diğer taraftan, insanlar eğleniyorlarsa ve bundan belli bir tatmin duyuyorlarsa, yaşasınlar. Bunu yargılayacak değilim.

A.Ö.- Niye genç kuşak yazarlar, genellikle fantastik, korku, polisiye türünde yazıyor?

R.Ç.- Evet, benim güzel bulduğum bir kadın ve romanda ondan bahsettim. Ece Erken bizim kuşağın simgesel bir karakteri olabilir. Bir yerde bir söyleşisinde demişti. Bu oturduğu kulelerle ilgili bir söyleşi.. Diyor ki *"Depremde İstanbul yıkılırsa biz tepeden seyredebileceğiz,"* tam böyle, günümüzdeki zengin genç kızların şımarıklığını özetleyen bir söz.

A.Ö.- Hangi tepede durduğuna bağlı tabii bu.

M.K.- Asıl o tepe yıkılıyordur, onu da birileri seyrediyordur, o da fark etmez. Peki, Türk edebiyatının Sümerli atalarımızdan bize miras olan harfleri kullanarak, biraz biçimsel değişiklikler yaparak bugünlere kadar geldik. Hâlâ Latin alfabesini kullanıyoruz. 29 harfle gidiyoruz, bu 29 harfin sürekli yerini değiştirerek yeni yeni cümleler elde ediyoruz, peki insan-

"Depremde İstanbul yıkılırsa biz tepeden seyredeceğiz", sözleri, günümüz şımarık zengin gençlerini özetliyor...

R.Ç.- Aslında bana kalırsa gençler, bir yönüyle gerçek hayatla da ilgililer. Ben gençliği tamamen gerçeğe sırt çevirmiş, kurduğu hayal dünyasında her şeyden koparak, her şeyi unutarak yaşamak istiyor diye bakmıyorum. Gençler aslında gerçek hayatta gördükleri şeyleri, çok somut gündelik yaşamlarının sorunlarını ve bunların ayrıntılarını da aslında çok düşünüyorlar. Kafalarında kurguluyorlar. Bu konularda bir sürü yorum yapıyorlar ama bunu edebiyata pek yansıtmıyorlar. Edebiyata gelindiği zaman, dediğiniz gibi, daha çok fantastik tercih ediliyor.

A.Ö.- Peki, Irak'taki çatışma, Afrikadaki kabile savaşları bu gençleri rahatsız ediyor mu? Uykularını kaçırıyor mu bu tip olaylar?

R.Ç.- Çoğu gencin umurunda değil. **Teoman**'ın bir lafını okumuştum, *"Benim sevgilimle olan ilişkim, Irak savaşından daha önemlidir"* diye. Bu gerçekten de günümüz gençliğinin ruh halini yansıtan bir söz. İnsanların düşündüğü şey sevgilileri ve para; esas olarak bu iki şey ekseninde dönüp duruyorlar.

M.K.- O sevgilileri de biraz karizmatik olacak, popüler olacak, biraz da paralı olacak, o zaman işi halloluyor, öbür taraftan da hayatı zaten akıp gidiyor, saati zaten kimse durduramıyor.

A.Ö.- Özel ilgi alanları nedir kitap kahramanlarının? Mesela karakterlerden birisi porno cd topluyor?

R.Ç.- Evet bu romanda porno olgusunu yaygın olarak anlattım. Gençlerin özel ilgi alanları ve küfür çok önemli, küfürle oynamak önemli.

A.Ö.- Kadın erkek ilişkileri gençlerin en çok kafa yordukları şey, Kitapta Ece Erken'den bahsediyorsun...

Kıllanan Adam, Öğreten Adam, Bezgin Bekir, bunlar gençlerin dünyasında var. Ama bir edebiyat tartışması yok.

M.K.- 2012'de şu olacak, küresel ısınma, yağmur ormanlarının yok oluşu, bütün bunlar gençliği ilgilendiriyor mu?

R.Ç.- Kısmen, ekolojik konulara bir ilgi var ama, o kadar değil. Sinemaya karşı son dönemde artan bir ilgi var, edebiyat kesin tartışılmıyor, popüler isim ya da fantastik edebiyat falan haricinde, korku edebiyatı tartışılıyor ama Türk edebiyatı konuşulmuyor. Fakat sinema konuşuluyor. Edebiyat ezilirken sinema yükselişe geçiyor. Çok film seyrediliyor. Sinemaya olan ilgi sırf popüler sinemaya olan ilgi değil, daha sanat filmlerine yönelikte bir ilgi var gençlerde. **David Linch** gençler için üzerine tartışılabilecek bir kavramdır, yani bilinen bir şeydir, **Edip Cansever**'den farklı olarak, **Turgut Uyar**'dan, ne bileyim **Oktay Rıfat**'tan. Onun dışında müziğe karşı olması gerekenden daha fazla bir abartı var.

A.Ö.- Bu röportajdan sonra böyle bir dünyaya genç bir çocuk getirmek istemi-

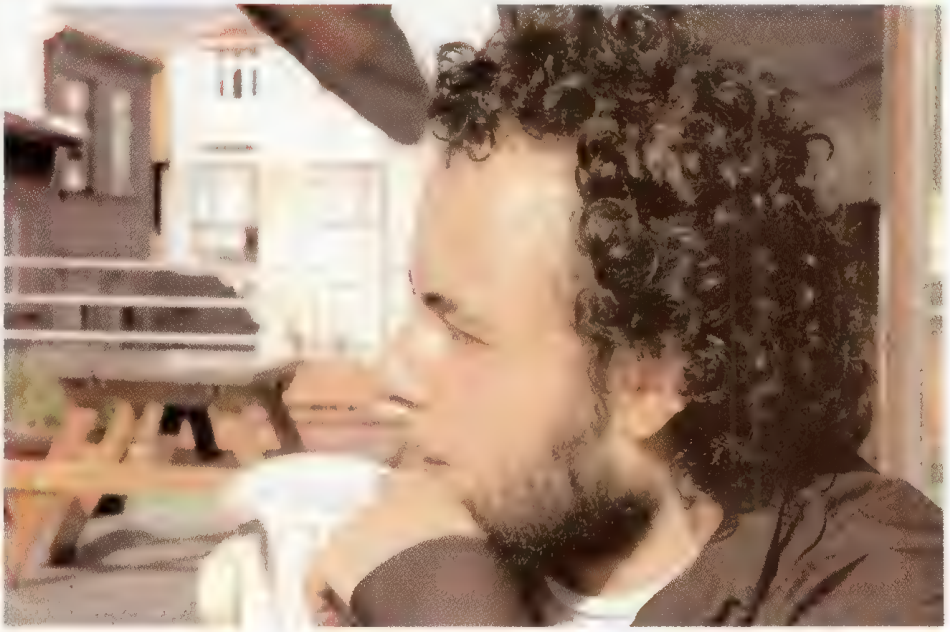

lar, bu genç diye bahsettiğimiz insanlar Türk edebiyatından, daha doğrusu yazın dünyasından nasıl eserler bekliyoruz.

R.Ç.- Türk edebiyatına karşı bir ilgileri yok, gerçekten bilgisiz olduklarına inanıyorum. En azından geniş bir kesimde. Mesela **Perihan Mağden**'in iyi bir köşe yazarı olup olmadığı tartışılır, ama **Edip Cansever**'in ya da **Turgut Uyar**'ın şiir anlayışları tartışılmaz. Böyle bir konu yoktur. **Yaşar Kemal**ler, **Orhan Kemal**ler akıllarında bile değildir onların. **Pir Sultan, Fuzuli** hiç yoktur.

A.Ö.- Korkunç bir gençlik portresi çizdin bize, iyi ki çizdin! Neler okuyorlar, mizah dergileriyle araları nasıl?

R.Ç.- LeMan beş sene önce daha yoğun okunurdu. LeMan'daki figürler biliniyor, yorum! Şaka bir yana tabii, belli bir çevreden, belli bir kesimden bahsediyoruz, belli bir bilgiyi alanlar, belli bir kültürü yaşayan insanlar. Anadolu'daki, mesela Zonguldak'taki değil.

R.Ç.- Bu gençlerin hayattan beklentileri az çalışarak bol para kazanıp yüksek bir statüye sahip olmak. Güzel veya zengin bir sevgiliye, gerekirse güzel kişilerle tek gecelik ilişkiler kurmak. Arabanın olması önemli. Eğlenerek yaşamak yani.

M.K.- Bize yeni bir hayat modeli sundukları için gençlere çok teşekkür ederiz ve Reşat Çalışlara da çok teşekkür ediyoruz.

KAÇAK HABER

Paulo Coelho'nun son romanı Zahir İran'da yasaklandı...

Paulo Coelho'nun son kitabı **Zahir** dünyada ilk olarak İran'da yayımlandı. Ancak, *Zahir*, İran'da nedeni bilinmeyen bir sebepten dolayı yasaklandı ve bir kaç gün sonra tekrar satılmasına izin verildi.

Önümüzdeki aylarda Can Yayınları'nda çıkacak olan Zahir'deki roman kahramanı Fransa'da yaşayan uluslararası üne sahip bir yazardır. 10 yıldır evli olduğu karısı Esther bir savaş muhabiridir. Tanınmış, başarılı ve bağımsız bir kariyeri vardır. Esther, arkadaşı Mikhail ile birlikte bir gün ortadan kaybolur. Mikhail'in Esther'in sevgilisi olup olmadığı belli değildir. Yazar sorguya alınır. Esther kaçırıldı ya da öldürüldü mü yoksa her evlilikte olabilecek türden bir terk etme olayı mıdır yaşanan? Bir gün, Esther'in en son birlikte görüldüğü Mikhail ortaya çıkar, yazarı bulur ve onu karısına götürmeye söz verir. Böylelikle yazarın Paris'ten Kazakistan'a uzanan büyülü yolculuğu başlar. Mikhail'in doğduğu yere, trajik bir öyküsü olan kasabaya uzanan yolculuk sırasında yazar, kendisi ve evliliği hakkında şaşırtıcı keşifler yapacak, yaşamına yeniden değer biçmek zorunda kalacaktır.

2005 Orhan Kemal Ödülü Adnan Binyazar'ın...

1972 yılından beri aralıksız olarak her yıl verilen Orhan Kemal Roman Ödülü'nün otuz dördüncüsü, 2005 yılında Adnan Binyazar'ın Can Yayınları tarafından yayınlanan Ölümün Gölgesi Yok adlı yapıtına verildi.

Ünlü yazar Orhan Kemal'in adını yaşatmak amacıyla düzenlenen ödülün jürisinde Tahsin Yücel, İnci Aral, Semih Gümüş, Osman Şahin, Konur Ertop, Yıldırım Keskin ve Kemali Öğütçü bulunuyordu.

NECİP FAZIL Bursa'da anılıyor

Necip Fazıl yılınının sonlarına yaklaştığımız şu günlerde, üstad Bursa'da anılıyor.

Türkiye Yazarlar Birliği Bursa Şubesi, Eğitim Bir Sendikası Bursa Şubesi ve Osmangazi Belediyesi Yerel Gündem 21 tarafından düzenlenecek olan etkinlik 22 Mayıs 2005 Pazar günü Tayyare Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilecek.

Etkinlikte A. Haydar Öztürk, A. Vahap Akbaş, D. Mehmet Doğan, Metin Önal Mengüşoğlu ve Mustafa Miyasoğlu'nun konuşmacı olarak katılacakları bir panelin yanısıra, Necip Fazıl'ın hayatını ve düşüncesini içeren bir belgesel de yer alacak.-Ayrıca Necip Fazıl şiirleri gençler tarafından seslendirilecek ve şiirlerinden yapılmış besteler icra edilecek.

2005 SAİT FAİK HİKÂYE ARMAĞANI AYŞE SARISAYIN'IN

Ünlü hikâyecimiz Sait Faik Abasıyanık adına 1964 yılından bu yana düzenli olarak verilen Sait Faik Hikâye Armağanı, 2005 yılında Ayşe Sarısayın'ın Can Yayınları tarafından yayınlanan ikinci öykü kitabı Yorgun Anılar Zamanı'na verildi. Darüşşafaka Cemiyeti ile Yapı Kredi Yayınları'nın ortaklaşa düzenlediği ödülün jürisinde Füsun Akatlı, Sabahattin Beyaz, Nursel Duruel, Doğan Hızlan, Jale Parla, Şara Sayın ve Hilmi Yavuz bulunuyordu

FIPRESCI Ödülü İsrail'in

8. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali'nde, Uluslararası Film Eleştirmenleri Birliği FIPRESCI Ödülü, Ronit ve Shlomi Elkabetz'in 2004 tarihli filmi İsrail yapımı 'Kız Almak' (To Take a Wife) adlı filme verildi.

Suçu Country söylememek

Afgan pop şarkıcısı Nusret Parsa, Vancouver'da verdiği konserden sonra uğradığı saldırıda öldü. Sebep: Konserde 'Country' söylenmemesi. Polis, ünlü Afgan şarkıcının otelinin önünde üç kişinin saldırısına uğradığını belirterek, zanlıların yakalandığını ve yakında mahkemeye çıkarılacağını kaydetti.

Nusret Parsa, Çıkardığı 10 albüm özellikle Avustralya, Almanya, Hollanda ve İngiltere'deki Afgan gençleri arasında çok popüler olmuştu.

Selahattin Hilav 77 yaşında öldü

Felsefeci, çevirmen, denemeci Selahattin Hilav dün sabah, yalnız yaşadığı evinde ölü bulundu. Kalp yetmezliği nedeniyle öldüğü belirlenen Hilav, 77 yaşındaydı.

Venedik Bienali'nde temsilcimiz Hüseyin Çağlayan

51. Uluslararası Venedik Bienali'nde Türkiye'yi tasarımcı Hüseyin Çağlayan temsil edecek. 12 Haziran-6 Kasım tarihleri arasındaki düzenlenecek Bienalin Türkiye Pavyonu'nda Çağlayan da 'Olmayan Varolma' adıyla farklı disiplinleri içeren bir iş yer alacak. Belirli coğrafyadan gelen insanların yeni mekânlara nasıl adapte olduğunu sorgulamak amacıyla 10 farklı kişinin en çok giydikleri elbiselerden DNA örneklerini alıp bir bilgisayar programına yükleyeceklerini anlatan Çağlayan, üç boyutlu sanal bir karakter yaratacağını söyledi.

Müzik Festivali'nde 'Oda' egemenliği

İstanbul Kültür Sanat Vakfı, Eczacıbaşı Holding sponsorluğunda gerçekleşecek 33. Uluslararası İstanbul Müzik Festivali'yle, 6 Haziran - 2 Temmuz 2005 tarihleri arasında 700'ün üzerinde yerli ve yabancı sanatçıyı İstanbul'da ağırlayarak, izleyenlere müzikle dolu yaz akşamları yaşatacak. Festivalin 'Yaşam Boyu Onur Ödülü' Leyla Gencer'e verilecek. Anne Sofie von Otter, bugün dünyanın en saygın ve aranan şeflerinden biri olan Valery Gergiev, ney üstadı Kudsi Erguner ile bir performansa imza atacak olan çağdaş dansın en büyük isimlerinden Carolyn Carlson, tüm dünyada genç kemancıların ilahı sayılan Joshua Bell ve 'Külkedisi' balesiyle İstanbullu sanatseverleri büyüleyecek olan Monte Carlo Balesi, 33. Uluslararası İstanbul Müzik Festivali'nin heyecanla beklenen konukları arasında.

İki kitap aklandı

Halkın ar ve haya duygularını rencide ettiği iddiasıyla Ayrıntı Yayınları'nın Yeraltı Edebiyat Dizisi tarafından yayımlanan Chuk Palahniuk'un 'Tıkanma' (2003)ve Simon Reynolds ve Joy Press'ir 'Seks İsyanları-Toplumsal Cinayet, Başkaldırı ve Rock'n Roll'(2004) toplatılmıştı. Her iki kitap geçtiğimiz günlerde aklandı.

Ömer Kavur'u yitirdik

'Anayurt Oteli', 'Karşılaşma', 'Gece Yolculuğu', 'Gizli Yüz', 'Kırık Bir Aşk Hikayesi' gibi filmlere imza atan ünlü yönetmen Ömer Kavur uzun süredir mücadele ettiği kanser hastalığına yenildi.

1944 yılında doğan sanatçı bügüne dek çok ödüle değer görülmüştü.

KAÇAK
YENİ YAYINLAR

Kitap Arkası

Zeliha Akçagüner
Altın Kitaplar
Gölgesini Çiğneyen Kadın
Anadolu Selçuklularının önemli merkezlerinden biri olarak tarihsel dokusu, gelenek-görenekleri, sosyal yaşamıyla özgünlüğünü koruyan, ancak yeterince tanınmayan bir Anadolu kasabasının 1930, 1950 yıllarındaki sos-

yal yaşamını, kültürel yapısını, aile ilişkilerini romanın baş kişisi Banu'nun geriye dönüşler ve bugünü arasında gidip gelişleriyle örgülenerek anlatılıyor.

İzel Rozental
Okuyanus
Dikkat Buda!
Karikatürcü Gözüyle Uzakdoğu
"İzel için yaşamak gezidir. Bir turist gözüyle dünyaya bakar; bir

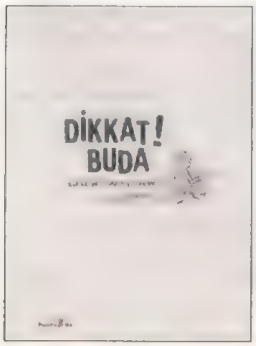

gezgin olarak olayları değerlendirir. Dünya, bu bakışa göre bir gezi alanıdır. Bu seyyah ruh mizaha yakındır. Bir yolculuk sırasında kolayca yakaladığımız neşeli, bağışlayıcı, boşverici ortamı İzel evinde otururken de yaşayabilir."

Pakize Özcan
Günışığı Kitaplığı
Üstüme Kar Yağıyor
Okuldan alınıp evlenmeye zorlanan sayısız genç kızın "çığlığını" okurun yüreğine ulaştırabilen bir kitap! "Söylemediğim Sözcükler" adlı gençlik

romanı ve çok sayıda çocuk kitabıyla tanınan yazar Pakize Özcan bu ikinci gençlik romanında, hem aile hem çevre baskısı altındaki bir genç kızın yaşama tutunma mücadelesini, gerçekçi ama sıcacık bir dille anlatıyor.

Ertuğrul Odabaşı
Kekeme Yayıncılık
Aşkın Sınır Noktası
Sadece an'da yaşanabilir mi? Kenetlenmiş iki kalp, hayatı örten ve üşüten zamanın soğuk kabuğunu kırıp parçalayabilir mi?

Kentli yalnızlıklarını beklenmedik bir yöntemle yadsıyan ve yabancılaşmışlığın buzla örtülü katmanları altından uç veren yepyeni bir hayatın sahipleri... Kanıksamayı ve uyuşmayı bir tür öfkeyle reddeden bir suç manifestosu... Yeni bir hayat mümkün olabilir mi? Ertuğrul Odabaşı bu sorunun yanıtını kendine özgü yöntemlerle veriyor. Tehlikeli bir kitap!

Adalet Ağaoğlu
Alkım
Sessizliğin İlk Sesi
"O geceler öyleydi. Korku salt dağları değil, kapıları, pencereleri yürekleri de beklerdi. Işıklar

karartılır, sesler kısılır, çocuklar yüksek sesle gülmesinlere diye azarlanırdı. Parmaklar sürekli iki dudak üstünde, gözler ağızlara götürülen lokmaları saymakta. İnsanlar ölmeden ölmüş gibi yaparlarsa kara kuşun kanadı onlara değmeden geçebilir iye umarlardı."

Neşe Cehiz
İnkılâp
Kanlıca'da Çılgın Aşk
Kanlıca'nın çılgın aşıkları nikâhlarının üzerinden daha bir ay geçmeden şehveti tüketip bitirince bu hale

geldiler işte. İkisinin de saçları bembeyaz şimdi ve güzel gizli ailelerine gidip sıcak bir kucak arıyorlar. Ama, nasıl gidiyor, diye sorulduğunda, ağızlarını sıkı tutup sır vermiyor. Hâlâ birbirimize çılgıncasına âşığız, böyle de kalacağız diyorlar.

Nedret Ersanel
Hayy Kitap
de-şifre
Türkiye - ABD savaşını bekleyenler. Ankara'ya baskı yapanlar. CIA'in dijital efendileri. Yerkürenin sanal patronları. Bilimsel ölüm makineleri. Casus üniversiteler. Ve efsanevi Yahudi lobisi. İşte

isim isim kurum kurum neo-deccal'in şeceresi!

Ayşe Sarısayın
Can
Denizler Dört Duvar
Denizler Dört Duvar, bir ilk kitap. Ama gerçekte, öykücülüğü uzun yıllar denemiş, büyük öykücülüğü uzun yıllar denemiş, büyük öykücüleri okuyup, özümsemiş ve sonunda yazmaya karar vermiş bir yazarla

karşı karşıya gibiyiz. Öyküler, yaşamın çoğu kez ayırdına varmadığımız inceliklerini, yer yer Katharine Mansfield'i anımsatan bir duyarlıkla, yoğun, özenli bir anlatı biçemiyle dile getiriyor ve bunu, 'zaman'ı ve 'hüznü' kullanarak yapıyor Ayşe Sarısayın.

BİR OZAN YURDUNDAN GÖÇMÜŞ DİYELER...
HEİNE, KONSER, KOMET SERGİSİ

Heinrich Heine'nin (1797-1856) **Karl Marx**'ın eşi **Jenny**'e "Bayan Doktor" diye hitap ederek yazdığı ve 1 Ocak 1845 tarihin taşıyan, şimdiye dek bilinmeyen bir mektubu bulundu Moskova'daki Sosyal ve Politika Arşivi'nde. **Karl Marx**'a ait bir sandıkta bulunan bu mektup önemli elbette. Alman-Fransız yeni yıl kutlaması için yazılan mektubun içeriğini merak ettim. Bir şairin kaleminden çıkan her şeyin önemli olduğunu düşünüyorum. ***Gençlik Acıları***'nın şairinin ***Şarkılar Kitabı***'ndaki (1972, Behçet Necatigil çevirisi) şiirler de, tüm şiirseverlere yollanmış bir mektuptur sanki; acılarla, aşkla, kırgınlıklarla, umutsuzluklarla ve yolculuk izlenimleriyle yüklü şiirler dertli bir şairin yüreğinin yansımalarını içeriyor.

Berlin Klasik Türk Müziği Derneği Korosu'nun "Unutulmayan Bestekârlar" başlıklı konserinde Rum, Ermeni ve Yahudi asıllı Osmanlı bestecilerinin yapıtlarından örnekler sunuldu mayısta. Berlin'deki pek çok kuruluşun desteğiyle ve Multikulti Radyo'nun Türkçe Yayınları'nın öncülüğünde gerçekleştirilen bu olağanüstü güzel konserde **Kemanî Tatyos Efendi** (1858-1913), **Bimen Şen** (1873-1943) ve **Aleko Bacanos** (1892-1950) gibi büyük bestecilerin unutulmayan ***"Acem-Aşiran, Ferahfezâ, Nihâvend, Hicazkâr, Hicâz, Kürdilihicazkâr, Segâh, Muhayyerkürdî..."*** *makamlarındaki şarkıları seslendirildi.* 12 Eylül 1980 askeri darbesi ilericileri, aydınları, sanatçıları bir çil yavrusu gibi dağıttı. Canını kurtarabilenler yurtdışına çıktı ve dışarıda, bir başka dilin, toplumsal yapının içinde ayakta kalma mücadelesi verdi, veriyor. Bunları bilmeyen mi var? İşte onlardan birinden söz etmek istiyorum şimdi de: Evet, onlardan biri de **Ozan Emekçi**. Yüreğini ve kavgasını halkının önüne sunan sanatçı, "gurbet kuşu" olarak 25 yılını geçirdi Almanya'da. Konserden konsere halkıyla, kendisini sevenlerle birlikte oldu, oluyor. Ama yurt özlemi hiç yakasını bırakmadı. O, şimdilerde çocukluğunun ve gençliğinin izini sürmek istiyor Türkiye'de; Maraş'taki çocukluğunun, İstanbul'daki gençliğinin...

"Gözlerinin dokunduğu her mekân memleketim/Bakıver de uzamasın gurbetim, esaretim/

Ahmed Arif hasretinden prangalar eskitti/Beni böyle eskitense prangalı hasretim" ***Özgürlük Mahkûmları*** (1996) ve ***Feryad û İsyan*** (1998) başlıklı iki şiir kitabı ve 17 kaset, 4 tane de 45'lik plağı bulunan, bestelerini **Musa Eroğlu, Selda, Sabahat Akkiraz, Deste Günaydın, Hasret Gültekin, Ferhat Tunç, Güler Duman...** gibi sanatçıların okuduğu **Ozan Emekçi** 25 yıllık sürgünlüğünü sona erdirmek için ülkesine dönmek istiyor. Duydunuz mu? **Ozan Emekçi** bağrına **Nâzım Hikmet**'i basıp da geliyor Türkiye'ye. Haberiniz olsun.

"Senin yüzdüğün sularda ayrılık ölümü yur/ En son yolcun ben olayım, bekle biraz gitme dur/ Beni İstanbul'a götür, ya da İstanbul getir/Dokununca Nâzım'ın ellerini yakan vapur"

Sonradan eklenenlerle 83 dizelik destanı ***Feryad û İsyan***'ın 38 sayfalık notlarını **Mehmet Bayrak** hazırlamış. **Ozan Emekçi**'nin kendini sorguladığı, kendisiyle yüzleştiği bir isyan, bir feryatlar toplamı bu destan. Halk şiirine yakışır bir deyiş ve anlatım gücüne sahip ve dörtlükleri okurken size sanatçının o samimi, içten sazı da eşlik ediyor, okuru yalnız bırakmıyor: Bu okuma, ayrıca tarihin derinliklerine de uzun bir yolculuk. Bu destanın coğrafyasında **Ahmet Arif**, kimyasında **Nâzım Hikmet**, matematiğinde **Mahzunî Şerif** vardır. **Hayyam** esprisi ve dünya görüşü de destanın içine iyice nüfuz etmiş.

"Kimsesizler diyarında bir şairin izi var/Yüreğinin sesi kırgın dizlerinde sızı var/Türkiye'nin emekçisi olmak için çırpınan/Eğinli Enver Gökçe'nin sitemi var nazı var"

Enver Gökçe'nin "naz"ı ne olabilir ki? Buradaki naz sözcüğü şairin kırılganlığını anlatıyor sanki. Hayatı boyunca rahat yüzü görmeyen, hep sıkıntı içinde yaşayan ve şiirlerinin yaygınlaştığını göremeyen **Enver Gökçe**'nin dünyasına yukarıdaki dörtlükle sokuluyor **Ozan Emekçi**.

Komet,: 7-30 Mayıs tarihleri arasında Berlin'deki GaleriArtist'te Berlinlilerin karşısına çıktı çarpıcı, etkileyici, irdeleyici resimleriyle. Onun resimlerini biz tamamlıyoruz sanki: Düşlerimiz harekete geçiyor ve çerçevelere sığınmış, resimden çıkmak isteyen figürlere, desenlere biz sahip çıkıyoruz. Tuvallerindeki boşluklar bizi de içine çekiyor. Küçük figürler, dünyanın onca yükü altında ezilmişler gibi. Resmin kıyısında alçakgönüllü bir biçimde yer alıyor fırçanın ve yüreğin buluşturdukları. Altta iki ördek, kentin (mi?) yitip giden ve giderek silikleşen yüzü (mü?), okul yolundaki iki küçük yaprak, arkada piramide benzeyen bir yükselti, önde düşsel, garip bir hayvan (mı?), tablonun adı, "3 HYE" ve neye yorarsan yor, ne düşünmezsen düşünme, üç ayrı renkte bamya(mı?)... Burada hayatın ve yaşamın soyutlanması var elbette, ne var ki aradaki mesafeyi nasıl kapatacağını bilemiyor insan ve resimlerin dünyasına (varsa) girmekte zorlanılıyor. **Komet**, belki de bunu istiyor: *'Kimse benim resimlerimle kendini ve dünyasını özdeşleştirmesin,'* diye resim yapıyordur, ayrıksı ve aykırı olmak için değil de, yaptığıyla zaten farklı bir yönü olduğunu hemen ele veren çalışmalarıyla.

Berlin'de yıllardır tartışılıp duran ve bir türlü gerçekleştirilemeyen Yahudi Soykırım Anıtı, sonunda 10 Mayıs'ta açıldı. 2711 beton bloktan oluşan anıt, 2. Dünya Savaşı'nda öldürülen 6 milyon Yahudi'nin anısını temsil ediyor. Açılır açılmaz yoğun bir ilgi odağı haline gelen anıtı görmek isteyen Berlinlilerin yanı sıra civar köy, kasaba ve şehirlerden de akın akın ziyaretçiler geliyor Berlin'e. Öğretmenler de öğrencilerini götürüyorlar savaşı lanetleyen bu beton bloklara. Ama, öğrenciler ne yapıyor orada? Onların savaş, ölüm umurlarında mı? Blokların üstünde saklambaç oynuyorlar...

Daha ne olsun, dolu dolu yaşıyoruz işte, gördüğünüz, duyduğunuz ve okuduğunuz gibi.

ANLATI

BENİM TELEVİZYONLARIM

Derya Soyun

Birgün babam eve elinde büyük bir kutuyla geldi, bütün hayatım değişti...

Bizim de bir anda Enver Amca'lar gibi televizyonumuz oluvermişti... Herşey bu kadar basit miydi?.. Basitti işte!.. İstemeyerek te olsa Enver Amca'yı küçük bir karizma kaybına uğratmış, biz de artık "televizyonlu ev" statüsüne kavuşmuştuk...

O yıllar şehrimizde TRT yayınları alınamıyordu... Ama bazı günler Sovyetler Birliği televizyonu pırıl pırıl çıkıyordu... Enver Amca televizyon konusunda tam bir uzmandı... Alıcısına dışarıdan kendi buluşu birçok eklemeler yapmıştı... Antenindeki eklemeleri ve bu için olmazsa olmazı aleminyum tencere kapağını da sayarsak, biz daha yolun başında gibiydik. "Televizyonlu ev" daha sayılamazdık galiba... Aslında mahallemizde (belki de şehrimizde) bir tek "televizyonlu ev" onların eviydi...

Evet, bizim televizyonun düğmesine basınca hemen açılıyordu... Enver Amcalarınki gibi düğmesine basınca açılması için ısınmasını beklemek zorunda değildik... Ama görüntü olmayınca bu bir avantaj sayılır miydi.... Günlerden birgün televizyonumuzun "kıl ayarı" ile oynarken ekrandaki karların içinden "şrak" diye fırlayıvermişti görüntü.

Sıra, asıl anlatmak istediklerime geldi...

Bu televizyon gerçekten de "şrak" diye çıkardı.... Görüntü neredeyse ekrana yapışmış bir fotograf gibiydi...

Daha sonraları bunun resimleri oluşturan noktaların diğer televizyonlardaki noktalardan daha küçük olduğu için mi bu kadar net olabileceğinin ihtimali üzerine düşünmüşümdür...

Sovyet televizyonunda bizim televizyonlardaki görüntülere benzer tek görüntü, buz hokeyi maçlarında bazen çıkan kavgalardı...

Ne öldürülmüş insanlara, ne adliye koridorlarında birbirlerine girişen ailelere, ne de alkollü bir sürücünün trafik polisi ile yaptığı türden "şeyik"lere rastlanırdı... "Reklamlar" diye bir bölüm yoktu... Görüntüler son derece, abartı ve süsten uzak, bir şekilde akıp gider, büyülenirdiniz... Televizyon o'na göre bir vakit geçirme aleti değil, el birliği ile kalkınmaya çalışan bir ulusun birbirleriyle iletişim kurma aracı idi... Tüm halk hummalı bir çalışma içindeydi... En çok yayınlanan görüntüler tarımda, fende, astronomideki başarılarına ait görüntülerdi.....

İnsanlara eğlenmek için sunulan programlar ise futbol, buz hokeyi, opera ve her karesi klasik bir tablo gibi tasarlanmış filmlerdi... Bir daha da ben böyle filmlere hiç bir zaman rastlayamadım... Sanki Sovyetler bu dünyaya ait değil gibiydi...

TRT yayınlarını ilk kez babamla yolumuzun düştü Ankara'da bir otelde gördüm...

DEVAM EDECEK

FOTO ROMAN

"BEN HER BAHAR GELİRİM"

Yönetmen: Mehmet Çağçağ **Senaryo:** Metin Kaçan **Foto direkt by:** Sinan Göksel **Karakterler:** Metin Kaçan, Aslan Özdemir, Ünver Aslan Özdemir **Yapım:** Ornellan Putişenko **Tema:** 1204 13 Mayıs Kontstantinapolis Hipodromu **Tredman:** Zamantı Irmağı **Eserin Orjinal Adı:** Cholerra Bius **Tripteki şahıs:** 0 kişi **Dağıtım:** Vladimir Propp (Masalın Biçimbilimi) **Güney Amerika yağmur ormanlarından bilinçsizce kesilen ağaçlardan özenle seçilerek Kaçak Yayın için hazırlanmıştır. Anlatılan hikâyeler rumuzludur çöz sen de yaşama ayak uydur. Dekor:** Mısır piramitleri, kostüm Mısırlı dutankamon **Cast:** Selahaddin Eyyubinin gardorobundan itinayle indirilmiştir.

Hayatı düşünüyoruz; yaşamıyoruz, yaşayamıyoruz. Feodalite nedir, anksiyete ne, globalizm nedir, psikolojik dekadans olur mu, hiç bilmiyoruz, hayatı yaşıyoruz.

Metocum, bak kar suları çekildi, dere kurudu, Gülhane Bahçesi'nin, Hattı Humayun penceresinin izleksel bir dışavurumu kaldı.

Bahardır, çarpar, böler, katlar; insan da bir tomurcuktur, patlar. Her tohumun vazifesi bir şahdane verene kadar olgunlaşmak, sonra tekrar tohuma kaçmak. Akıllı ol, dürüst ol, cesaretli ol, MK'dan ders al.

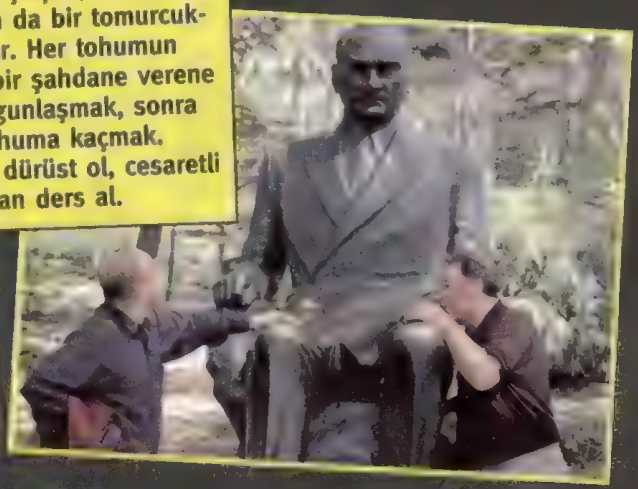

Çal be Sam. (Tekrar çal Sam) Yaa Veysel abi, iki kapılı bir handayız diyorsun, biz de sana geldik ziyarete, Gülhane kapısından girip Sarayburnu kapısından çıkacağız. (İzninle)

Beyaz Tavşan da yalan söyler, o da söylüyor, Kusturika'nın bir filminde oynamak istiyormuş, "kara kedi-ak kedi" hesabı. Yemezler tavşan kardeş. (Seni Sultanahmet nankörü seni...)

Beyler hayatı ıskalamayın. 1204 13 Nisan'ı unutmayın. Bu şehir öyle bir yandı ki, anlatsam tırsarsınız.

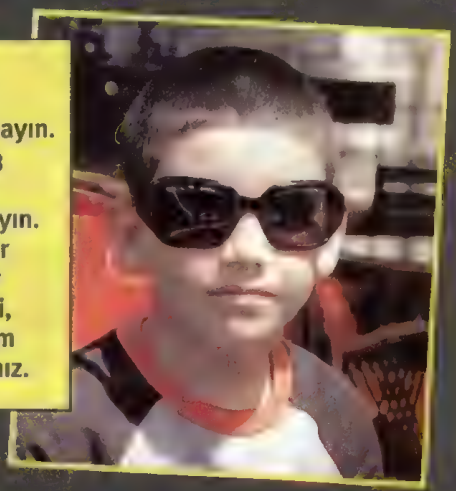

İşte bu meydan At Meydanı'dır, yani eski Hipodrom. Tam da Ayasofya'nın karşısına düşen Sultanahmet Camii'dir. Bu meydanda çok insan sallandırıldı taa Roma (Bizans) döneminden beri...

Kitaplarda aramayın gerçeği, çünkü hiçbir kitap söylemez gerçeği. Her önemli kitap rumuzludur, bu rumuzlar da kişiler de gizlidir. Hayat bu gizlilikleri savunmakla geçer.

Bakın Aslan baba, Metin abi, şu hiyeroglifler, bu anıt taşlar ve bu taşın altında yatan kutsal kase, hep bu sırları saklayan toplulukların işidir.

Bak, Roma'nın Milion Taşı, yani sıfır noktası. Ordu buradan yola çıkar, ne kadar yol katettiğini bu çıkış noktasından hesaplardı. Bi de insan kendini arındırıp sıfır noktasına gelebilse, di mi ama?

Ünver bizi harcadı mı yoksa, bahar ateşine mi denk geldik Aslancım.
- Yok be baba, katedraldeki pencerenin önünde bi kız var da, onun kıyafetinin tasarımını kim yaptı acaba?

Alman İmparatoru'nun gönderdiği çeşme, meşhur Alman Çeşmesi... -Sarıyer'in ortasında var bir çeşme/ aman çeşme canım çeşme/ Sarıyer'in kızları hepsi de seçme/ ben güler oynarım/ çıkar da meyhaneye/ Düzrakı/ mastika/ şarap çeker çeker oynarım...

Bu burmalı sütunun başında üç yılan vardı birbirine sarılmış, dolanmış. Nerde o yılanların başı, neden yok lkisi? Biri Arkeoloji Müzesi'nde ama diğer ikisi niye yok, neden?...

Bu yüzyılda mutluluğu arayan, sevgiye hasret insan, Metin Kaçan.

KAÇAK GEZİ

Nena Çalidis

Mavi ile beyazın buluştuğu nokta Poros adası

Cumartesi sabahı... Pire Limanı... Sokak aralarındaki denizci kahveleri, ızgara ahtapot ve bir tek uzo atabileceğiniz uzerilerden kokular yükseliyor (küçük meyhanecikler), et ve sebze pazarları insan dolu.

Pek çok Yunan adasına bu limandan kalkıyor gemiler... Ben de Atina'ya bir saat uzaklıktaki Poros adasına hareket edecek hızlı feribotumu beklerken kendimi Pire'nin ara sokaklarına attım... Liman kalabalık, insanlar koşuşturuyor, kimi sevdiğiyle vedalaşıyor, kimi ağlıyor... Limanlar hem ayrılığın, hem de kavuşmanın buluşma noktaları. Feribotumun hareket vakti yaklaşmıştı... Bir saatlik hızlı feribot yolculuğumdan sonra kendimi kartpostallarda görebileceğimiz türden bir adanın içinde buluyorum. Kireç badanalı evler... Kimisi büyük kimisi küçük... Tahta kapılar... Renkli pencereler... Her yer yaşanmışlık kokuyor... Hayat bu adada sanki beyazla mavinin karışımı arasında geçiyor.

Poros adasının daracık sokaklarındaki merdivenleri bile beyaza boyanmış... 31.65 kilometre kare üzerine kurulu adada tarih bugünle iç içe. Antik Yunan'da ada halkı denizlerin hâkimi Poseidon'a inanırmış... Onun için de adanın en yüksek tepesi olan Vigla'da (374 metre) Poseidon tapınağının kalıntıları bulunuyor.

Rengârenk badanalı kapıların önlerinde insanın gözüne ilk çarpan şey kuşkusuz hasır sandalyeler oluyor, bir de saksılardan sarkan sakız sardunyaları..

Adanın tarihi mimari dokusu hiç bozulmamış.

Her şey düne ait... Evlerin bahçeleri bakımlı, evlerin bahçeleri çiçekli, evlerin pencereleri maviye veya beyaza boyalı...

Adanın tüm sahil şeridinde bulunan uzerilerin - bu tür ufak meyhanecikler Yunanistan'da çok yaygın- bile masa örtüleri mavi - beyaz. Uzerilerin önlerinde ahtapor ızgaraları bulunuyor... Gün batımına doğru ufak ufak dolmaya başlayan uzerilerden Greek müziği yükseliyor... Güneş batıyor... Havada bir kızıllık... Hafif bir rüzgâr esiyor... Soğuk uzomu yudumluyorum... Uzom şeffaf, içine su katıyorum, rengi değişiyor hafif beyazla uçuk mavi arasında bir renk alıyor... Sofrada Greek salatası, ahtapot ızgara bir de kalamar... Müzik çok güzel... İstanbul'daki sevgilimi özlüyorum... Geçimini zeytincilikle sağlayan bu adaya limandan baktığınızda içinizde uyanan tek duygu adanın insanı çevrelediği hissi... Peloponissosun bir kolunu oluşturan ve uzaktan baktığınızda adayla bütünleşmiş olarak görünen Galata aslında adanın karşı tarafına düşüyor. Küçük sandallar aracılığıyla iki dakika içinde adanın karşı tarafına ulaşabiliyorsunuz. Adada mavinin yanı sıra yeşilin her tonuna rastlamak mümükün. Adanın arka tarafında Limonluk Ormanı bulunuyor, bir de manastırı.

Adanın eski taş evlerinin önlerinde oturan yaşlı teyzelerin evlerinden bir reçel, bir de ekmek kokusu yükseliyor. Maria

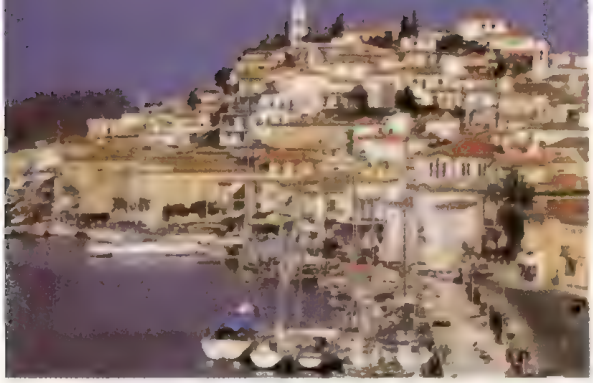

teyze torununa yeni yaptığı reçel kavanozunu kapısının önünde veriyor... Lacivert boyalı kapının penceresini süsleyen perde beyaz dantelden işlenmiş. Adanın tüm dar sokakları tek bir yere çıkıyor; Saat Kulesi'ne... Saat Kulesi limanın, hatta adanın dört bir yanından gözüküyor. Kulenin gövdesi beyaz, kapısı laciverte boyalı. Saat Kulesi'nin yanında bir bayrak... Bayrak mavi beyaz... Kulenin yanında bir ev... Çocuklar kapının önünde bisiklete biniyor... Dedik ya, bu adada hayat kapıların önünde yaşanıyor.

Poros aynı zamanda Eski Yunan'da yaşayan Atinalı hatip Dimostenes'in intihar ettiği ve mezarının bulunduğu ada. Dimostenes'in büstünün olduğu mezar adanın iç kısımlarında bulunuyor.

Adada yaşam yirmi dört saat sürüyor... Kimi teknelerin içinde, kimileri ise aile yadigarı evlerinde yaşıyorlar hayatlarını. Adanın dar sokakaları, adanın kapıları, adanın fırını, adanın lokantaları hatta adanın hediyelik eşya satan dükkânlarından bile iki renk hakim lacivert, beyaz...

Adada yaşam kapı önlerinde geçiyor... Ama bizim bildiğimiz türden değil... Kapı önlerinde minderde oturan ve çekirdek çitleyen insanlara rastlama mümkün değil... Gitme vakti... Beni Pire Limanı'na götürecek tekdüze solgun yeşile boyanmış bir geminin demir kapısından içeri giriyorum... Ada kapıları renkli... Adanın kapılarının önünde yaşam var... İnsanları şehirdeki evlerine götüren gemi tekdüze, gri aynı şehirdeki kapılar gibi...

Yirmili yaşlarını süren bir genç adamla olgun bir kadının aşkı

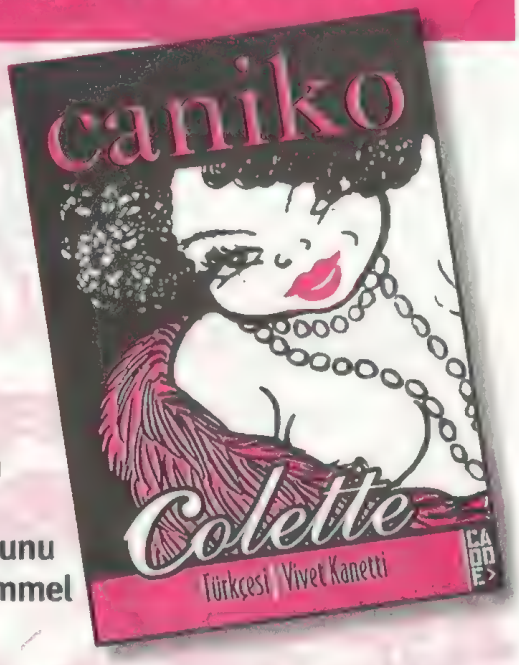

"Kadın; hem şairi, hem sığırcık kuşunu hem mükemmel bir noteri andıran şaşırtıcı hayvan."
Colette

ÖZEL FİYAT
5 YTL
5.000.000TL

Şömiz cilt 180 gr kuşe

KANAT ALIŞTIRANLAR

Adnan Özer

Talip Ceylan

"Bir yer"den "Hiçbir yer"e

Her şey ülkesinde tayini çıktı "bir yer"e. Babasının cebinden kaçan para ona bir ev tuttu. Evin elinde yüzünde yedi mevsimlik yağmur. Çatısının kanadı çoktan yağmur besili, uçmuş. İçi eşyasız. Eşyasızlık kara delik. Ne yapsın? Tutunup duvarlara kurtardı kendini. Duvarın ayağında sallanıp etti günü. Gün pazartesi: İş başı. Eşyalı devlet dairesinde aldı soluğu(Vermekten çekindi: "Lütfen, gürültü yapmayalım"). Böylesi evinden daha ev: Evlilikti. Müdürlüğe zimmetli sandalye tuttu onu.

Babasından kaçan son para: Deri bir çanta. İlk maaş: Bir takım elbise, bir de şapka. Tek yasadışılığı ikinci ayına kondu. Onun gibisine talih kuşu gibiydi kural tanımazlık. Çıkardı şapkayı, astı. Bozdu şapka kanununu. Askısının yüzü kıpkırmızı. Baş anadan üryan, herkese uydu. Uydusuydu dünya'nın. Salladı başı, aldı maaşı. Yetmedi. Tek başına sallanmazdı bir baş. Bekarlığın son maaşı: Başlık parası. İkinci eşi birincisine kuma. Canları bir çocuk çekti akşam yemeğinde. Devlet dairesi kısırdı. Kumadan olmuştu iki çocuk da. Eşyalanmıştı artık evi, tutundu çocuklara. Otlar büyürken, bir yandan çocukları da büyüyordu, hafiften kayıyordu elleri avucundan. Kayınca ellerinin terlerine tutundu. Güneş çıktı, kurudu. Güneşe uzanıyordu, eli yandı. Tutuksuz kaldı. Artık baş akşamları: Rakıyla cigara, gündüzleri: Çanta. Sallıyordu çantayı, alıyordu maaşı. İlk eşinin sözleri bir büyük ihanet: "Ben seni değil, çantanı sevdim. Anlıyor musun, çantanı. Hah, hah, haa. " Kumaya gelince: Kocasına tutunduğunu düşlüyordu parmakları. Oysa tuttuğu haftalık masraf parası. Kocası yuvarlanıyordu kendisiyle kuması arasında. Söyleniyordu: "Kime tutunacağım? Babam: Cebindekileri terketti tastamam; Sandalye: boğuluyor, Robinsondan açlık çığırışı: sandal ye; ilk maaşım: takım elbise ve şapka naaşım; çocuklarım: çocuklarının. Kime tutunacağım? Neredeler"

Cevap genelgeyle geldi çok geçmeden: "Hiçbir yerde". Tayini çıktı "bir yer"den "hiçbir yer"e. Peşinde emeklilik günleri doğduğundan beri nereye gitse.

GÖNDERENLER:

ÜRÜN

Azra Tahsin
İ. Kürşat Çetin
Uğur Çiftçi
Hülya Ataoğlu
İbrahim Can Ayık
Alev Güvercin
Turgay Algan
Dilek İmük

DEĞERLENDİRME:

Atilla Ayata / Sevgili Atilla şiiri hemen bırakıyorsun, çünkü iyi bir öykücü olacaksın. Şiirde ısrar edersem ne olur diye sorduğunu duyar gibiyim. Doğrusu ne sen sor, ne ben söyleyeyim. Düz yazın iyi, devam forza!

Ahmet Özcan / Mersin. Fanzin alındı. Teşekkür. T.Uzak

Arda Özcan / Beşiktaş. Yazmayı seviyorsun, bu belli, ama içinde bir garez var sanki. Ondan kurtul. Oldukça titiz görünüyorsun, en azından burdan öyle. Sinemayı seviyorsun sanıyorum. Bu doğruysa, onu bir müddet eğlenmek için seyret. Hızlıca atmosfer oluşturuyorsun, ama sent ve beylik oluyor. Faulkner oku bu yaz. İstanbul argosu öğren. Sevgiyle kal.

Ferdi Uçar / "İki parçaysak sancıtır sevda" diyorsun ya sevgili kardeşim, işte şiir söyleşiyi (poetik diskur) budur. Şimdi bu söyleyiş bilinciyle "şiirini tekrar tasarım et. Sana William Empson'un dizesini armağan ediyorum: Tortu kalır, tortu kalır, sonunda tortu kalır. Büyük şairleri ya okumuyorsun ya da okuyup, sonra da bildiğini okuyorsun. Mantık oyunu yasak. Espri yasak. Sevgiliye laf anlatmaca tarzı yasak. Derdinizi "tarih"e anlatacaksın, kubbede bir seda olsun diye. İlk gönderdiklerinden Kırmızı Sesler'de tasarım iyi.

Emrecan Erdoğan / Emrecan, 17 yaşında olman gözünün yaşına bakacağım anlamına gelmemeli. Sevimli bir metin yazmışsın, ama şiirle uzaktan yakından ilgisi yok, canım kardeşim. Kısa, manzum bir öykü denemesi seninki. Peki şiir ne? Şiir, orada anlatmak istediğin öyküdeki cevheri (öyküyü, olayı değil), aktarmak istediğin duyguyu (senin hissedip de, bununla dünyanın yüreği sızlasın dediğin) daha önce hiç aklına gelmeyen sözcüklerle anlatmaktır. Dizelerde iki sözcük yanyana geldiklerinde hem âlemde ilk defa birbirlerini görmüş olacaklar, hem de kainat varolduğundan beri birbirlerini tanıyor olacaklar, birbirlerine susamış olacaklar, senin anlatmak istediğine değil.

Onur Sarıgül / Beşiktaş. Sevgili Onur, anlatmıyorsun tarif ediyorsun, hem de teatrel şekilde. Sen de Faulkner oku bu yaz. (Ben de okuyacağım, merak etme) İyi tatiller.

KEKEVİ SOKAKTA HAYALPEREST DARALMALAR

Her şeyin başı hava almak havamızı almaktan korkmadan. Ani bir karardı. İçinden geçirmesi, uzandığı kanepeden kalkması, kendini kapı önünde bulması topu topu on saniye sürmüştür. İstenildiği anda amaçlanan şey yapılmadıktan sonra yaşamanın pek de bir anlamı yoktu aslında, özellikle de o sıralar. İçindeki hastalıkla feryadı ancak taban ağrısı durdurabilirdi. Her çıkışında, bu sefer ayaklarımı beni götürdüğü yere gideceğim, diye karar verse de bunun kendine söylediği bazı yalanların en sıradan, olduğunu gayet iyi bilirdi. Çünkü ayakları onu hep aynı yere götürürdü zaten. Yolda kafasını kaldırmamaya özen gösterir, insanlara bakmamakla cezalandırırdı kendini. Gideceği yer zaten belli olduğundan bu işi bir mesaiye ya da bir kabir ziyaretine benzetmek mümkündü. Gidiş-dönüş süresi yarımşar saatten bir saat sürerdi, orada da yirmi dakika ya kalır ya kalmazdı. Çoğu yoğun günlerde işini bir yolunu bulup programa koyar, bir buçuk saatlik bir boşluk yaratırdı. Gitmezse kendine güvenildiğinden korkardı; her ne kadar ortada kendisine güvenecek biri olmasa da.

Yokuş indi, yokuş çıktı. İnerken yokuşun eğimine kapılan vücudunu durdurabilecek, çıkarken de yokuş yukarı yürüyecek kadak takati kendinde bulamıyordu. Bu yolculuk gerçekten de yorucuydu. Onun gibi insanları pek de umursamayan biri nasıl olur da taşlara karşı kendini bu kadar sorumlu hissederdi. Açıldığı arkadaşı ona aynen bu soruyu yönelttiğinde sessiz kalmayı tercih etti. Daha fazla konuşmaması gerektiğine dair bir emir gelmişti beyninden. Gerçekten de bu kadar yol ne üzerinde Kekevi Sokak yazan tuğla kırmızısı bir hastane duvarı, ne de fazla şekilsiz olmamakla birlikte pek de düzgün olmayan merdivenlerden oluşmuş bir kaldırım için tepilmezdi. Hayattan çok çocukluğundaki ateri oyunlarında varolmaya özenen kahramanımız(!) buraya geldiğinde nedense bir amacı değil-iki üç yıllık bir süreden sonra amaç sözcüğü çok mutlu geliyordu kulağa -ama bir beklentisi olduğunu hatırlıyordu. Burada, tam da bu dörtyol ağzında birini beklediğini biliyordu.

Kaldırıma oturdu. Saatine baktı. Derken nereden çıktıklarını anlamadığı içki bardakları ellerinde Rus edebiyatından fırlamış iki beyefendi beliriverdi gözleri önünde. Fark edilmemek için hareketsiz kalmaya devam etti ve kulak kesildi. - Kendini alçaltmak da bir teşekkür kimi zaman.

- Ne olursa olsun kendimi hiçbir insan önünde, iyilik etmek içinde olsa, alçaltamam. Bu kendime, beni özelleştiren erdemlerime ve hatta -her ne kadar gülünç bulacaksınız da- insan olduğumu en fazla hissettiren acizlik ve zaaflarıma bile ihanet olur.

- Sizin gibi kibirli birinden böyle bir yanıt duymak beni şaşırtmadı.

- Yanıtımız izin verirseniz bu kadar da değil zaten. Kendimi alçaltarak teşekkür etmememin bir diğer sebebiyse insanlara güvenmemem. Kimseye bana lüzumsuz ve bayağı şakalar yaptıracak, karşımda güven kazandıracak hareketlerde bulunmam söz konusu olamaz. Hem bilmem düşünceme katılacak mısınız? Şuna inanırım ki, Tanrı da biz insanlara güvenmez zaten; bu yüzdendir ki kaderimizi kendi elleriyle yazmak gereğini duymuştur.

Her ne kadar dörtyol diye adlandırılsa da bu kelimenin çağrıştırdığı işleklik ve curcunadan uzaktı burası. Günün diğer saatlerine nazaran daha yoğundur herhalde şu sıralar. Buradan geçen insanların-arabada veya yaya olsun- hiç kaldırımda oturan başka bir insan görmediklerini düşünürdü. Arabadakiler dahi ona bir bakış atar, daha sonra yollarına devam ederlerdi. İki üç gün artarda bu mabede geldiği olurdu. Özellikle bu zamanlarda kendisine deli gözüyle bakıldığını hissederdi. Hatta zaman zaman perdelerin arkasından izlendiği kuruntusuna kapılıp bir an evvel oradan koşarak kaçmak isterdi, sonra saatine bakar, utana sıkıla dizlerini kendine çeker, dirseklerini dizlerinin üzerine koyup, kafasını da avuçlarının arasına alırdı. Bazen de bacaklarını mümkün olduğunca uzatıp, avuç içlerini kaldırımın pürüzlü yüzeyine dayayıp otururdu. Biraz zaman geçtikten sonra ellerini kaldırıp birbirlerine sürterek avuç içlerine yapışıp kalan ufak taşları çıkarır, orada yer eden izleri uzun uzun izlerdi. Neler yoktu ki avuç içlerinde: Bulutlar, çocuklar, salıncaklar martılar, filler, oyuncaklar, karamel bir tebessüm...

Ağzında büyüyen ve çalkalanacak kıvama gelen diyaloğun iki karakter tarafından sahnelenme vakti gelmişti; biri kendi tabii. Konuk oyuncu rolünde elinde bastonu bir dede ya da torunuyla el ele yürüyen yaşlı bir teyze olsun istiyordu ama hiçbirinde özellikle ısrarcı değildi. Yaşlı olmaları yeterliydi. Hoş, çoktandır gözlemlediği birçok yaşlının değirmende ağarttıkları saçlarını ve titrek duruşlarını kullanarak hakkı olmayan şeyleri adeta yüzsüzlüğe varacak bir cüretle istediğine tanık oluyordu ama onun rol arkadaşı böyle biri değildi elbette. Konumuza geri dönecek olursak, sözgelimi bu yaşlı adama ona niye burada böyle ara ara gelip oturduğunu soruyor, ayrıca bir derdi olup olmadığı sorusunu da ekliyordu. O da kendine her daim; fakat başkalarına nadiren hazırcevap olmasına rağmen bir anda patlatıyordu en romantik cevabı: "Gelmeyeceğini bildiğim birini bekliyorum."

Saatine baktı, kalkma vakti gelmişti. Gözlerini çıkarıp avuç içlerine koydu, ellerini de ceplerine soktu. Döküp saçtığı her şeyi sakarlara has çekingenlik ve pişmanlıkla topladı, evin yolunu tuttu.

Anahtarla kapıyı açtı. Ayakkabılarını çıkarmadan banyoya girdi. Aynaya yaklaştı.

"Vay be ne cevap! Peki ya adam "Ulan eşşoğlueşşek! Madem gelmeyecek ne diye bekliyorsun?" dese ne diyeceksin ?" diye söylendi bezgince. Gülümsemeye başladı ama bu gülüş sadece acısına kılıp olabilecek kadar neşeli bir edayla dudaklarından bir an görünüp kayboldu. Çaresizliğinu suni tebessümlerle hafifletmeye çalışsa da bunu aynadaki gözlerinden rahatlıkkla okuyabiliyordu.

Atilla Ayata

KAÇAK AKTİF

Sevgili Kaçak!..

(19 Nisan 2005 itibari ile; Kaçak, Sayı: 7. Kapak nasıl da hoş. (Kaçak Koleksiyonundan) Atilla Birkiye Düş Kurgusu Kaçak, Anlatı, okunuyor, dışarda şimşekler çakarken, öylesine özeldir ki, baştan bu anlatı, zorla okumak olmaz derim ya ben, işte baştan vurguladığım an, bu andan ibarettir. Bu an, okumak için kaçınılmazdır. Anlatı, içine çekiyor, yönlendiriyor beni de. Ekimin kızılığı saçlarında? Sonbahara ilişkin paragraflar sardı sarmaladı belleğimi.

Necati Güngör, Kaçak anı, Cemal Süreya ile... takıldım... Gölge yazarlar bürosu, ilginçti, çünkü Cemal Süreya'nın alevi kökenli olduğunu öğreniyorum. Bu yazıyı bana okutan duygu, O'nun nasıl biri olduğunu merak etmem. Edebiyat için kimlik önemli ama; evrene hitap etmez mi aslında? Köken sorgulanmalı mı? Kendini okutuyor yazarın yazısı. 8'de devam. Kitap okur gibi, gecenin büyüsü ile eş değerde, devamdayım okumaya. Atilla Birkiye'nin Düş Kurgusu, Aşk muhalefettir tüm iktidarlara karşı. Bahardır, âşık olmuşum mutlaka. Yok, yok, Atilla Birkiye okuduğundan, Kaçak'ın sayılarını diziyorum önüne. Hep Atilla Birkiye sayfası okuyor, okuyor ve baharı çekiyorum içime. Âşık olmuştum ve okuduklarım anlatıyordu yaşadıklarımı. İşte, radyoda sıra sıra çalan şarkılar da buna şahitlik eder durumdadır. Kaçak 14 dahil, artık elveda zamanını okurken, Atilla Birkiye'nin düş kurgusunda bulduğum gibi kaybettiğimi görüyorum. Şimdi, bakalım kaç sayı sonra, tekrar buluşacağız.

Kütüphaneden, daha önceden önünden geçilen Atilla Birkiye kitapları alındı ve okundu. Son yemek, biraz zaman zaman tekrarda idi. Okumak için zorlamak istemez kuralını attım camdan, merakıma kapıldığım için. Denemesi daha hoştu. Daha çok belirleyiciydi. Aşk bir ırmaktır. Öğreticilik hâkimdi. Herkes için, okunabilirlik ilkesi hâkimdi. Kaçak Yayın'ın 10.sayısında da, Şebnem Atılgan'ın yazarla söyleşisi, öğretiyor bana merak ettiklerimi. Aşk Bir Irmaktır'ı bir gecede bitirmiştim ve bu kitap, benim tek gecede okuyup bitirebildiğim yegane kitaptı. Son Yemek'in beni çekmesinin nedeni -okurken farkına vardığım- yazarın, roman yazmaya çalışırken, bir gizemli mektup ve arkası gelen mektuplardan romanını yazma telaşı, kaygısı ve uğraşısı idi. 2005, Kaçak Yayın, Mayıs (25) Cezmi Ersöz, kaçak anlatıda, sevilen bir yazardır tabi ki.

Dolu bir aydan küçük bir fırsat kovaladım bugün.

Beyhan Pektaş

sokak çocuğu

abi titremez mi yüreğin
görünce o çocukları
peki bilir misin sen kaç gündür
aç onlar
peki sen hiç üşüdün mü
istanbul sokaklarında
hayal ederken pilavüstü döneri
ellerini ovuşturdun mu hiç
o minicik bedeni ısıtmak için
sabahları uyandın mı hiç
o sert kaldırım taşları üstünde
sen şimdi sabahları aç gezmeyi de
bilmezsin
doğru ya abi sen nerden bileceksin
bütün bunları
sen sokak çocuğu olmadın ki.

Selam, Ankara'dan yazıyorum, adım **Süleyman Tatar.** Üniversite öğrencisiyim, ayrıca ÖSS'ye hazırlanıyorum, size kesinlikle alıntı olmayan şiirimi yolluyorum Sevgilerimle...

Ben, Yer Yüzünden Sürgünlerin dergisi Kaçak'ı okumaya daha yeni başladım..

Oda LeMan sayesinde oldu, haftalık Leman Dergisi'nin 2 yıldır okuruyum diyebilirim. On da reklamını görüyorum ve hoşuma giden sayılarınızı alıyordum. Ancak bir sayınıza ulaşamadım ve onu gerçekten çok okumak istiyorum abonesi ve devamlı takipçisi olmadığım için bulunduğum yerdeki bayiler bana yardımcı olamadılar ben de en sonunda size mail yoluyla ulaşmaya çalışıyorum.

Aralık 2004 sayı:20 bu sayınızı istiyorum bana yardımcı olursanız çok sevinirim. İyi geceler.

Evrim Kılıç

Sevgili Aslan,
Tekrar merhaba

Bir şeyler yollamak istedim. Dergide yayınlanır mı bilemiyorum ama olur da yayınlanırsa **Sidar Su** ismi altında yayınlanmasını rica ederim. İyi çalışmalar diliyorum.

Sevgilerimle...

ISLAK ÖLÜM

Yorgundu vücutlar.
Titreme yoktu artık
Seslerde ve bedenlerde
Soluklar kesilmiş, gözler kapanmıştı...

Yerdeydi vücutlar.
Hiçbir kımıldama,
Ses çıkarma gereği duymadan
Konuşuyorlardı.
Suskunlukların ötesinde bir
âlemdeydiler.
Kapı açılsa,
O duruş,
Susuş,
Yorgunluk görülürdü.
Asıl olan... ?

Düğümdü eller titreme yoktu artık
Seslerde ve bedenlerde.

Soluklar kesilmiş, kapanmıştı gözler.
Hiçbir hareket fark edilemezdi
dışarıdan
Tek bir olay vardı; Çatlaktan sızan
damlalar...
Çok yağmurları vardı
Ama tek parçalık tohumları kalmamıştı.
Bu yüzden de damlalar.

Güçlüydü dudaklar, birbirlerini yok
edecek kadar
Ve artık yoktular!
Pişmandı diller!
Keşke birbirleri aleyhine dönmeseydiler.

Titreme vardı son sususta.
Eller birbirine kenet,
Sıkmaktaydılar.
Bir hıçkırıkla
İsyan edercesine
Son kez titrediler.

Yerdeydi vücutlar
Hiç kuru yerleri kalmamış
Kapıları açılmamış
Camlar biriken damlalardan patlamıştı.

Gevşemişti vücutlar
Kasılmalar kesilmiş
Gözbebeklerinin affı bitmişti.

Sadece dalgalanma vardı bedenlerde...

Yukardan bakınca anladılar.
kendi yarattıkları yağmurlarda
boğulmuşlardı onlar.

YÜZÜ AKIYORDU...

Yüzü akıyordu herkesin.
Ne garip bir hareket vardı.
Boyunlarının üst tarafında insancıkların.
Önce saçları akmaya başladı,
Sevişmelerin şiddetinden yolunmuş gibi.
Sonra alınları akmaya başladı.
Yazgılarını silmek ister gibi.
Anlayamadım nedenini.
Acaba ben mi yanlış görüyordum?

Gözleri akmaya başladı
Yuvalarından kayarak,
Gördüklerini unutmak ister gibi.
Ardından yanakları,
Bölüm bölüm çatlayarak...
Etler birbiri üzerinden kayıp,
Dökülerek yok olmaya hazırlandı.
Ne tuhaftı.
Acaba ben mi yanlış görüyordum?

Dökülen kopuk yanaklar,

Dudaklara takıldı.
O öpülmekten, öpmekten bıkmayan,
Sevgisini, isyanını, direnişini
Haykıran dudaklar,
Dirense de ıslanmış kopmuş yanaklara,
Yıllardır yorulmuş gibi,
Sanki pes edeceği anın gelmesini
bekliyordu.
Dayanamıyordu, dayanmak istemiyordu...
Artık susmak ister gibi!
İster istemez bırakıyor kendini akıntıya
Söyleyecek sözü kalmamış gibi...

Ve bitti, o insan afeti yaşandı ve bitti.
Bir afetten sonra kalan en temiz
görüntü vardı
Göz bebeklerimde.
Çünkü yüzü kalmamıştı kimsenin.
Sadece bir boyun...
Artık herkes yüzsüzdü!
Hâlâ anlamıyorum
Acaba ben mi yanlış görmüştüm?

"Hayır, sen sadece ağlıyordun!"

---

gözetmeden acıyı
ılık düşler bırakıverdi
avuçlarıma.

oysa acı
binlerce yosun serinliğinde
sızıyordu düşüme

Cemile Çavdar

Sevgili Aslan Özdemir:
Yine Kaçak Yayın dergimi almışım.Bir mektubumu yayınladınız. Ama ben şiirimi de yayınlamınızı çok isterim.
Bu şiirimi çok seviyorum. Genç kuşağın başarılı yazarlarından Sibel K. Türker'e ithaf ettim. Sibel Hanım'ın 'Öykü Sersemi' bu arada Doğan Yayıncılık'tan çıktı. Sevgiyle Kalın.

Dr.İbrahim ORMANCI

KATRAN -Sibel K.Türker'e-

İdare-i Maslahatçı bir güneş

Ne üşütüyor içimi, ne de ısıtıyor

Ömrünü yaşamın anlamına adamış

Ama mahşerin katlarında kapıkulu olmuş

Bir ezinç meleği

Erinç meleği refikini kıskansın dursun

****

Sana değğin ne anlatabilirim?

Katran koyusu bir sessizlik (İ. Ormancı)

AKTİF ŞAİR HÜSEYİN

Ayla Abla
Kırkı devirdik
Hayatı da devirdik
Sus kız Zaliha
Duyan olucak
Bizi devirmesinler de
Bu yaşta
Elâlem ne der sonra
...
Şuraya bak
Her taraf kamyon dolu
damperlisi bile var
ulan Allahsızlar
Hepiniz selvi boylum
al yazmalım mı
oldunuz lan
Kadir abi birşey de
şunlara.
...
Ne biçim dünya bu
sokaklarda
öldürecek
bir tane bile
kurbağa yok.
...
Seni düşünürken
Burnumdan kan geldi
Tampon yapıp
Kanamayı durdurdum
...
Bak geldim yanına
Saçlarımı da jöleledim
Artık gidebiliriz ölüme.
...
Arkadaşlarım
LSD kullandığımı söylüyor
oysa ben Akineton kullanıyorum
Onu da doktorum veriyor.
...
Geçen gün
attım kendimi
ikinci kattan aşağı
biraz içkiden
biraz aşkından
polisler sordu
kim itti diye seni
o
diyemedim.
Ağladığında
gözyaşların
seni bana getirir
bense deniz
kenarında
gülerim martılara
...
saklambaç oynarken
zekâm gelişti
tahteravallide
eğlenmeyi öğrendim
dairede
insanın ibne olabileceğini
gördüm.
...
Son bir demdir
ömrüm
ince belli bardakta
belki şekeri biraz az
belki çayı biraz az
ama yine de
benim ömrüm.
...
Son bir demdir ömrüm
ince belli bir kaderde
bazen ayık
bazen sarhoş
ama yine de
benim ömrüm
...
son bir demdir
ömrüm
o güzel sözlerinde
o güzel dudaklarında
ama yine de
benim ömrüm.

arkasokak@leman.com.tr
http://groups.yahoo.com/group/arka-sokak
7
Edebiyattan önce hayat var
Haziran 2005
arka sokak
Nafer Ermiş

"Bu akşam buluşalım mı?"

Aval aval etrafa bakıyorum. Tam da işe kaptırmışım kendimi... Tek bir cümle var karşımda, bir soru cümlesi ve gözlerimi alamıyorum mavi ışıklı ekrandan.

"İşte yine başlıyoruz..." diyorum kendi kendime.

Gerçekten de öyle oluyor.

Her seferinde kendi kendime sözler de versem, utanmazca yeminler de etsem, sonuç değişmiyor; Joe beni her aradığında -hatta aramadığında bile- ona doğru kayıveriyorum.

Neden böyle olduğu konusunda birtakım tespitlerim var, hatta bazıları oldukça akla yatkın ama kim takar, beynim bana sormadan bazı sebep-sonuç ilişkileri buluyor en azından bulmaya çalışıyorsa, bu kesinkes benim sorunum değil. Kendi haline bırakıvermeyi öğrenmişim artık onu; ben, beynim ve kalbim bir bedende ve bir arada yaşamaya çalışıp durmakla geçiriyoruz günlerimizi ve gecelerimizi.

Yine de Joe ile buluşmamız birkaç haftamızı alıyor.

Bir cumartesi öğle vakti Taksim' de buluşup kısıtlı bir zamanda yemek yemek ve psiko-drama olayından bahsetmek kesmiyor; tüm iki saat boyunca tek düşündüğüm ona dokunmak. Aslında tam olarak isteğim dudaklarımla dokunmak, belki de onun bana dudaklarıyla dokunması. Emin değilim, sonuçta ikisi de aynı hesap gibi geliyor bir müddet sonra. Bir taksinin arka koltuğunda, eve dönüş yolunda yan yana otururken tek yapabildiğim biraz olsun ona sokulabilmek, biraz elini tutmak ve belki biraz omzunu koklamak... Yeterli değil. Hem de hiç değil.

Arkama baka baka eve gidiyorum.

Berbat yoğun bir hafta daha geçiyor...

Kutsal Cuma günü iş çıkışı, atlıyorum taksiye, koşuyoruz ona. İniyorum yolda bir yerde, telefonum çalıyor çantamın içinde. Zor buluyorum telefonu; o arıyor.

"Sağ çaprazına bak."

Gözlerimi yerden yukarıya doğru kaldırırken kafam da otomatik olarak sağdaki göbeğe doğru dönüyor. İşte orada; bir eli direksiyonda, kulağında telefon, bana bakıyor. Hem konuşuyor hem bakıyoruz birbirimize birkaç saniye. Atlıyorum yanına, gaza basıyor, sol-sağ derken park ediveriyor. Apartmana giriyoruz, pınar, -konu komşu bize gülümsüyor ve bahçede kanatlarını açmış kocaman bir horoz var.

Tırmanıyoruz merdivenleri, elindeki poşetler her basamakta hışırdıyor.

Kocaman bir kedi karşılıyor bizi: Can.

İşte bir Joe klasiği: Pizza; buzdolabında da votka ve bira... Can ayaklarıma dolanıyor; salona atıyorum kendimi. Karşı okulun pencerelerinde renkli kağıtlardan kesilmiş yelpazemsiler. Salonun sol kısmında kapalı bir balkon, içinde yarı açık duran çamaşırlıkta kırmızı bir sutyen -ablasının (mı?), daha yukarıda onun t-shirt' ü, bembeyaz, asılıp durmaktan kurumuş. Salondaki kanepelerden birine oturuyoruz, güneş giriyor gözümüze, akşam oluyor; panjurları kapatmak için kalkıyor ayağa, benden uzaklaşırken balkonda panjur olmamasından yakınan bir şeyler söylüyor. İki minik bardak çıkıveriyor sonra birden ortaya, bir de nereden çıktığı belli olmayan bir ayakta sarılma faslı, Can anlamsız gözlerle bize bakıyor, geri çekiliyorum –kim bilir kaç kişiye sarılırken gördü onu. Bir shot votka. Genzim yanıyor. Narenciye kokusu sarıyor ortalığı, evimdeyim sanki. Oturuyor kanepede yanıma, benimse ayaklarım sızlıyor, uzanıveriyorum, koca ayaklarım kanepenin kollarından sarkıyor, başım kucağında. Saçlarımı okşuyor, bir shot daha, "Bira içer misin?" diye soruyor; pizza gelmedi daha, ablası o berbat kırmızı sutyeni giydiği müddetçe pek bir yere varamayacak, kafamı kaldırıp bakıyorum, Joe, orada oturuyor, başım bacaklarının üzerinde, hiç tanımıyorum onu, sadece dudaklarını; artık ben değilim orada oturan, uzaktan seyrediyorum yine, zaten sadece uzaktan varız, ezan okuyor bir adam, öyle erken ki daha, iki dilim pizza, bir shot "danzka", öyle uzanmış yatıyorum, ayaklarım kanepeden taşmış, başım kucağında...

"Film seçelim" diyor,

"Tabii ki..."

"Aaa ne güzel filmler var!.." derken yakalıyorum kendimi; ucuz bir orospu olmanın sınırındaymışım gibi geriliyorum; Hollywood önümde diz çökmüş teşekkür ediyor- ne koleksiyon ama; yine de " No Man's Land" 'i izlemek istiyorum;

"Bunu izlemedim, ne bu?"

Saçmalayıp duruyorum, niye ki?..

Oscar aldığını söylüyor filmin ve bir şeyler daha, sadece o konuşsun ben dinleyeyim istiyorum, saçmasapan bir şeyler anlatsın, dünyayı kurtarayım. Şuursuzlaşmışım; ben yok artık, noktalamışım, farkında değil, hiç de olmamış ve olmayacak; sadece orada olmak istiyorum, hiçbir zaman benim olmayacak birine almayacağını ve anlamayacağını bile bile beni sunmak istiyorum.

Sunuyorum da...

Votka greyfurtlu, Efes benden uzak; Can kısır ve ben iki dilim pizzaya rağmen sadece açım.

Çetin Altan kadınları nasıl bilir?

**"....Gülemiyorsun ya, gülmek
Bir halk gülüyorsa gülmektir...."**

Edip CANSEVER

Büyük usta Çetin Altan'ı herkes tanır. Kimi sever, kimi sevmez ama mutlaka tanır. Tanımayanlara da ne diyebilirim, kendilerini vursunlar, cesetlerini köprüden atsınlar. Kendisi, Çetin Altan yani, Türk yazı ve düşünce dünyasına verdiği eserlerle yaptığı katkıların yanı sıra, bu işlerde isim yapmış iki de evlat yetiştirerek katkılarının dozunu ikiye katlayarak artırmış bir üstattır. Evlatlarından Ahmet Altan, edebiyatımızın aşk ve kadın uzmanı olup, kendisi kadın ruhunu didik didik etmiş bir aşk erkeğidir. Ben de dahil birçok kadının hayallerini süslemesi bir yana, bir çok duyarlı erkek yazarın (!) da kabusudur tabi ki ve hala beni akşam yemeğine davet etmemiştir. (Telefon numaramı dergideki arkadaşlardan alabilir bu arada). Diğer evlat Mehmet Altan ise benim tam olarak anlayamadığım boyutta şeyler yazan bir bilim adamıdır. Yanılmıyorsam profesördür. Kendisini bu aşk meşk işlerine bulaşırken pek görmedim ama yanılıyor olabilirim. Zira bazi şeyler genetiktir muhtemelen. Demek ki nedir? Altan ailesi bir şekilde vazgeçilmez boyutlarda hayatımızda yıllardır vardır. Allah eksikliklerini göstermesin.

Halkla iç içe bir büyüük gazetemizin, benim şahsen New York izlenimlerinden tanıdığım yazı işleri müdürü gibi bir konumdaki kadın gazetecisi Çetin Altan'la bir söyleşi yapmış. Puzzle formatıyla söyleşi türüne yepyeni bir boyut getirmiş ayrıca, kendisini tebrik ederim. Söyleşinin manşeti şu: KADINLAR KAHKAHA ATMIYOR. Hadi bakalım buyurun. Gazeteci hanım sormuş: "Siz kadınlar hakkında ne düşünüyorsunuz?" Usta yanıt vermiş: "Küçükken kızlar gülerler, yüksek sesle. Kahkaha atarlar ama sonra gülme bitiyor kadında". Soru devam ediyor: "Büyüdükçe neden gülmüyor?" Yanıt şöyle: "Bilmem, kadınlara sormak lazım. Dünyanın hiçbir yerinde yüksek sesle gülen kadın yok. Daha kibar gülüyorlar. (taklit ediyor) ha ha ha...."

Bunları okuyunca tuhaf hissettim kendimi doğal olarak. Memleketimin en önemli ve tecrübeli aydın kişiliklerinden bir öyle bir şey söylemiş ki, mümkün olan her yerde çığlık atarak gülebilen bir kadın olan benim bu sözlerin altından kalkmam mümkün değil. Ya ben gülmüyor, böğürüyorum, ya da kadın değilim. Doğal olarak zaten çingene pazarına benzeyen kafam feci halde karıştı. Bu durumda yapacak bir şey vardı, kafası benden daha iyi çalıştığına olan inancımı hiç yitirmeyeceğim birine akıl danışmak. Ben de Zeki Coşkun'u aradın. Kendisi her zaman olduğu gibi fazlasıyla meşguldü ve bir yerlere bir şeyler yetiştirme telaşı içindeydi. Kendisinden benim dışımda da çok akıl soran olduğundan olsa gerek diye düşünüp derdimi bir an önce söyledim. Çok kısa bir an düşündükten sonra -ki kendisi için zaman bizim için olduğundan farklı anlamlar taşır ve bu nedenle zamanı bizim gibilerden daha tasarruflu kullanır. İnanmayanlar lütfen AY OLSUN AYNAM adlı kitabını okusunlar.- "Çetin Ağabey boşa konuşmaz, doğrudur" şeklinde bir yanıt verdi. Çok aydınlandım.

Ve birden kafama bir balyoz indi.

Doğrudur, gerçekten kadınlar yüksek sesle gülmez aslında. Çünkü ne zaman gülmek ya da konuşmak için seslerini yükseltmeye kalksalar birileri hep susturur onları. Çok sesli kadın erkeklerin hoşlanmadıkları bir şeydir toplum içinde. Kırsal kesimin toplumcu sesi olacak değilim bu saatten sonra. Okumuş hatta yazmış erkek cinsinden bahsediyorum burada. Benim pek aydın erkeğim de içten içe ayıplar kadının pervasızlığını, gülmek pervasızlıktır çünkü. Beyin dekoltesi kahkaha atar kadının, öyle gelir erkeğe. Yani yüksek sesle, yani pervasızca, yani içinden geldiği gibi gülebilen, konuşabilen, giyinebilen, sevişebilen kadın dekoltesi ortada, şuh ve pek tabii basit kadındır ona göre. Böyle bir kadın düşünemez, yazamaz, yaratamaz. Bu kadın ancak yatakta, alkolden beyni çürümüş ve bir takım organları paslanmış erkeğin zevk nesnesi olabilmekten öte bir işe yaramaz. Bu sebeple, sen düşünen, düşündüğünü söyleyen ve hatta edepsizlik edip yazan bir kadın olmak istiyorsan her şeyinle birlikte önce sesini kısmayı öğrenmelisin. Aksi halde kimse seni ciddiye alıp, söylediklerine de yazdıklarına da itibar etmez. Saygı görmek için erkekleşmen gerekmektedir belki de. Giydiğin o etekten görünen baldırların, ya da yakandan taşan göğüslerin ve ortalığı inleten basit, seviyesiz kahkahalarınla kim oluyorsundur da erkeklerin tarlasında çift sürüyorsundur? O sebeple kapanacaksın ve susacaksın. Öyle içinden geldiği gibi gülmek ya da yaşamak ancak erkeklere ve delilere mahsustur.

Bu sebeple haklıdır Çetin Altan. Söyleyecek şeyleri olan kadınlar onları dinletebilmek için giderek gülmelerinin sesini kısarlar ne yazık ki. İçlerinde benim gibi söylediklerinin dinlenip dinlenmediğini umursamayan birkaç manyak vardır ki ancak onlar canları nasıl çekiyorsa öyle gülerler. O yüzden de kimse onları dikkate almaz, onlar da kimseyi aslında. Bu sebeple, oğlunun henüz davet etmediği akşam yemeğine babası davet ederse ona bir kadının yüksek sesle gülmesine dair örnekler vermeyi de kendime görev sayar, saygılar sunarım.

Çiğdem Koç

Öykü

Ekim Sarhoşluğu

Düşüyordum, film karelerinde oynanan gergin bir monopoly oyunundan aşağıya, katlanarak, çoğalarak ve boşalırcasına düşüyordum. Yüzüm rüzgâra yapışık ellerim hiçliği avuçlamış, gözlerimde kanlı okyanuslar kaynıyorlar, buharlaşıyorlar. Ağzımda orman uğultusu ve sis. Düşüyorum.

Düşüyorum, ne istemli ne de pişman olunacak bir intiharın yaşama bir an uzak, ölüme bir an yakın buzdan bir anını kalbime saplar gibi. Soğuktan donarken üşüyor gibi. Üşüyor değil ısrarla değil. Sadece öyle gibi. İçinde çay içilen bir çin masalı gibi ki çin hep bir masaldı sonu gelmeyen ve bu rüyaya nerden de girmişti.

Düşüyorum, yere düştüğümde madeni paralara ayrılacak bedenim, küçük bozukluklara. Benzerdir küçük umutlara dayalıydı ömrüm ve küçük hayal kırıklıklarına.

Bir rüyada olup bitiyordu tüm bunlar, dumanlaşarak külleşerek, yanarak bir rüyada olup bitiyordu her şey kahrolarak ve acıyla.

Bir rüyada; tütsüleşerek. Esrar bulutlarının altındaki gizemli bir dünyada morararak, solarak ve her geçen gün daha da fazla tensiz bir ölüye benzeyerek. Giderek daha da manyaklaşarak..

Kayıtsız hayaller bunlar
sonbahar intiharları gibi
kayıtsız ve hüzünlü hayaller.
Oysa cam gibidir çoğu kez ölüm, hayata karşı.

Rüzgâr vursa da o duymaz. Dinlemez. Rüzgârın inlemeleriyle irkilmez, hüzünlenmez.

Yağmurla uyandım, nefesim hırıltılı, kalbim gök gibi gümbür gümbür... Geceyarısı idi. Bedenim yüzlerce madeni paraya ayrılmıştı ve oynamak istemediğim bir oyunu zorla oynadığım için sinirliydim. Gidip buzdolabını açtım. Şişeyi başıma diktim. Yağmur küfredercesine yağıyordu. Gök yanıyordu sanki, gri alevlerden simsiyah dumanlar çıkıyordu. Mutfak masasından bir sandalye çekip oturdum. Saati merak etmiyordum ama tam o başıboş geceyarısı saatlerinden biriydi. Ne sabaha yakın ne akşama. Ortada kayıp bir vakit. Cama bakıyorum dikkatle.

Yanaklarından damlalar süzülen yüzü ay ışığı gibi bir kaltak oturuyor sanki karşımda. Bir orospu ruhu. Erkek de olabilir. Süreksiz sert ve sessiz bir erkek ama orospu ruhlu. Kırılgan demek istiyorum yani, umursamazlığı kadar kırılgan...

Dolabı açıp bir şişe şarap çıkardım. Gecenin bu kayıp anı belleğimdekilerin kaybolmasına bir türlü izin vermiyor, aksine her şeyi büyük bir tutarlılık ve gerçeklikle hatırlamamı sağlıyordu. İkinci kadehten sonra üçüncüyü de doldurup evin içinde rastgele dolaşmaya başladım. Bir odadan diğerine hızlı adımlarla geçiyor, ışıkları hiç yakmıyordum. Karanlığı seviyordum, hele yağmur böyle küfredercesine yağarken daha da çok.

Dördüncü kadeh bitince kadehi duvara vurup parçaladım. Bunu neden yaptığımı bilmiyorum. Sonra gidip yeni bir kadeh aldım ve ağzına kadar şarap doldurup tekrar içmeye başladım. Kanım bileklerimde ince bir kanal açmış karanlığa damlıyordu...

-II-

Şaşırtıcı derecede aydınlık bir sonbahar sabahı kuş sesleriyle uyandım. Soğuk beton bir duvarla yüzyüzeydim. Derin derin esneyip bir süre yatağın içinde debelendim. Ara sıra kuş seslerine, neşeli çocuk sesleri ekleniyor ve sanki sesler gözlerimin önünde notalar halinde ve huzur verici bir sakinlik içinde uçuşuyorlardı. Birden sabahın bu ilk saatlerinde olanlar karşısında midem bulandı. Kendimi lağım çukurunda yüzen siyah ve yeşil karışımı bir bok parçası gibi hissettim.

Hayat hiç de şimdi bana hissettirmeye çalıştığı gibi huzur verici ve aydınlık içinde değildi.

Ve çocuk sesleri. Dünyanın en huzur verici o sesleri bile bana huzur vermiyor, tam tersine midemi bulandırıyordu.

Günün geri kalanını içerek ve çocuk seslerinden nefret ederek geçirdim.

Gecenin sonunda eve dönerken İstanbul orospusunun hüznü gözlerimi buğulandırıyordu.

Bir süre sonra yığılıp kaldığım yarı aydınlık kaldırımda İstanbul'u unutup kendi karanlığıma daldım. Sızmıştım. Ve gecenin karnında doğmayı bekleyen sefil bir bebek gibi büyüyordum.

-III-

Ekim sarhoş olmuştu. Baştan aşağı şarap kokuyor ve sağa sola sendeliyordu. Kanlı gözleriyle karşıma dikilmiş terk edilmiş aptal bir âşık gibi suratıma bakıyordu. Bense inandına gülümseyerek ellerim ceplerimde şehrin sokaklarını arşınlıyordum.

Şöyle loş ışıklı bir bar olsa diye hayal ediyordum. Loş ışıklı kendi içine gömülmüş bir bar ve bir sürü içki içecek bolca para... Oysa yeterince içmiştim ve önümü zor görüyordum.

Şöyle bol kanlı bir kavga olsa diye hayal ediyordum. Vurduğumu devirecek gibi hissediyordum kendimi. Hem dayak da yemek istiyordum, ağzım yüzüm paramparça olsun.

Hazır ekim sarhoşken ben sarhoşken. Dünya daha yavaş dönüyorken ve suratımdaki sırıtmaya rağmen kalbim ince ince sızlıyorken. Şehrin ışıkları gitgide büyüyor ve göğe kadar uzanıp yıldızlara dönüşüyorlardı.Yürüdüğüm kalabalık caddeden kurtulup ara bir sokağa saptım. Hayatım hiç bir zaman ana caddelerde geçmemişti ve bundan sonra da geçmeyecekti. Ben ara sokaklara yakışıyordum. İnsanların pek geçmediği gösterişten ve podyum havasından uzak, ayyaşların içip yerlere serildiği, pezevenklerin fahişeleri okul önünde şeker satar gibi sattıkları, uyuşturucunun daha da bulanıklaştırdığı, ölümün insanları aradığı ve genelde bulduğu, karanlık dipsiz sokaklar. Ruhumun bir parçasıydılar.

Ve ne zaman sil baştan deyip yeni bir hayata başlamak istesem ya da buna meyillensem garip bir suçlu psikolojisine kapılıp suç işlediğim yeri tekrar görme arzusuyla onlara... o boğuk nefesli, o kırmızı yüzlü ara sokaklara doğru karşı koyamadığım bir hızla çekiliyordum ve her şey alt üst oluyordu. Uykularım kaçıyor, midem iflas ediyor, her şeyi unutmaya başlıyor ve hiç bir zaman aynı yerde uyanamıyordum.

Ekim hâlâ kanlı gözlerle bana bakıyordu ve daha da sarhoş olmuştu sanki.

Ben de ona bakmaya başladım aynı kanlı gözlerle ve en az kafam onun kadar bulanık bir halde.

- Şerefe, dedi.

- Şerefsizliğimize dedim ekim! Şerefsizliğimize!

Ve dünyanın midesi daha fazla kaldırmadı, kusup çıkardı bizi içinden.

Refik Toksoy

Bir Mum Söndü

Bu sabah, "Kızım, seni ve anneni çok güzel bir yere götüreceğim," diyerek bizi arabaya bindirdi. (Araba dediysem, külüstürün teki.) Annemle ben çok şaşırdık. Bizi ilk defa bir yere götürmesi değil, sürpriz yaparak götürmesi ilgimizi çekti.

Bir süre yol aldık. Birden arabadan sesler çıkmaya başladı. Ben hiçbir şey olmamış gibi pencereden dışarı bakıyordum. Annemin ise koltuğu tutmaktan kolları kopmuştu. Bir de araba sesleri duyunca sinirlendi. Ben size anlatmadım değil mi? Babamın oturduğu koltuk kırıktır. Babam, aslında annemin sinirlendiğini görünce korkmaya başlamıştı. "Keşke bu arabayı değiştirseydim," diye kendi kendine söylendi. (Zor durumda olduğu zaman böyle yapar.)

Annem, "durdur şu arabayı, ineceğiz," dedi. Araba durdu. Annem babama hiçbir şey söylemeden beni de arabadan indirdi. Taksiyle eve gittik. Babam eve geldiğinde elinde bir buket çiçek vardı. (Kendini affettirmek için.) Annem uzattı ve: "Özür dilerim, biliyorum benim hatamdı. Bu arabayı değiştirmeliyim," dedi. Annem de çiçeği kafasına indirmişti. (Sizce annem doğru mu yaptı?)

Babamın ilk işi yarın o arabayı değiştirmek olacaktı.

Berivan Dönmez Yaş:11

Özlem'in Renkli Çiçeği

Özlem'in dedesi yaşlanmış artık. Özlem çiçekleri, ağaçları, kısacası bitkileri hiç sevmezmiş. Her gün dedesinin yanına gider, onunla sohbet edermiş. Dedesi çiçekleri o kadar çok severmiş ki, kocaman bahçesini renkli renkli çiçeklerle donatmış. Onlara her gün bakım yaparmış. Özlem dedesinin yanına koşarak gitmiş. Dedesini yatakta görmüş. Panik içinde dedesine bakmış. Dedesinin hiç yanından ayırmadığı renkli bir çiçeği varmış. Dedesi Özlem'e dönerek:

- Torunum, biliyorsun ki çiçekleri çok severim. Bu çiçeği alıp bakmanı istiyorum.

Özlem cevap vermiş:

- Dedecim, ben bitkileri hiç sevmem ki...

Dedesi:

- Sen ne dediğinin farkında mısın? Doğayı güzelleştiren bitkilerdir. Her zaman ve her yerde bitkileri korumalıyız, sevmeliyiz.

Özlem dedesinin dediklerini düşünmüş ve dedesinin haklı olduğunu anlamış. Özlem artık dedesinin tüm çiçeklerine bakıyormuş. Çünkü dedesi ölmüş. Dedesinin ölümüne çok üzülüyormuş. Özlem doğanın niçin bu kadar güzel olduğunu anlamış.

Serap Selvi (11 yaşında)

İlk Uçuş

İki vardı, beş yoktu. Evvel zaman içinde, inekler saman içinde, bir 'Kedi Yetiştirme Okulu' vardı. Bu okulun en sıradışı kedisi Yumak'tı. Madem ki bu hikaye bizi eğlendirecek, (siz bilmeseniz de böyle olacak) o zaman Yumak'a bir göz atalım:

-Yumaak! Neredesin?

-Geliyorum... Geldim.

-Selam Yumak Nasılsın?

-Hiiç... Öyle işte...

-Hım... Anladım. Yumak, bize ilk uçuşundan biraz bahsetsene.

-Olur. Bir pazar günüydü. Ortalıkta minik bir fare dolanıyordu. (Tabii Kedi Yetiştirme Okulu'ndayız.) Beni tatlı uykumdan uyandıran bu fareyi kovaladım ve yakaladım. Bir anda öğretmenim karşıma çıktı:

-Yumak! Fare kovalama dersinden sözlü notun birr!!!

-Hâlâ yakalayamıyor muyum?

-Evet. Öyle...

Hala o sözler beynimde yankılanıyor: 'Sözlü notun bir, sözlü notun bir, sözlü notun bir.'

Bu olaydan sonra 'Kaçacağım' dedim. Ve kaçtım okulda ne kadar artık eşya varsa aldım. Belime bağladım. Veee! Pencereden otuz yedi metre uzağa atladım. Tam da bir tavuk kümesine düştüm. Orada saygın bir uçucu oldum. Sonra tavuklar başıma toplandı. Biri (cırtlak bir sesle):

-Kümeslere dalan vaaaar!!! diye bağırdı.

Sonra bahçeye koştum. Otların arasına saklanıp, onları izledim. Arkamdan biri dokundu. Avaz avaz bağırmaya başladı:

-Bahçeye dalan vaaar!!

Ne yapabilirdimo anda? Tavuklara durumu anlatabilirdim. Ben de anlattım. Onlar da sanırımanladılar. Uçuşa kalkıştılar ve o günden sonra tavukların uçtuğunu gözlemleyebilirsiniz.

-Teşekkürler Yumak ama bu yedinci uçuşundu.

Olsun canım. O güzel uçuşlarımı anlatmamda bir sakınca yok herhalde. Merak etmeyin. İlkinde de bir köpek uçtu.

Devrim Kılçer

Kayıp Kedi

Kediler dünyasına yeni bir kedi eklenmişti. Gözleri mavi, tüyleri bembeyaz, yumuşacık, tatalı bir kediydi. Annesi Yumoş, babası Çamur ve çocukları Su. Bu çekirdek aile ünlü bir müzik sanatçısının çöplüğünde yaşıyordu. Her gün pirzola yiyorlardı. Su, çok yaramaz bir kedi olmaya başladı. Annesi çok kızıyordu. Ama yine de yaramazlığına devam ediyordu.

Bir gün annesi, bebek arabasıyla Su'yu gezdirirken geveze kediye rastladılar. Geveze kedi yine arkadaşlarına bir şeyler anlatıyordu. Su, bu konuşmalara dayanamayıp bebek arabasının kenarından atladı. Hızla uzaklaştı. Nereye gitti biliyor musunuz?' Hayal Gücü Çöplüğü'ne'. Hayal Gücü Çöplüğü'nde daha önce görmediğiniz masal kahramanları vardı: Kırmızı Başlıklı Kedi, Kedizel, kurşun Kedi... Kediler, Küçük kediye 'Selam tatlı kedi' dediler. Su, çok şaşırdı.

Annesi, Su'yun mamasını vermek için arabaya baktı ve yoktu. Anne, kediyi göremeyince bayıldı. Gazetelere kayıp ilanı verdiler. Tüm gazetelerde Su'yun fotoğrafı vardı: 'Kayıp Kedi' Su, sokaklarda gezerken ve annesi onu ararken annesi onu buldu. Veee, mutlu soon!

Mine Şen (11 yaşında)

Dünya Renkleniyor

Çok eskiden dünya ve dünyada yaşayan insanlar siyah-beyazmış. Bir gün 10.000 kişilik bir insan topluluğu bundan çok rahatsız olduklarını dile getirmiş. Bununla da kalmamış ve artık renkli şeyler giymeye başlamışlar. Diğer insanlar da böyle renkli renkli, cıvıl cıvıl görünmeyi çok istemişler, ama Kral izin vermemiş. Bu insan topluluğu da diğer renkli ülkelerden yardım almış. Yalnız, Kralın bilmediği bir şeyler varmış. Meğer renkli ülkeler tarıma daha elverişlilermiş. İNT'nin (insan Topluluğunun kısası) görevi ise bunu Krala anlatmakmış. Ama bir de kanıt gerekiyormuş. İNT'nin başkanı renkli ve güçlü bir ülkeye gidip oradan bir avuç toprak getirmiş ve Krala göstermiş. Bundan sonra da bu en büyük ülkenin en büyük Kralı tüm dünyayı renkli yapmış.

Damla Ayvataş Yaş: 11

AN'LAR / Metin Kaçan

İnsan önce bir ruhtu, **sonra** ilim **sonra** beden **sonra** kalem oldu. **Sonra** insanın içine bir düş girdi o köz gibi yaktı içini **sonra** o köz töz oldu töz yürürken özü buldu. Öz söz oldu; harf olarak elbise giydi.

Harf makyaj yaptı cümle âleme göründü cümleler kelime kayığına karşı kıyıya geçtiler paragraf kayığı güzeldi paragrafın başını oluştu harfe "kervan başı" dediler.

Sonra o kervan hep yürüdü.

Kervancı başıyla kervanın yolculuğu devam etti. **Sonra sonra sonra.**

Jean-Christophe Grangé'nin yeni romanı çıktı!

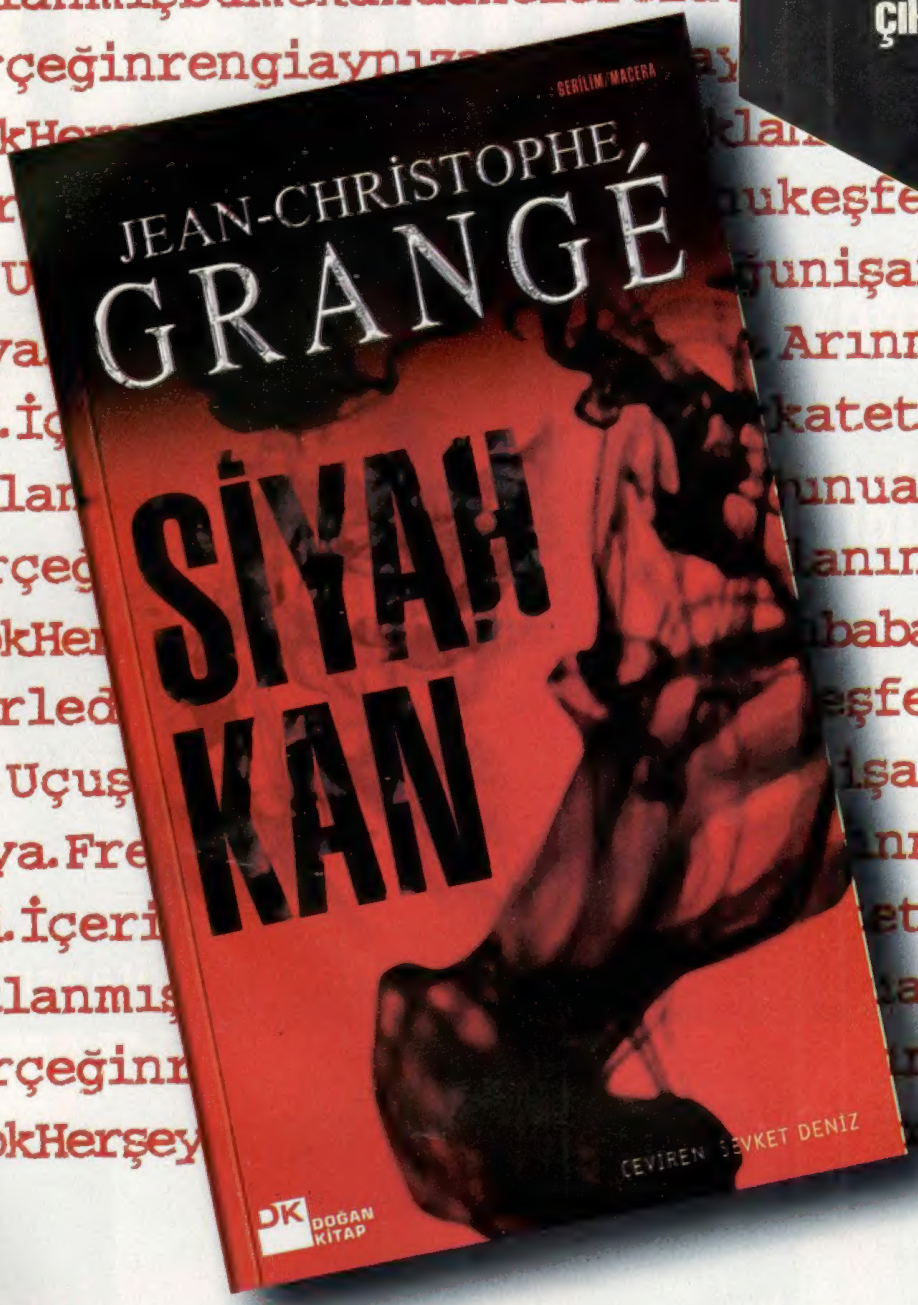

SİYAH KANLA ÇİZİLMİŞ YOLDA YÜRÜMEYE HAZIR MISIN?

DK DOĞAN KİTAP

Gündemdeki yazardan gündemdeki konular.

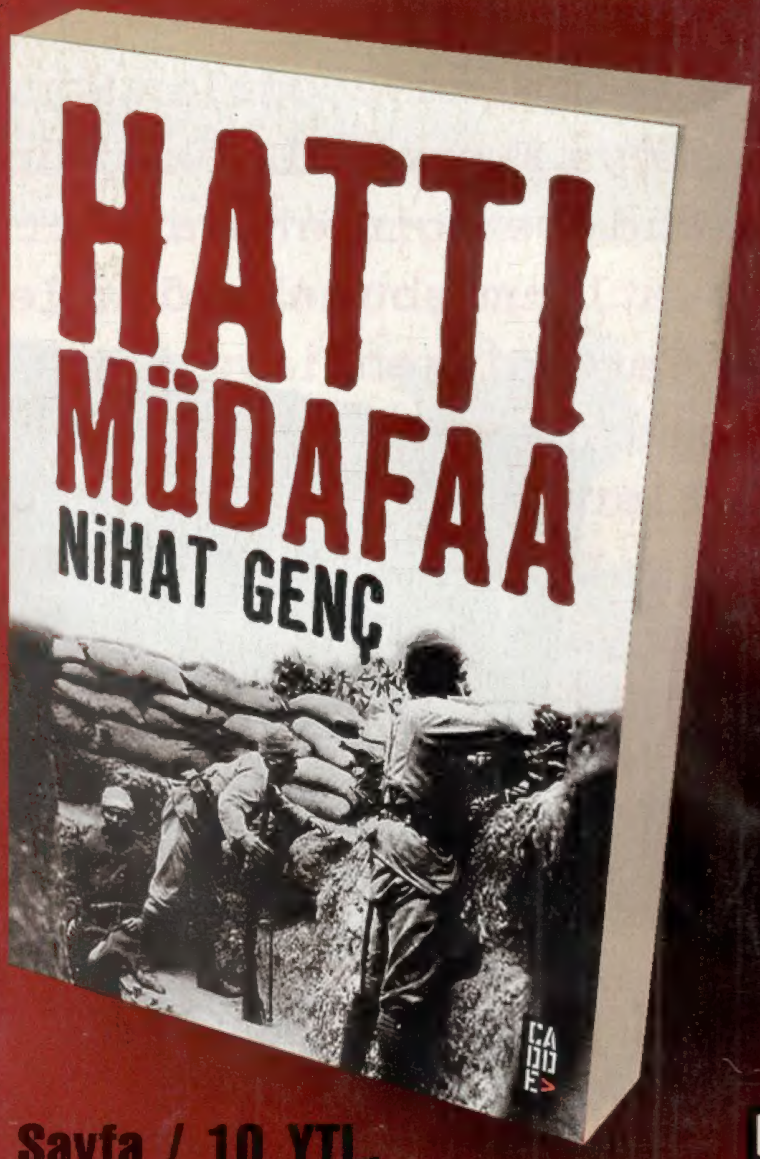

486 Sayfa / 10 YTL.

Gazete bayiilerinde ve kitapçılarda

CADDE

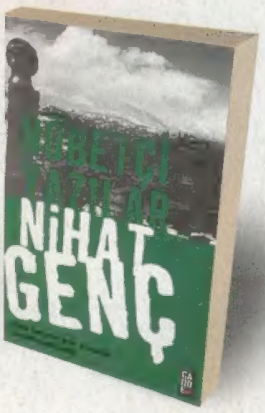

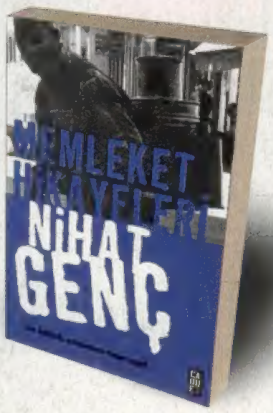

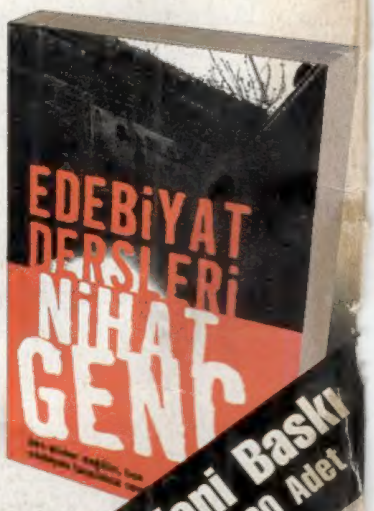

Yeni Baskı 7.000 Adet

Sadece kitapçılarda